

HE 115/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taiteen perusopetuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki taiteen perusopetuksesta. Lisäksi esitetään muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja eräitä muita lakeja.

Esityksen mukaan taiteen perusopetuksen laskennallisen valtionosuusrahoituksen suoritteena säilyisi edelleen opetustunti. Rahoitus perustuisi vuosittain tarkistettavaan yksikköhintaan. Valtionosuuden perusteeksi vahvistettava opetustuntien määrä perustuisi toteutuneiden opetustuntimäärien lisäksi opetukseen osallistuvien oppilaiden määrään, oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrään sekä koulutuksen alueelliseen saatavuuteen.

Esityksessä taiteen perusopetusta ehdotetaan opetettavan jatkossa kahden oppimäärän sijaan yhden, 50 opintopisteen laajuisen oppimäärän mukaan. Laissa säädettäisiin myös valtionavustuksella rahoitettavasta uudesta vastuutehtävästä sekä valtion opetushallintoviranomaisten tietojensaantioikeudesta. Laissa säädettäisiin lisäksi alle 18-vuotiaiden hakijoiden etusijasta oppilaaksi ottamisessa.

Laissa säädettäisiin koulutuksen järjestäjistä, koulutuksen järjestämisestä sekä koulutuksen järjestäjien keskinäisestä ja muiden yhteisöjen kanssa toteutettavasta yhteistyöstä.

Taiteen perusopetus säilyisi edelleen tavoitteellisesti etenevänä eri taiteenalojen koulutusmuotona, joka tukisi mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. Laissa olisi säännökset muun muassa opetussuunnitelmasta, koulutuksen järjestämisluvasta, henkilöstöstä, oppilaaksi ottamisesta, oppilasmaksuista, oppilaan osaamisen arvioinnista ja todistuksesta sekä koulutuksen arvioinnista.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi	6
2.1 Yleistä taiteen perusopetuksen rahoituksesta	6
2.2 Laki taiteen perusopetuksesta	8
2.3 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	10
2.4 Taiteen perusopetus käytännössä	11
3 Tavoitteet	16
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	16
4.1 Keskeiset ehdotukset	16
4.2 Pääasialliset vaikutukset	18
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	18
4.2.1.1 Vaikutukset valtiontalouteen	18
4.2.1.2 Vaikutukset valtionosuuteen oikeutettujen koulutuksen järjestäjien talouteen	19
4.2.1.3 Vaikutukset muiden kuin opetustuntikohtaiseen valtionosuusjärjestelmään kuuluvien oppilaitosten talouteen	20
4.2.2 Vaikutukset koulutuksen järjestäjien sekä oppilaitosten toimintaan	21
4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	23
4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	24
4.2.4.1 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin	24
4.2.4.2 Vaikutukset alueiden veto- ja pitovoimaan sekä työllisyyteen	27
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	29
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset	29
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot	31
6 Lausuntopalaute	35
7 Säännöskohtaiset perustelut	37
7.1 Laki taiteen perusopetuksesta	37
7.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	52
7.3 Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä	52
7.4 Laki vapaasta sivistystyöstä	52
7.5 Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta	53
7.6 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta	53
7.7 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta	53
8 Lakia alemman asteinen sääntely	53
9 Voimaantulo	54
10 Toimeenpano ja seuranta	54
11 Suhde talousarvioesitykseen	54
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	55
12.1 Yhdenvertainen kohtelu	55
12.2 Sivistykselliset oikeudet	57
12.3 Oikeusturva	58
12.4 Lailla säätämisen vaatimus	59

12.5 Opetuksen järjestämistä koskeva lupasääntely	60
12.6 Julkisen hallintotehtävän antaminen.....	61
12.7 Kunnallinen itsehallinto	63
LAKIEHDOTUKSET	64
1. Laki taiteen perusopetuksesta	64
2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	71
3. Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 e §:n muuttamisesta	73
4. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	74
5. Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	75
6. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta	76
7. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	77
LIITTEET	78
RINNAKKAISTEKSTIT	78
2. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta.....	78
3. Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 e §:n muuttamisesta	81
4. Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	82
5. Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	83
6. Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta	84
7. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	86
ASETUSLUONNOKSET	87
Valtioneuvoston asetus taiteen perusopetuksesta	87
Valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta.....	90
Valtioneuvoston asetus koulutuksen arvioinnista annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta	92

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön perusta on peräisin 1990-luvulta, jolloin on myös luotu nykyinen rahoitusjärjestelmä. Tarve koulutusmuodon kokonaisuuden kehittämiseen on tunnistettu useissa, vuosien 2019–2023 aikana valmistuneissa selvityksissä ja visioitöissä sekä toimialan viitearkkitehtuuri- ja laatutyössä. Ministeriöiden tulevaisuuskatsauksen (2022) taiteen perusopetusta koskevan ratkaisun suunnaksi on kirjattu taiteen perusopetuksen rakenteiden, lainsäädännön ja rahoituksen kehittäminen. Koulutuspoliittisessa selonteossa (2021) tavoitteeksi on asetettu taide- ja kulttuurikasvatuksen sekä taiteen perusopetuksen tukeminen. Selonteossa todetaan lisäksi, että taiteen perusopetuksen rakenteita ja yhteistyötä tulee vahvistaa, sen saatavuutta laajentaa eri taiteenaloilla ja alueilla sekä eri väestöryhmille ja molemmilla kansalliskielillä, ja tarvittaessa käynnistää taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistaminen. Lisäksi pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman (2023) mukaan hallitus uudistaa taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön. Tavoitteena on opetuksen saavutettavuuden parantaminen eri taiteenalat huomioiden.

Taiteen perusopetuksen rakenteelliset uudistamistarpeet liittyvät toimintaympäristössä viimeisen 25 vuoden aikana tapahtuneisiin muutoksiin sekä tulevaisuuden muutossuuntiin ja -tekijöihin. Koulutusmuotoa koskeva sääntely on jäänyt jälkeen toimintaympäristön muutoksista, eikä siten vastaa tunnistettuihin tarpeisiin. Väestörakenteen muutos koskettaa suomalaista taiteen perusopetuksen toimialaa, kun väestö ikääntyy ja syntyvyys vähenee. Samalla väestö monimuotoistuu maahanmuuton myötä. Maahanmuuttotaustaisen väestön määrä ja suhteellinen osuus nuorissa ikäluokissa kasvaa erityisesti suurissa kaupungeissa, joissa maahanmuuttotaustaista väestöä asuu eniten. Myös alueelliset väestörakenteen muutokset vaikuttavat taiteen perusopetuksen toimialaan.

Taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamistarpeista on teetetty ministeriön tilaama selvitys vuonna 2019.¹ Selvityksen mukaan yksi keskeinen muutostarve liittyy taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuusjärjestelmän tavoitteiden selkeyttämiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti loppuvuodesta 2023 esiselvityksen taiteen perusopetuksesta. Esiselvitys pohjautui taiteen perusopetuksen tietoperustaan ja siinä toteutettiin keskeisille sidosryhmille suunnattu, taiteen perusopetuksesta annetun lain muutostarpeita kartoittava kysely sekä järjestettiin kaikille avoin keskustelutilaisuus.

Esiselvityksen pohjalta vahvistui käsitys tarpeesta selkeyttää ja kirkastaa kuntien, oppilaitosten ja muiden toimijoiden rooleja, vastuita ja keskinäistä yhteistyötä. Lisäksi lainsäädännössä käytettyjen käsitteiden määrittelyn ja selkeyttämisen sekä terminologian ajantasaistamisen tarve tunnistettiin. Myös yhteistyön kehittämisen mahdollisuudet, eri oppimäärien tarkoituksenmukaisuus ja opetussuunnitelman perusteiden tarkastelu kokonaisuutena nousivat

¹ Suominen, Anniina (2019). Selvitys taiteen perusopetuksen rahoitusjärjestelmän uudistamistarpeista taiteen perusopetuksen saatavuuden turvaamiseksi sekä rahoitusjärjestelmän selkeyttämiseksi ja ajantasaistamiseksi, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu, 2019:27. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-653-9>

keskeisiksi huomionkohteiksi. Esiselvitys vahvisti jo aiemmin taiteen perusopetusta koskevien selvitysten kautta ilmenneitä koulutusmuodon keskeisiä kehittämistarpeita.

1.2 Valmistelu

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 9.2.2024 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Työryhmän jäseniä olivat opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri- ja taidepolitiikan osaston edustajien lisäksi edustajat Esittävien taiteiden oppilaitosten liitosta, Kansalaisopistojen liitosta, Kuvataidekoulujen liitosta, Opetushallituksesta, Suomen Kuntaliitosta, Suomen musiikkioppilaitosten liitosta, Suomen sanataideopetuksen seurasta, Suomen tanssioppilaitosten liitosta, Taiteen perusopetusliitosta ja Taitoliitosta. Työryhmään kuuluivat lisäksi pysyvät asiantuntijat Opetushallituksesta ja valtiovarainministeriöstä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteutti työryhmän valmistelun tueksi kolme kuulemistilaisuutta sidosryhmille. Ensimmäinen sidosryhmätilaisuus järjestettiin toukokuussa 2024, ja se käsitteli kuntien roolia taiteen perusopetuksen järjestäjinä. Tilaisuuteen osallistui noin 60 henkilöä yli 30 paikkakunnalta. Sidosryhmätilaisuudessa käydyissä keskusteluissa nousi esiin tarve vahvistaa taiteen perusopetusta koskevaa ajantasaista tilannekuvaa, ennakointia sekä viestintää alueilla ja kunnissa. Lisäksi kunnan roolin ja vastuiden selkeyttämistä sekä taiteen perusopetuksen toimijoiden välisen yhteistyön vahvistamista pidettiin tärkeinä. Edelleen ehdotettiin mahdollisia alueellisia ja valtakunnallisia vastuutehtäviä sekä yhteen oppimäärään siirtymistä. Keskusteluissa tunnistettiin alueellisen eriytymisen vaikutukset sekä tarve mahdollistaa joustavat, paikallisiin olosuhteisiin soveltuvat tavat järjestää taiteen perusopetusta, minkä katsottiin edellyttävän tarkoituksenmukaista joustavuutta myös lainsäädännössä.

Toisessa sidosryhmätilaisuudessa syyskuussa 2024 kuultiin eri tahojen näkemyksiä taiteen perusopetuksen valtionrahoitusjärjestelmän uudistamiseksi. Tilaisuuteen osallistui noin 200 henkilöä, jotka edustivat useita eri taiteenaloja ympäri Suomea. Tilaisuuteen osallistuneiden kesken vallitsi laaja yksimielisyys taiteen perusopetuksen valtionrahoitusjärjestelmän uudistamisen tarpeesta. Kuulemisessa nousi esiin, että rahoitusmallin tulisi huomioida nykyistä paremmin alueelliset erot, eri taiteenalojen erityispiirteet sekä erityisryhmien tarpeet. Lisäksi rahoitusmallin tulisi olla pitkäjänteinen ja ennakoitava. Taloudellisen saavutettavuuden parantamista pidettiin välttämättömänä, minkä lisäksi valtion ja kuntien roolin vahvistamista rahoituksessa pidettiin toivottavana. Opetustuntiperusteista mallia pidettiin toimivana lähtökohtana, mutta sen uudistamistarve katsottiin ilmeiseksi; syrjäseuduille esitettiin kohdennettua tukea. Lisäksi korostuivat oppimisympäristöjen esteettömyys ja turvallisuus, digitaalisten ratkaisujen käyttö lähiopetusta tukien sekä yhteistyön tiivistäminen sosiaalitoimen kanssa. Näkemyseroja ilmeni erityisesti etäopetuksen roolista suhteessa lähiopetukseen etenkin lasten opetuksessa sekä yksittäisiin käytäntöihin kuten sisaralennusten ja vapaaoppilaspaikkojen käytännön toteuttamiseen liittyen. Lisäksi osa osallistujista pohti aikuisten taiteen perusopetuksen merkitystä opetuksen elinvoimaisuuden turvaamisessa syrjäseuduilla, vaikka painopisteen toivottiin yleisesti pysyvän lasten ja nuorten opetuksessa.

Maaliskuussa 2025 järjestettiin kolmas sidosryhmätilaisuus, jonka tarkoituksena oli kuulla eri tahojen näkemyksiä mahdollisen yhden oppimäärän toteuttamisesta. Tilaisuuteen osallistui yhteensä noin 280 henkilöä. Tilaisuudessa käydyn yhteisen keskustelun sekä saatujen kommenttien perusteella osallistujien kesken vallitsi melko laaja yksimielisyys siitä, että yksi oppimäärä toisi uusia mahdollisuuksia liittyen muun muassa saavutettavuuden parantamiseen sekä yhteistyön vahvistamiseen.

Kaikki sidosryhmätilaisuudet toteutettiin siten, että näkemyksiä oli mahdollista esittää suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Jokaisen keskustelun yhteenveto julkaistiin lainvalmistelun hankesivulla suomeksi ja ruotsiksi.

Valmistelun aikana toteutettiin kuuleminen taiteen perusopetuksessa oppilaina oleville lapsille ja nuorille keväällä 2024.² Valtakunnallisen verkkokyselyn kautta kartoitettiin taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten näkemyksiä taiteen harrastamisesta. Kyselyyn vastasi yli 2 100 taiteen perusopetuksessa oppilaana olevaa 7–29-vuotiasta eri puolilta Suomea. Kuulemisen tulosten perusteella taiteen perusopetuksella on merkittäviä myönteisiä vaikutuksia oppilaiden taiteenalakohtaisiin taitoihin, sosiaalisiin valmiuksiin ja henkiseen hyvinvointiin. Vastaajat olivat erittäin tyytyväisiä opetukseen ja sen toteutustapoihin. Taiteen harrastaminen koettiin mielekkäänä toimintana, joka täydentää koulussa opittuja taitoja ja vahvistaa yksilön ja yhteisön hyvinvointia.

Vanhempien, 16–29-vuotiaiden vastaajien ikäryhmässä taiteen perusopetus nähtiin vaiheittain etenevänä oppimispolkuna ja osana kulttuurikansalaisuuden rakentumista. Huolenaiheina nousivat erityisesti harrastuksen jatkumisen mahdollisuudet sekä taiteenalakohtaisen ja alueellisen saatavuuden turvaaminen koko maassa. Suurten kaupunkien ulkopuolella korostettiin tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien ja kohtuullisten kustannusten merkitystä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuuli lapsia ja nuoria toiseen kertaan marraskuussa 2025 toteutetuissa digiraadeissa.³

Opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti keväällä 2024 sanastoprojektin, jossa määriteltiin keskeisiä taiteen perusopetukseen liittyviä käsitteitä Opetus- ja koulutussanasto OKSAan. Sanastotyö toteutettiin rinnakkain taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamisen valmistelun kanssa. Sanastokeskus julkaisi taiteen perusopetuksen sanaston elokuussa 2025. Sanasto sisältää käsitteet sekä suomeksi että ruotsiksi.

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi taiteen perusopetusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi sekä hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat löytyvät julkisesta palvelusta osoitteista: <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM017:00/2024> (perusvalmistelu) ja <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM034:00/2025> (jatkovalmistelu).

Hallituksen esityksestä on käyty kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelu ja asia on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa 11.3.2026 sekä erillisneuvottelussa 24.3.2026.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yleistä taiteen perusopetuksen rahoituksesta

Taiteen perusopetuksen rahoituksen juuret ulottuvat vuoteen 1969, jolloin valtio alkoi tukea ensimmäistä kertaa musiikkioppilaitoksia valtionavustuksin musiikkioppilaitosten valtionavustuksista annetun lain (147/1968) nojalla. Vuonna 1988 ensimmäiset

² Uudistuva taiteen perusopetus: Kokemuksia taiteen perusopetuksesta – lasten ja nuorten kuulemisen tulokset; julkaistu hankkeen asiakirjoissa. <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM017:00/2024>.

³ Lasten ja nuorten digiraadeista kerrottu tarkemmin luvussa 6 (Lausuntopalaute).

musiikkioppilaitokset pääsivät valtionosuusjärjestelmän piiriin, kun säädettiin laki valtionosuutta saavista musiikkioppilaitoksista (402/1987). Suomeen perustettiin kuvataidekouluja ja tanssikouluja 1970–1980-luvuilla, mutta näiden oppilaitosten tukemiseksi ei rakennettu erillistä rahoitusjärjestelmää. Ensimmäinen laki taiteen perusopetuksesta (424/1992) tuli voimaan 15.5.1992, jolloin musiikin lisäksi myös muut taiteenalat pääsivät säädösten piiriin. Valtionosuusrahoitusta myönnettiin kuitenkin muille taiteen perusopetuksen taiteenaloille varsinaisesti vasta 1.1.1999 alkaen, jolloin nykyinen laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) tuli voimaan.

Taiteen perusopetusta rahoitetaan taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisella valtionosuudella, joka perustuu lakiin taiteen perusopetuksesta. Rahoituksen perusteista ja rahoitukseen liittyvistä menettelyistä säädetään lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä *rahoituslaki*. Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtainen valtionosuusjärjestelmä on laskennallinen ja perustuu vahvistettuihin opetustuntimääriin, laskennalliseen yksikköhintaan sekä valtionosuusprosenttiin. Opetustuntia kohden vahvistettava yksikköhinta lasketaan koulutuksen järjestäjien toteutuneiden kustannusten perusteella. Kustannuspohja tarkistetaan vuosittain.

Taiteen perusopetusta rahoitetaan myös kuntien asukasperusteisella valtionosuudella, joka perustuu kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettuun lakiin (618/2021). Järjestelmässä valtio osallistuu rahoitukseen myöntämällä kunnille peruspalvelujen valtionosuutta, jota voidaan käyttää taiteen perusopetukseen. Kunnille valtionosuudet ovat yleiskatteellista rahoitusta, jota ei ole kohdennettu käytettäväksi tiettyjen palvelujen järjestämiseen.

Taiteen perusopetusta järjestetään myös vapaan sivistystyön piirissä oppilaitoksissa, joiden toimintaa rahoitetaan vapaan sivistystyön opetustuntikohtaisella valtionosuudella, josta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998) ja asetuksessa (805/1998). Kansalaisopistoissa ja kansanopistoissa toteutuneiden taiteen perusopetuksen opetustuntien määrä oli Tilastokeskuksen tiedonkeruun mukaan vuonna 2024 yhteensä noin 173 000 tuntia, mikä vastaa suuruudeltaan noin kymmenesosaa taiteen perusopetuksen valtionosuusoppilaitoksissa toteutuvasta tuntimäärästä.

Valtionosuusrahoituksen lisäksi valtio rahoittaa taiteen perusopetusta valtionavustuksin. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus voivat myöntää valtionavustuksia muun muassa taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin tai toiminnan kehittämiseen valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Vuoden 2026 talousarviossa on osoitettu enintään 1,43 miljoonaa euroa valtionavustuksiin taiteen perusopetuksen järjestäjille ja taiteen perusopetuksen oppilaitosten ylläpitäjille. Lisäksi Lupa- ja valvontavirasto voi myöntää investointiavustuksia taiteen perusopetukseen, mutta käytännössä tähän ei ole osoitettu määrärahoja valtion talousarviossa.

Valtionosuuden ja valtionavustuksen lisäksi valtio tukee taiteen perusopetusta arvonnlisäverohuojennuksen kautta. Taiteen perusopetuksen järjestäjän opetussuunnitelman mukaiset koulutukset ovat arvonnlisäverolain (1501/1993) 40 §:n mukaisia lain nojalla annettavia koulutuksia, jotka ovat saman lain 39 §:n mukaisesti arvonnlisäverottomia. Verottomia ovat myös sellaiset taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman mukaiset koulutukset, jotka koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta hankkii muulta toimijalta. Tällöin myös tämän muun toimijan perimät osallistumismaksut ovat verottomia. Opetuksesta, joka ei perustu taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan eikä ole taiteen perusopetuksen oppimäärien mukaista opetusta, tulee maksaa arvonnlisäveroa.

Taiteen perusopetusta rahoitetaan merkittävässä määrin kuntien omalla rahoituksella. Vuosittain kuntien taiteen perusopetukselle kohdentama määräraha vastaa suuruudeltaan taiteen

perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden (noin 100 miljoonaa euroa) määrää. Kuntien yhtenä tehtävänä on kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2019) nojalla tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen. Kunnat järjestävät ja voivat hankkia taiteen perusopetusta omalla päätöksellään.

Valtion ja kuntien rahoituksen lisäksi taiteen perusopetusta rahoitetaan muun muassa oppilailta perittävillä lukukausimaksuilla, yksityisellä rahoituksella sekä säätiöiden tuella. Ne oppilaitokset, jotka eivät saa kunnan tai valtion rahoitusta, rahoittavat toimintaansa oppilasmaksuilla, oppilasesitysten tuotoilla ja muulla varainhankinnalla.

2.2 Laki taiteen perusopetuksesta

Taiteen perusopetuksesta annettu laki sisältää koulutusmuotoa koskevat perussäännökset. Laki on mahdollistanut taiteen perusopetuksen järjestämisen Suomessa jo yli 25 vuoden ajan. Lakiin ei ole tehty merkittäviä muutoksia sen voimassaoloaikana, minkä vuoksi sen voidaan katsoa olevan osittain vanhentunut.

Lain 1 §:ssä säädetään taiteen perusopetuksen tarkoituksesta. Säännöksen mukaan taiteen perusopetus on muun muassa ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta. Pykälän ilmaus lasten ja nuorten ensisijaisuudesta on aiheuttanut käytännössä epäselvyyksiä, vaikka laki ei sisällä täsmällistä säännöstä ikärajoista. Asiaan on ottanut kantaa myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies päätöksessään⁴. Päätöksen mukaan yläikärajojen asettaminen ei ole mahdollista koulutuksen järjestäjän tai oppilaitoksen omilla päätöksillä. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että nykyisestä laista ei ilmene nimenomaisia perusteita, joilla taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjä voisi opetuksen tarjoamisessa tai oppilasvalinnassa kohdella henkilöitä jonkin perustuslain syrjintäkielloissa tarkoitettun perusteen, kuten iän, perusteella eri tavalla.

Kaiken kaikkiaan pykälässä oleva ilmaisu lasten ja nuorten ensisijaisuudesta on osoittautunut tulkinnallisesti ongelmalliseksi, koska säännöksellä ei ole velvoittavaa luonnetta. Tämän vuoksi on arvioitu tarkoituksenmukaiseksi poistaa ilmaisu ja antaa erillinen ikään perustuva säännös, jota koulutuksen järjestäjät voisivat soveltaa oppilaaksiotossa. Samalla olisi kuitenkin tarpeen varmistaa, että lainsäädäntö mahdollistaisi jatkossakin taiteen perusopetuksen tarjoamisen kaikille ikäryhmille.

Lain 2 §:ssä säädetään koulutuksen järjestäjistä eli kunnista, valtionoppilaitoksista sekä järjestämisluvan saaneista tahoista. Lisäksi pykälässä säädetään, että taiteen perusopetusta järjestetään musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa taikka muulla tavoin. Pykälän mukaista erottelua musiikkioppilaitoksiin ja muihin taiteen perusopetuksen oppilaitoksiin ei voida pitää tarkoituksenmukaisena, sillä opetusta järjestetään yhdeksällä eri taiteenaloilla. Laki koskee koulutusjärjestelmää, joka on sama kaikille oppilaitoksille ja taiteenaloille, joille opetussuunnitelman perusteet on vahvistettu. Tämän takia laista olisi tarkoituksenmukaista poistaa erottelu musiikkioppilaitosten ja muiden taiteen perusopetusta antavien oppilaitosten välillä.

⁴ Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen päätös 6832/2017: Yhdenvertaisuus taiteen perusopetuksen järjestämisessä.

Lain 3 §:ssä säädetään koulutuksen järjestämisluvasta ja sen myöntämisen edellytyksistä. Koulutuksen järjestämislupaa koskevan sääntelyn arvioidaan olevan pääosin tarkoituksenmukaista, mutta luvan myöntämisedellytyksiä olisi perusteltua täsmentää. Lisäksi järjestämisluvan muuttamista ja peruuttamista koskevaa sääntelyä olisi syytä tarkentaa koulutuksen järjestäjien oikeusturvan varmistamiseksi.

Laissa säädetään myös koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä ja koulutuksen hankkimisesta. Koulutuksen järjestäjä voi lain 4 §:n mukaan järjestää palvelut myös yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa tai hankkia ne julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä taikka säätiöltä. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään mainitun lain mukaisesti.

Lain 4 §:n nykyinen muotoilu koulutuspalvelujen hankkimisesta on aiheuttanut epäselvyyksiä koulutuksen järjestäjille, mikä on saattanut johtaa sääntelyn tavoitteista poikkeaviin toimintatapoihin taiteen perusopetuksen järjestämisessä. Tämän vuoksi säännöstä olisi tarkoituksenmukaista selventää ja samalla korostaa koulutuksen järjestäjien vastuuta. Nykyisessä laissa säädetään lisäksi vain koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä. Laissa olisi hyvä nostaa esiin myös muiden yhteisöjen kanssa toteutettava yhteistyö.

Taiteen perusopetuksen opetus perustuu lain 5 §:n mukaan Opetushallituksen päättämiin opetussuunnitelman perusteisiin, joissa määrätään taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä. Opetussuunnitelman perusteet voivat sisältää erilaajuisia oppimääriä.

Oppimäärän osalta on arvioitu, että yksi oppimäärä voisi vastata parhaiten koulutusmuodon tavoitteisiin. Lisäksi oppimäärän laajuudesta säätäminen lain tasolla voisi olla linjassa muiden koulutusmuotojen kanssa.

Laissa säädetään muun muassa oppilaaksi ottamisesta, koulutuksen arvioinnista, oppilasarvioinnista, oppilasmaksuista, henkilöstöstä sekä muutoksenhausta. Koulutuksen arviointia koskevaan säännökseen ei arvioida kohdistuvan mahdollisten teknisten muutosten lisäksi merkittävää muutostarvetta. Oppilaaksi ottamista koskevaa säännöstä voisi olla tarpeen täydentää oppilaan ikää koskevalla sääntelyllä. Tämän lisäksi oppilasmaksuja, oppilasarviointia sekä henkilöstöä koskevia säännöksiä voisi olla tarkoituksenmukaista täsmentää ajantasaisemmiksi ja selkeämmiksi. Muutoksenhakua koskevaa säännöstä olisi myös syytä selkeyttää.

Lain 11 §:ssä säädetään taiteen perusopetuksen valtionosuuksista sekä valtionavustuksista. Pykälän nojalla laissa tarkoitetuille koulutuksen järjestäjälle myönnetään valtionosuutta laskennallisten opetustuntien määrän mukaan. Säännökseen olisi tarpeen lisätä opetustuntikohtaisen valtionosuuden osalta sellaisia kriteerejä, jotka tukisivat parhaiten laadukkaan taiteen perusopetuksen kehittämistä. Valtionosuusjärjestelmän, joka perustuu vain opetustuntimäärien toteumaan, ei arvioida takaavan riittävällä tavalla taiteen perusopetuksen laatua eikä opetuksen saavutettavuutta.

Taiteen perusopetuksen toimintaympäristö on monimuotoinen ja alueellisesti vaihteleva, mikä lisää tarvetta vahvistaa koulutusmuodon yhteistyörakenteita ja kehittämistä. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista säätää laissa uudesta tehtävästä, joka tukisi koko taiteen perusopetuksen toimialaa ja edistäisi sen kehittämistä pitkäjänteisesti. Tehtävä voitaisiin rahoittaa valtionavustuksella, jolloin lain 11 §:n sääntelyä olisi tarpeen täsmentää tältä osin.

Lakia täydentää opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu asetus (986/1998), jossa säädetään taiteen perusopetuksen rehtorin ja opettajan kelpoisuudesta. Lakia täydentää myös taiteen perusopetuksesta annettu asetus (813/1998), jossa säädetään muun muassa taiteen perusopetuksen oppimääristä sekä koulutuksen järjestämislupaan liittyvästä hakumenettelystä. Asetusten muutostarpeet arvioidaan erikseen.

2.3 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtainen valtionosuusjärjestelmä on laskennallinen ja perustuu vahvistettuihin opetustuntimääriin, laskennalliseen yksikköhintaan sekä valtionosuusprosenttiin. Opetustuntia kohden vahvistettava yksikköhinta lasketaan koulutuksen järjestäjien toteutuneiden kustannusten perusteella.

Rahoituslain 2 §:n 2 momentin 10 kohdan nojalla laissa säädetään rahoituksesta taiteen perusopetuksesta annetun lain opetustuntikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain mukaisista valtionavustuksista.

Lain 5 §:n 5 kohdan mukaan rahoitus määräytyy opetustuntikohtaisesti rahoitettavassa taiteen perusopetuksessa opetustuntimäärän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan perusteella.

Lain 20 §:n nojalla säädetään valtionosuusprosentista, eli kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua opetusta varten vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

Lain 23 §:n 1 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät taiteen perusopetuksen keskimääräiset yksikköhinnat noudattaen, mitä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 19 §:n 2 momentissa ja 22 §:ssä säädetään. Lain 23 §:n 2 momentin mukaan yksikköhinnat määrää opetus- ja kulttuuriministeriö. Yksikköhinnat määrätään siten, että yksikköhintojen mukaisesti lasketut rahoituksen perusteena käytettävät euromäärät yhteenlaskettuina vastaavat keskimääräisten yksikköhintojen perusteella laskettavia euromääriä.

Lain 23 b §:n nojalla säädetään taiteen perusopetuksen keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtävästä vähennyksestä, joka on 3,92 euroa. Lain 23 b §:n 2 momentin mukaan taiteen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta on kuitenkin vähintään 74,92 euroa.

Lain 28 §:n mukaan taiteen perusopetuksen yksikköhinta lasketaan vuosittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna taiteen perusopetuksesta aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna pidettyjen opetustuntien yhteismäärällä.

Lain 49 §:ssä säädetään rahoituksen laskemisessa käytettävien suoritteiden määrän vahvistamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien, ohjaustuntien ja henkilötyövuosien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Opetustuntikohtaisen valtionosuuden määräytyminen ja päätöksentekoon liittyvä harkinta

Valtionosuuden myöntäminen perustuu sekä lakiin että harkintaan. Valtionosuus perustuu taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:ssä sekä rahoituslaissa säädettyihin laskennallisiin perusteisiin, mutta vahvistaessaan valtionosuuden perusteena olevien opetustuntien määrää yksittäisille koulutuksen järjestäjille opetus- ja kulttuuriministeriö käyttää harkintaa. Taiteen perusopetuksen valtionosuusharkinnassa opetus- ja kulttuuriministeriöllä on ollut käytössä viime vuosina linjaus, joka perustuu niin sanottuun keskiarvomalliin. Vuodesta 2020 lähtien linjaus on mahdollistanut kolmen prosentin jouston siten, että koulutuksen järjestäjän kahden edellisen vuoden toteutuneen opetustuntimäärän sekä kuluvan vuoden arviotuntimäärän keskiarvo on saanut alittaa valtionosuuden perusteeksi vahvistetun tuntimäärän enintään kolmella prosentilla. Jos vahvistettu tuntimäärä on alittunut yli kolme prosenttia, ei ylimenevälle tuntimäärälle ole myönnetty valtionosuutta. Harkinnanvaraisella periaatteella keskiarvomallista on voitu kuitenkin erityisestä syystä poiketa.

Kuten edellä luvussa 2.2 on todettu, toteutuneeseen opetustuntimäärään perustuvan valtionosuusjärjestelmän ei voida katsoa olevan nykymuodossaan tarpeeksi vaikuttava ja ohjaava, eikä se kannusta taiteen perusopetuksen saavutettavuuden lisäämiseen. Sen vuoksi valtionosuuden määräytymisen tulisi perustua myös muihin kriteereihin kuin pelkästään opetustuntien määriin. Taiteen perusopetuksen valtionosuusjärjestelmää on syytä muuttaa siten, että se jatkossa edistäisi ja vahvistaisi taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta sekä mahdollisuuksia uudistumiseen.

2.4 Taiteen perusopetus käytännössä

Taiteen perusopetukseen osallistui vuonna 2024 Tilastokeskuksen kulttuuritilaston⁵ mukaan yhteensä 127 000 oppilasta, joista noin 17 000 oli 18-vuotiaita tai sitä vanhempia. Noin 81 prosenttia oppilaista, yhteensä 102 000, oli alle 16-vuotiaita. Eniten oppilaita, yhteensä 52 000, oli ikäryhmässä 7–12-vuotiaat. Oppilaista 63 prosenttia oli tyttöjä ja naisia.

Opetusta annetaan yhdeksällä taiteen alalla (arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, mediataiteet, musiikki, sanataide, sirkustaide, tanssi ja teatteritaide) kahden eri oppimäärän, laajan (1 300 tuntia) ja yleisen (500 tuntia), mukaisesti. Vuonna 2024 kaikista oppilaista 70 prosenttia opiskeli laajan oppimäärän ja 30 prosenttia yleisen oppimäärän mukaisesti ja opetusta annettiin yhteensä noin 2,2 miljoonaa opetustuntia.

Taiteen perusopetusta annetaan sekä yksilö- että ryhmäopetuksena. Yksilöopetusta on tarjolla eniten musiikin alalla. Taiteen perusopetuksen opettajien muodollinen kelpoisuusaste on korkea⁶. Opetusta annetaan pääosin lähiopetuksena. Vuonna 2024 etäopetustunteja annettiin yhteensä noin 5 300 tuntia.

Opetusta annetaan Opetushallituksen määräämän taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Nykyiset, yleisen ja laajan oppimäärän mukaiset opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön vuonna 2017. Ne pohjautuvat arvoperustaan, jonka mukaan taiteen perusopetus rakentuu ihmisoikeuksien, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja kulttuurien

⁵ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kulttuuri [verkkojulkaisu]. Viiteajankohta: 2024. ISSN=2341-7315. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 2.2.2026].

Saantitapa: <https://stat.fi/fi/julkaisu/cmfpdyt2o0vq407unrklqkqow>

⁶ Opettajat ja rehtorit Suomessa 2019: Taiteen perusopetuksen opettajat, Opetushallituksen julkaisu. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opettajat-ja-rehtorit-suomessa-2019-taiteen-perusopetuksen>

moninaisuuden kunnioitukselle. Opetuksessa edistetään sukupuolten tasa-arvoa ja kunnioitetaan sukupuolen moninaisuutta. Opetuksen tavoitteena on, että kaikilla sukupuoleen tai etniseen taustaan katsomatta on mahdollisuus kokea osallisuutta suhteessa opetuksen sisältöihin ja tarjontaan.

Musiikki on opetustunti- ja oppilasmäärissä mitattuna suurin taiteenala ja vuonna 2024 siitä suurin osa, 84 prosenttia, oli laajan oppimäärän mukaista opetusta. Tanssia taiteen perusopetuksessa opiskeli 27 000 ja kuvataidetta 17 000 oppilasta. Näissä taiteenaloissa oppilaat jakaantuivat musiikkia opiskelevia oppilaita tasaisemmin laajaa ja yleistä oppimäärää opiskeleviin.

Taiteen perusopetuksen laajan ja yleisen oppimäärän mukaisten opintojen sisällöt ovat opintojen alussa usein samankaltaisia. Koulutuksen järjestäjän omalla päätöksellä monissa oppilaitoksissa tarjotaan taiteen perusopetuksen puitteissa myös eri taiteenalojen varhaisiän kasvatukselta, joka ei sisälly taiteen perusopetuksen oppimääriin, mutta jota on osittain rahoitettu taiteen perusopetuksen valtionosuuksilla. Oppilaitoksissa tarjottavan eri taiteenalojen varhaisiän kasvatuksen toteutustavat sekä tavoitteet, sisältö ja laajuus vaihtelevat oppilaitoskohtaisesti, mistä johtuen oppilaitoksissa on vaihtelevia käytäntöjä taiteen perusopetuksen oppilasmäärien laskemisessa.

Taiteen perusopetus kunnissa

Kunnat ovat merkittäviä taiteen perusopetuksen järjestäjiä ja rahoittajia Suomessa. Taiteen perusopetuksen järjestäminen on kunnille vapaaehtoinen tehtävä. Kunta voi omalla päätöksellään toimia koulutuksen järjestäjänä. Kuntien ratkaisulla on siten keskeinen vaikutus taiteen perusopetuksen alueelliseen tarjontaan ja opetuksen saatavuuteen ympäri Suomea.

Taiteen perusopetusta järjestettiin vuonna 2024 yhteensä 263 kunnassa, mikä vastaa noin 85 prosenttia kaikista Suomen kunnista. Opetusta annetaan yhteensä noin 400 oppilaitoksessa. Kuntien näkökulmasta taiteen perusopetuksen palvelut lisäävät kuntien veto- ja pitovoimaa luoden työpaikkoja ja tuoden verotuloja kuntaan. Taiteen perusopetuksen palveluita arvostetaan kuntalaisten keskuudessa. Kuntalaistutkimuksen⁷ mukaan vastaajista 63 prosenttia pitää taiteen perusopetuksen palveluja hyvin hoidettuna ja 61 prosenttia hyvin saavutettavana. Taiteen perusopetus painottuu Etelä-Suomeen. Vuonna 2024 Uudenmaan maakunnassa oli eniten taiteen perusopetukseen osallistuneita, 55 000 oppilasta (43 prosenttia kaikista oppilaista). Pirkanmaalla osallistuneita oli 11 000 oppilasta (9 prosenttia) ja yli 6 000 oppilaan määrä ylittyi myös Varsinais-Suomessa (5 prosenttia) ja Pohjois-Pohjanmaalla (5 prosenttia).

Oppilasmäärällä mitattuna Helsingin osuus oli suurin, 16 prosenttia. Espoon oppilaiden osuus oli 9 prosenttia ja sekä Tampereen että Vantaan 4 prosenttia. Yhteensä 64 prosenttia taiteen perusopetuksen päätoimipisteistä sijaitsi kaupunkimaisissa kunnissa. Taajaan asutuilla alueilla sijaitsi 23 prosenttia ja maaseutumaisilla alueilla 13 prosenttia taiteen perusopetuksen päätoimipisteistä.⁸ Opetuksen taiteenalakohtaisessa saatavuudessa on eroja: valtakunnallisesti

⁷ Kuntalaistutkimus 2024 – tutkittua tietoa kuntalaisista | Kuntaliitto.fi.

<https://www.kuntaliitto.fi/kuntaliitto/palvelut/tutkimustoiminta/erilaistuvakuntasuomi/kuntalaistutkimus2024>

⁸ Renko, V., Ruusuvirta, M., Ruokolainen, O., Nokela, S. & Leppänen, A. (2024). Kulttuuria kartalla II. Valtion osarahoittamat kulttuuripalvelut Suomessa. Cuporen verkkojulkaisu 82. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. <https://www.cupore.fi/julkaisut/kulttuuria-kartalla-ii/>

eniten opetusta annettiin sekä suomen- että ruotsinkielisessä opetuksessa musiikissa ja esimerkiksi sanataiteen ja mediataiteen aloilla taiteen perusopetusta oli tarjolla vain muutamissa oppilaitoksissa.

Taiteen perusopetuksen oppilaista vuonna 2024 äidinkielenään suomea puhuvia oli 88 prosenttia ja ruotsia puhuvia 6 prosenttia. Osallistujista muita kieliä äidinkielenään puhuvia oli selvästi vähemmän, ja heistä enemmistö oli englannin-, venäjän- ja vironkielisiä. Ruotsinkielisen taiteen perusopetuksen saatavuus ja opintojen laajuus sekä opetuksen järjestämisen tavat vaihtelevat alueittain. Opetusta on eniten saatavilla Etelä-Suomen ja Pohjanmaan rannikkoalueilla. Ruotsinkieliseen taiteen perusopetukseen osallistuvien oppilaiden määrästä ei ole yhtenäistä valtakunnallista tilastoa, mutta äidinkieltään ruotsia puhuvia oppilaita taiteen perusopetuksessa vuonna 2024 oli yhteensä noin 8 000.

Opetuksen saavutettavuuteen ja saatavuuteen liittyvät haasteet ovat pitkälti samankaltaisia suomen- ja ruotsinkielisessä taiteen perusopetuksessa. Väestörakenteen muutos vaikuttaa oppilaitosten toimintaan eri alueilla ja paikkakunnilla eri tavoin: osassa oppilaitoksia ei pystytä tarjoamaan oppilaspaikkoja kaikille halukkaille ja toisaalla opetuksen haasteina ovat esimerkiksi pitkät välimatkat. Lisäksi opettajien saatavuus on haasteena etenkin ruotsinkielisessä taiteen perusopetuksessa. Myös lasten ja nuorten keskittyminen kaupunkiseuduille on yleisen väestökehityksen myötä voimistunut, ja samalla sosiaalinen ja alueellinen segregatio heijastuu yhä selvemmin osallistumisen mahdollisuuksiin.

Tieto kulttuuripalveluiden tarjonnasta, resurssit näiden käyttöön ja mahdollisuudet hakeutua erilaisiin harrastuksiin eriytyvät eri sosiaalisten yhteisöjen välillä. Moninaiset tavat toteuttaa ja järjestää taiteen perusopetusta voivat tehdä koulutusmuodosta vaikeasti hahmotettavan ja viestittävän kokonaisuuden. Yhteistyön vahvistaminen eri toimijoiden kesken esimerkiksi alueellisia kulttuurikasvatussuunnitelmia hyödyntäen ja viestintää vahvistamalla voisi edistää eri väestöryhmien tavoittamista. Taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja tarjontaa kaksikielisillä ja ruotsinkielisillä alueilla Suomessa on kehitetty SKAPA-hankerahoituksella vuosina 2022–2025 Uudellamaalla, Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa.⁹

Tilastokeskuksen oppilaitosrekisterin mukaan 121 kaikista taiteen perusopetusta antavista oppilaitoksista on yksityisiä oppilaitoksia, jotka eivät ole opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä ja joiden koulutuksen järjestäjinä kunnat omalla päätöksellään toimivat. Näissä oppilaitoksissa taiteen perusopetusta opiskelee arviolta yhteensä noin 20 000 oppilasta. Oppilaitosten koot vaihtelevat, ja toiminnan kehittämiseen käytettävissä olevissa voimavaroissa on suuria eroja. Osa näistä oppilaitoksista on oppilasmäärältään Suomen suurimpia ja niin alueellisesti kuin valtakunnallisestikin tarkasteltuna erittäin merkittäviä taiteen perusopetusta sekä muuta taide- ja kulttuuritoimintaa toteuttavia tahoja.

Vuonna 2024 yhteensä 107 kansalaisopistossa järjestettiin taiteen perusopetusta ja koulutukseen osallistui yksittäisiä oppilaita yhteensä 21 000.¹⁰ Heistä suurin osa, 74 prosenttia, osallistui

⁹ SKAPA on Svenska Kulturfondenin vuonna 2022 käynnistämä strateginen rahoitusohjelma, jonka puitteissa rahoitettiin 18 hanketta vuosina 2022 ja 2023 yhteensä 6 miljoonalla eurolla.

¹⁰ Vuonna 2024 kansalaisopistojen järjestämässä taiteen perusopetuksen koulutuksessa opiskeli 39 000 (bruttolukumäärä) oppilasta ja yksittäisiä oppilaita oli yhteensä 21 000 (nettolukumäärä).

Tilastointipäivämäärällä 20.9.2024 taiteen perusopetuksen koulutuksessa opiskeli kansalaisopistoissa 18 037 oppilasta. Taiteen perusopetuksen oppilaita oli 127 000 vuonna 2024 | Tilastokeskus.

<https://stat.fi/fi/julkaisu/cmfpdyt2o0vq407unrklqkqow>

yleisen oppimäärän mukaiseen opetukseen. Vaikka koko taiteen perusopetuksen osalta musiikki oli selvästi suurin taiteenala, oli vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämässä taiteen perusopetuksen koulutuksessa oppilaita eniten kuvataiteessa (43 prosenttia). Kansalaisopistoissa järjestetyn taiteen perusopetuksen koko oppilasmäärästä musiikin, teatteritaiteen, käsityön ja tanssin taiteenalojen oppilasmäärien osuudet olivat 17–13 prosenttia.

Yhteistyö

Yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset ja niiden vaikutukset oppilaisiin haastavat opettajien osaamisen ja jaksamisen lisäksi oppilaitoksia kehittämään yhteistyötä esimerkiksi opetusjärjestelyjen ja opetuksen sisältöjen osalta. Toimintamallit taiteen perusopetuksen hallinnollisten rakenteiden ja ohjauksen käytäntöjen osalta vaihtelevat kunnissa. Esimerkiksi oppilaitostyypeissä ja -määrissä on eroja, ja osassa kuntia on nimetty koulutusmuodon alueellisesta kehittämisestä ja yhteistyöstä vastaava ohjausryhmä tai muu vastaava rakenne. Kuntien välillä tehdään myös yhteistyötä koulutuksen järjestämiseen ja esimerkiksi oppilaspaiikkojen varaamiseen liittyen. Hyvien käytäntöiden ja osaamisen nykyistä parempi jakaminen kaikilla toiminnan tasoilla sekä esimerkiksi pedagogiikkaan, toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöihin liittyvän yhteistyön alueellinen ja valtakunnallinen vahvistaminen edistäisi taiteen perusopetuksen oppilaitosten toimintaedellytyksiä ja resurssien tehokasta käyttöä.

Taiteen perusopetuksessa tehdään laajasti yhteistyötä eri koulutusasteiden ja varhaiskasvatuksen kanssa sekä muun muassa teattereiden, orkestereiden, laulu- ja soitinakatemioiden, museoiden, lastenkulttuuritoimijoiden ja yleisten kirjastojen kanssa. Vakiintuneimmat yhteistyön muodot liittyvät taiteen perusopetusta tarjoavien oppilaitosten yhteisiin tuotantoihin ja projekteihin sekä yhteisiin opettajiin ja tiloihin. Oppilaitoksissa järjestetään taiteen perusopetuksen lisäksi muuta maksullista toimintaa, kuten kurssi- ja leiritoimintaa, koulutuksia ja kerhotoimintaa. Taiteen perusopetusta tukevaan opetustoimintaan vuonna 2024 osallistui 40 000 oppilasta ja opettajien antamia opetustunteja tässä toiminnassa oli lähes 80 000.

Taiteen perusopetukseen osallistuminen on oppilaille vapaaehtoista ja tapahtuu vapaa-ajalla. Yhteiskunnalliset ilmiöt ja epävarmuustekijät sekä niihin liittyvät oppilaiden kokemukset omasta hyvinvoinnistaan ja vaikuttamismahdollisuuksistaan heijastuvat myös taiteen perusopetukseen. Taiteen perusopetus tarjoaa oppilaille turvallisen ympäristön kehittää tunne- ja vuorovaikutustaitoja sekä käsitellä myös vaikeita ja ajankohtaisia ilmiöitä taiteellisen työskentelyn keinoin. Taiteen perusopetuksessa on keskeistä tarjota turvallisia ja viihtyisiä opetustiloja sekä oppimisympäristöjä, joissa on mahdollisuus oppia ja kehittyä taiteen kautta sekä kokea osallisuutta. Taiteen perusopetuksen kautta vahvistetaan kulttuurin perustaa ja jatkuvuutta, elinikäisen taidesuhteen kehittymistä sekä taiteellisen ja muun luovan työn tekemisen edellytyksiä.

Opetus vahvistaa luovaa osaamista ja luo edellytyksiä taiteenalojen jatko-opintoihin ja mahdolliseen ammatilliseen suuntautumiseen. Taiteen perusopetus luo myös perustan taiteen eri alojen ammattilaisuudelle; esimerkiksi noin 90 prosentilla Sibelius-Akatemian ja sen nuorisokoulutuksen opiskelijoista on taustaa taiteen perusopetuksessa.¹¹ Samalla opetuksen

¹¹ Kanerva, A., Oksanen-Särelä, K., Leppänen, A. & Kurlin Niiniaho, A. (2023). Musiikin opintopolut. Cuporen verkkojulkaisuja 70. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.
https://www.cupore.fi/images/tiedostot/2023/musiikin_opintopolut_raportti_cupore.pdf

kautta karttuva laaja-alainen osaaminen tukee oppilaiden valmiuksia työelämän eri aloilla ja yhteiskunnassa.

Koulutuksen järjestämisluvat ja valtionosuusrahoitus

Valtionosuusrahoitus mahdollistaa taiteen perusopetuksen oppilasmaksujen pitämisen kohtuullisina, mikä osaltaan edistää taiteen perusopetuksen taloudellista saavutettavuutta eri väestöryhmissä. Koulutuksen järjestäjillä ja oppilaitoksilla voi lisäksi olla käytössään erilaisia maksuhojennus- tai vapaaoppilaskäytäntöjä. Vuonna 2024 maksuhojennuskäytäntöjen piirissä oli vapaaoppilaspaikalla 2 200 oppilasta ja muuta maksuhojennusta (esimerkiksi sisaralennus) sai 13 200 oppilasta. Enemmistö kunnista mahdollistaa lasten ja nuorten osallistumisen taiteen perusopetukseen maksutta tai alennetuin maksuin perheen taloudellisen tilanteen perusteella.¹²

Vuonna 2025 yhteensä 138 oppilaitosta oli taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä. Näissä oppilaitoksissa taiteen perusopetuksen oppilaita oli yhteensä noin 88 000. Valtionosuutta saavat oppilaitokset ovat oppilasmääriltään keskimäärin suurempia kuin ne oppilaitokset, jotka eivät saa opetustuntikohtaista valtionosuutta. Yhteensä 96 koulutuksen järjestäjälle on myönnetty koulutuksen järjestämislupa kahdelle tai useammalle taiteen alalle. Valtionosuustilastoinnin mukaan näistä noin kolmannes toteuttaa opetusta useammalla kuin yhdellä taiteen alalla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää taiteen perusopetuksen järjestämisluvan sekä antaa päätöksen oikeudesta saada taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta valtion talousarvion rajoissa. Tämä tarkoittaa, että järjestämislupia voidaan myöntää vain talousarviomomentilla 29.80.34. käytettävissä olevan määrärahan rajoissa. Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta saavista oppilaitoksista enemmistö toteuttaa laajan oppimäärän mukaista opetusta. Yleistä oppimäärää annetaan useammin niissä oppilaitoksissa, joita rahoitetaan muulla kuin taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisella valtionosuudella. Uusia koulutuksen järjestämislupia sekä uusia päätöksiä oikeudesta saada taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta on käytännössä voitu myöntää vain silloin, kun valtion talousarvion on osoitettu lisäystä taiteen perusopetuksen valtionosuuksiin. Järjestämislupia ja valtionosuusrahoitusta ei juurikaan haeta, mikäli taiteen perusopetusta koskevalle talousarviomomentille ei ole osoitettu lisämäärärahaa. Hakemusmääriin voi vaikuttaa osaltaan se, että järjestämisluvan hakeminen on maksullista.

Viimeksi vuoden 2020 alusta lukien momentille osoitettiin kahden miljoonan euron tasokorotus, jolloin valtionosuusjärjestelmän piiriin otettiin 13 uutta koulutuksen järjestäjää ja viiden koulutuksen järjestäjän aiempaa järjestämislupaa laajennettiin. Samalla tasattiin koulutuksen järjestäjien valtionosuustuntimäärien ylityksiä. Tämä tarkoitti, että valtionosuustunteja kohdennettiin sellaisille koulutuksen järjestäjille, jotka ylittivät niille valtionosuuden perusteeksi vahvistetun opetustuntimäärän. Hakemuksia saapui yhteensä 45 koulutuksen järjestäjältä, joista 39 ei ollut opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä. Hakemukset koskivat sanataidetta lukuun ottamatta kaikkia nykyisiä taiteen perusopetuksen taiteenaloja.

¹² Peruspalvelujen arviointi 2023: kuntien kulttuuritoiminta, Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. <https://www.cupore.fi/uutishuone/ppa-raportointi/#johtopaatokset>

Koulutuksen järjestämislupien edellytysten ja taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden saamisen edellytysten täyttymistä ei kaikilta osin ole seurattu säännönmukaisesti, eivätkä koulutuksen järjestäjän toiminnalliset tai taloudelliset haasteet näin ollen ole välttämättä tulleet opetushallintoviranomaisten tietoon. Koulutuksen järjestämislupien sekä taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden saamisen edellytysten täyttymisen säännönmukainen seuranta olisi tärkeää, minkä vuoksi asiasta olisi hyvä säätää lain tasolla.

Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisiin valtionosuuksiin kohdennettava määräraha (momentti 29.80.34.) on vuonna 2026 yhteensä noin 103 miljoonaa euroa. Taiteen perusopetuksen valtionosuusoppilaitoksissa annettavan opetuksen määrä oli vuonna 2025 noin 83 000 opetustuntia enemmän kuin valtionosuuden perusteeksi vahvistettujen laskennallisten opetustuntien määrä (1 837 400). Näistä edellä mainituista laskennallisista opetustunneista noin 90 prosenttia kohdentui musiikkioppilaitoksille.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteena käytettävien opetustuntien määrän vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Valtion vuoden 2026 talousarvion mukaan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 658 000 ja muussa opetustuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 179 400 tuntia. Suoritemäärien jakautuminen musiikkiin ja muihin taiteenaloihin on osoittautunut haasteelliseksi etenkin useamman taiteenalan opetusta toteuttavissa oppilaitoksissa, kun suoritemäärien kohdentamisen rajaus on vaikeuttanut opetuksen kehittämistä eri taiteenalojen kysynnän mukaisesti. Myöskään oppilaitosten jaottelua yksittäisten taiteenalojen oppilaitoksiksi ei voida enää kaikilta osin pitää tarkoituksenmukaisena. Käytännössä useissa oppilaitoksissa toteutetaan opetusta monella eri taiteenalalla.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on uudistaa taiteen perusopetusta koskeva lainsäädäntö ja valtionrahoitusjärjestelmä siten, että taiteen perusopetuksen eri taiteenalojen saavutettavuus paranee ja toiminnan laatu vahvistuu. Esiitetty lainsäädäntö ohjaisi koulutuksen järjestäjiä ja oppilaitoksia toteuttamaan saavutettavaa, laadukasta ja vaikuttavaa opetustoimintaa sekä kannustaisi tarvittaviin ja tarkoituksenmukaisiin uudistuksiin ja vahvempaan yhteistyöhön.

Tarkoitus on myös selkeyttää taiteen perusopetuksen koulutusmuodon rakenne. Lisäksi esityksen tavoitteena on, että taiteen perusopetuksen valtionrahoitusjärjestelmä olisi vakaa, ennustettava ja riittävän yksinkertainen, jotta sen toimeenpano ja määräytymisen perusteet olisivat selkeät ja ymmärrettävät.

Esityksessä korostuu valtionosuusjärjestelmän merkitys taiteen perusopetuksen taiteenalakohtaisen ja alueellisen saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamisessa. Tavoitteena on, että taiteen perusopetukseen on mahdollista osallistua ympäri Suomea ja eri taiteenaloilla. On tärkeää, että taiteen perusopetuksen oppilaitoskenttä säilyy jatkossakin moninaisena ja lainsäädäntö mahdollistaa alueellisesti tarkoituksenmukaisia ratkaisuja taiteen perusopetuksen järjestämisen, toteuttamisen ja kehittämisen osalta, molemmilla kansalliskielillä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki taiteen perusopetuksesta, joka korvaisi voimassa olevan taiteen perusopetuksesta annetun lain. Lisäksi esitetään muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja eräitä muita lakeja.

Ehdotettavassa taiteen perusopetuksesta annettavassa laissa tarkennettaisiin koulutusmuodon tarkoitusta ja tavoitetta, minkä lisäksi laissa selkeytettäisiin koulutuksen järjestämistä koskevia säännöksiä. Laissa säädettäisiin myös koulutuksen järjestäjien keskinäisestä ja muiden yhteisöjen kanssa toteutettavasta yhteistyöstä.

Laissa ei enää säädettäisi opetuksen järjestämisestä erikseen musiikkioppilaitoksissa tai muissa taiteen perusopetuksen oppilaitoksissa, vaan kaikista koulutusmuodon taiteenaloista säädettäisiin yhdenmukaisella tavalla. Taiteen perusopetuksen järjestäminen ja toteuttaminen perustuisi edelleen Opetushallituksen päättämien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittuihin opetussuunnitelmiin.

Laissa esitetään säädettäväksi uudesta oppilaaksi ottamista koskevasta etusijasäännöksestä koskien alle 18-vuotiaita hakijoita. Muilta osin nykyisen lain mukaiset etusijasäännökset jäisivät ennalleen.

Laskennallisen valtionosuuden muodostamisen keskeiset elementit – yksikköhinta, suorite ja valtionosuusprosentti – vastaisivat nykyistä rahoitusmallia. Esityksen mukaan valtionosuusrahoituksen perusteena käytettävä suorite olisi edelleen opetustunti. Valtionosuusprosentti olisi jatkossakin 57.

Taiteen perusopetuksen valtionrahoitusmallia ehdotetaan uudistettavaksi siltä osin, että suoritemääriä vahvistettaessa huomioon otettavista seikoista säädettäisiin yleisellä tasolla laissa. Säännökset jättäisivät kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriölle harkintavaltaa. Toteutuneen opetustuntimäärän lisäksi harkinnassa otettaisiin huomioon toteutunut oppilasmäärä ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrä. Lisäksi huomioon otettaisiin koulutuksen alueellinen saatavuus. Tarkoituksena on turvata rahoituksen perusteeksi vahvistettavien suoritteiden vähimmäismäärä niille alueille, joissa väestön määrä vähenee. Toteutunutta opetustuntimäärää tarkasteltaisiin Opetushallituksen valtionosuustilastoinnin kautta kolmen edellisen vuoden toteutumattuntimäärän keskiarvon mukaan sen sijaan, että tarkasteltaisiin kahden edellisen vuoden toteutumattuntimäärien ja kuluvan vuoden arviotuntimäärän keskiarvoa.

Taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoitus perustuisi edelleen vuosittain tarkistettavaan yksikköhintaan, jonka määräytyminen perustuu keskimääräisiin toteutuneisiin opetustuntikohtaisiin kustannuksiin, ja joka olisi kaikille koulutuksen järjestäjille sama. Kuten nykyisinkin, yksikköhinnassa huomioitaisiin kustannustason muutokset kyseiselle varainhoitovuodelle ja yksityisten koulutuksen järjestäjien yksikköhintaa korotettaisiin edelleen arvonlisäveron osuudella.

Tarkoituksena on, että valtion talousarvion momentilla 29.80.34. ei jatkossa eriteltäisi musiikille ja muille taiteenaloille käytettävissä olevia laskennallisen valtionosuuden enimmäissuoritemääriä, vaan taiteen perusopetukselle määriteltäisiin yksi, kaikkia taiteen perusopetuksen taiteenaloja koskeva enimmäissuoritemäärä. Opetustuntien enimmäismäärä vahvistettaisiin vuosittain valtion talousarviossa.

Taiteen perusopetusta ehdotetaan opetettavan jatkossa kahden oppimäärän sijaan yhden oppimäärän mukaan. Taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuuden mitoitus määriteltäisiin jatkossa laissa opintopisteinä. Oppimäärän laajuus olisi 50 opintopistettä. Asetuksella olisi tarkoitus säätää, että opetusta annettaisiin taiteen perusopetuksessa 16 opetustuntia yhtä opintopistettä kohden. Opintoihin kuuluisi lisäksi niiden tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellinen ja oppilaan kannalta kohtuullinen määrä oppilaan omatoimista työskentelyä.

Kun oppilas olisi suorittanut oppimäärään sisältyvät 50 opintopistettä, olisi hän oikeutettu saamaan päättötodistuksen. Oppilas voisi halutessaan ja koulutuksen järjestäjän niin mahdollistaessa suorittaa taiteen perusopetuksen oppimäärän myös laajempaan kuin 50 opintopisteen kokonaisuutena, mutta valtionosuusrahoituksen perusteena olevaa suoritettua määrää vahvistettaessa otettaisiin huomioon enintään 1 500 opetustuntia oppilasta ja oppimäärää kohden. Oppimäärän rakenteesta määrättäisiin jatkossakin opetussuunnitelman perusteissa. Uuteen oppimäärään siirryttäisiin siirtymäajan puitteissa.

Esityksen mukaan laissa säädettäisiin koulutuksen järjestämisluvan edellytyksistä sekä valtionosuuden saamisen edellytysten täyttymisen säännöllisestä seuraamisesta. Järjestämisluvan myöntämisen edellytykset säilyisivät pääosin ennallaan, mutta jatkossa hakijalla tulisi olla ammatillisten ja taloudellisten edellytysten lisäksi toiminnalliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Lisäksi edellytyksenä olisi, että hakijan järjestämä koulutus olisi tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja koulutustarjonta. Jatkossa koulutuksen järjestäjän tulisi pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille niiden määräämät koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot. Säännöllinen tietojen kerääminen on tarpeellista muun muassa koulutuksen järjestämislupien edellytysten täyttymisen seuraamiseksi sekä koulutusmuodon kehittämisen tueksi.

Esityksen mukaan laissa säädettäisiin taiteen perusopetuksen vastuutehtävästä. Monivuotinen taiteen perusopetuksen vastuutehtävä voitaisiin myöntää hakemuksesta opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Vastuutehtävän haltija kehittäisi ja toteuttaisi taiteen perusopetuksen pedagogiikkaan, toimintakulttuuriin ja oppimisympäristöihin liittyviä sekä kansalliskielillä annettavan opetuksen saavutettavuutta vahvistavia malleja ja hyviä käytänteitä ja edistäisi taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjien keskinäistä yhteistyötä valtakunnallisesti tai alueellisesti. Vastuutehtävän toteuttamista rahoitettaisiin vuosittain myönnettävin valtionavustuksin.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset valtiontalouteen

Taiteen perusopetusta rahoitettaisiin edelleen sekä valtiovarainministeriöstä kunnille osoitettavalla kuntien peruspalvelujen valtionosuusrahoituksella että opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjille myönnettävillä opetustuntikohtaisilla valtionosuuksilla ja harkinnanvaraisilla valtionavustuksilla. Hallituksen esitys kohdistuu opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionrahoituksen uudistamiseen. Valtion vuoden 2026 talousarviossa momentilla 29.80.34. on osoitettu 104,6 miljoonan euron määräraha taiteen perusopetukseen.

Esityksen valmistelun lähtökohtana on ollut, että taiteen perusopetusta koskeva lakiuudistus voitaisiin toteuttaa valtiontalouden näkökulmasta mahdollisimman pienin

kustannusvaikutuksin. Valtion vuosien 2027–2030 julkisen talouden suunnitelmaan ei ole osoitettu lisämäärärahoja taiteen perusopetukselle. Näin ollen valtionosuusoppilaitosverkoston laajentaminen, ja sen kautta tapahtuva opetuksen saavutettavuuden parantaminen ei ole tässä vaiheessa mahdollista. Esitys on siten kustannusneutraali, eikä sillä ole välittömiä vaikutuksia valtion talouteen.

4.2.1.2 Vaikutukset valtionosuuteen oikeutettujen koulutuksen järjestäjien talouteen

Rahoitusjärjestelmän keskeisimmät peruseriaatteen eivät uudistuksessa muuttuisi nykyisestäään ja uudistuksen vaiheet on suunniteltu porrastettavan, minkä vuoksi niistä ei lähtökohtaisesti aiheutuisi yksittäiselle valtionosuuteen oikeutetulle koulutuksen järjestäjälle äkillisiä, merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Lisäksi rahoitusmallin käyttöönotto lisäisi valtionosuuden määrän ennakoitavuutta ja edistäisi siten mahdollisuuksia toiminnan ja talouden pitkäjänteiseen suunnitteluun.

Vuosien 2022–2024 valtionosuustilastoinnin perusteella sekä vuonna 2025 kerätyn kustannustiedonkeruun tietojen pohjalta musiikin valtionosuusrahoituksen arvioidaan vähenevän uudistuksen alkuvaiheessa enintään kaksi prosenttia ja muiden taiteenalojen valtionosuusrahoituksen kasvavan 7–33 prosenttia. Rahoituksen ennakoitavuuden ja toiminnan jatkuvuuden tukemiseksi malli on rakennettu siten, että koulutuksen järjestäjäkohtainen vuosittainen vähennys olisi oppilaitosta kohden enintään kahdeksan prosenttia. Arviot perustuvat tämän esityksen 10 §:n perusteluissa kuvattuihin suunnitelmiin siitä, miten säännöksiä on tarkoitus soveltaa.

Tilastokeskuksen oppilaitosrekisterin mukaan Suomessa toimii yhteensä 259 taiteen perusopetuksen oppilaitosta. Näistä 19 oppilaitosta antaa opetusta ruotsiksi tai sekä suomeksi että ruotsiksi. Tämän lisäksi taiteen perusopetusta annetaan vapaan sivistystyön piirissä noin 107 kansalaisopistossa sekä 2 kansanopistossa. Taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä on yhteensä 138 oppilaitosta, joiden koulutuksen järjestäjistä 62 on kuntia, kolme kuntayhtymää ja 73 yksityisiä tahoja.

Suurin osa taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaiseen valtionosuuteen oikeutetuista koulutuksen järjestäjistä järjestää opetusta nykyisen laajan oppimäärän mukaisesti, ja opetuksen toteuttamisen uuden oppimäärän laajuusena (50 opintopistettä) arvioidaan aiheuttavan vain vähäisiä muutoksia näiden valtionosuuden saajien talouteen.

Taiteenalakohtaisen opetustarjonnan tai oppimäärän laajuuden muutoksilla voi olla vaikutuksia joidenkin valtionosuuden saajien talouteen esimerkiksi oppilasmaksutuottoihin liittyen, mutta kokonaisuudessaan näiden muutosten vaikutukset valtionosuuden saajien talouteen arvioidaan vähäisiksi.

Uudistuksella olisi kuitenkin taloudellisia vaikutuksia niiden taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksella toimivien oppilaitosten toimintaan, jotka ovat aiemmin antaneet opetusta yleisen oppimäärän mukaisesti. Taloudellisten vaikutusten arvioidaan aiheutuvan etenkin opetustuntimäärien kasvamisesta aiempaan verrattuna.

Vaikutuksia yksittäisiin valtionosuuden saajiin ei ole mahdollista täysin ennakoida. Valtion talousarviossa käytettävissä olevien suoritteiden määrässä ja koulutuksen järjestäjien toiminnan laajuudessa mahdollisesti tapahtuvien muutosten johdosta nykyisten koulutuksen järjestäjien valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien opetustuntien määriin voisi tulla muutoksia. Lopullisten valtionosuuksien laskemiseksi on myös laskettava uudet yksikköhinnat ja otettava huomioon kustannustason muutokset kyseiselle varainhoitovuodelle.

Yhden oppimäärän mukaista opetusta arvioidaan toteutettavan laaja-alaisessa yhteistyössä oppilaitosten välillä ja uudistuksen myötä yhteistyön myös kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien kesken odotettaisiin vahvistuvan. Yhteistyöhön liittyvät tarpeet ja mahdollisuudet vaihtelisivat kuitenkin esimerkiksi alueittain ja oppilaitoksittain, jolloin yksittäisiin toimijoihin kohdistuvat taloudelliset vaikutukset voivat poiketa toisistaan merkittävästi. Yhteistyön järjestämisestä voisi aiheutua uudistuksen alkuvaiheessa lisäkustannuksia, kun esimerkiksi uusia opetussuunnitelmia ja toiminnallisia yhteistyömalleja laadittaisiin ja toimeenpantaisiin sekä henkilöstön osaamista vahvistettaisiin. Toisaalta yhteistyön arvioitaisiin vähentävän kuluja pitkällä aikavälillä, kun esimerkiksi hallinnollista yhteistyötä ja tilayhteistyötä lisättäisiin. Myös vastuutehtävien myöntämisen ja niiden erillisen resurssoinnin myötä yksittäisten koulutuksen järjestäjien kustannusten arvioitaisiin joiltain osin vähenevän, kun toimialan kehittämisen yhteinen ja laaja-alainen koordinointi vahvistuisi.

Esityksellä ei arvioida olevan kokonaisuutena tarkasteltuna olennaisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjänä toimivien kuntien talouteen. Taiteen perusopetuksen järjestäminen tai taiteen perusopetuksen toteuttamisesta sopiminen säilyisi edelleen kunnille vapaaehtoisena tehtävänä. Kuten nykyisinkin, myös kunta voisi hakea ministeriöstä oikeutta saada opetustuntikohtaista valtionosuutta. Kunnan hakemukseen sovellettaisiin koulutuksen järjestämisluvan hakemiseen ja myöntämiseen sekä muuttamiseen ja peruuttamiseen liittyviä säännöksiä. Laissa ei jatkossakaan määriteltäisi kunnan rahoitusosuutta näiden tehtävien hoitamiseen. Valtionosuustoimijoiden rahoitus perustuisi edelleen kunnalliseen rahoitukseen, valtionosuuteen ja oppilasmaksuihin.

4.2.1.3 Vaikutukset muiden kuin opetustuntikohtaiseen valtionosuusjärjestelmään kuuluvien oppilaitosten talouteen

Muiden kuin opetustuntikohtaiseen valtionosuusjärjestelmään kuuluvien oppilaitosten taloudellisesta tilanteesta ei ole olemassa tarkkoja tilastoja. Pääosa näistä oppilaitoksista toteuttaa opetusta kuntien hankkimana koulutuksena, ja kunnat rahoittavat toimintaa. Koska esityksellä ei lisätä, vaan osittain kevennetään koulutuksen järjestäjänä toimivien kuntien vastuita nykyiseen verrattuna, arviona on, että kunnat jatkaisivat edelleen taiteen perusopetuksessa annetussa laissa tarkoitettuina koulutuksen järjestäjinä ja siten mahdollistaisivat taiteen perusopetuksen jatkumisen näissä oppilaitoksissa kunnallisen itsehallintonsa puitteissa.

Valtakunnallisten vastuutehtävien osoittaminen voisi vähentää yksittäisten oppilaitosten kustannuksia, kun taiteen perusopetusta kehitettäisiin jatkossa vahvemmillä resursseilla ja yhteisellä koordinoinnilla alueellisen ja kansallisen tason kehittämisen tarpeet huomioiden.

Yhteen oppimäärään siirtymisellä olisi merkittäviä vaikutuksia etenkin niille oppilaitoksille, jotka tällä hetkellä antavat 500 opetustunnin laajuista yleisen oppimäärän mukaista opetusta. Merkittävä osa nykyisistä yleisen oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta toteuttavista oppilaitoksista ei saa toimintaansa opetustuntikohtaista valtionosuutta. Kyse on useimmiten yksityisistä oppilaitoksista, joiden taiteen perusopetuslain mukaisina koulutuksen järjestäjinä toimivat tällä hetkellä kunnat. Näiden oppilaitosten kulut tulisivat oletettavasti kasvamaan yhden oppimäärän toimeenpanon myötä. Mikäli koulutusta ei jatkossakaan olisi mahdollista järjestää ja toteuttaa taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piirissä, olisi oppilaitosten toiminta jatkossakin pääasiassa kunnan tai muun rahoituksen sekä oppilasmaksujen varassa.

Kulut lisääntyisivät todennäköisesti esimerkiksi henkilöstö- ja tilakustannusten sekä materiaali- ja laitehankintojen osalta. Yhteistyö muiden koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa

esimerkiksi uuden oppimäärän koulutuspolkujen rakentamisessa voisi tasata uudistuksesta aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi yhteistyö voisi tuoda oppilaitoksille synergiaetuja esimerkiksi viestinnän, opettajien rekrytoinnin tai tilayhteistyön osalta.

4.2.2 Vaikutukset koulutuksen järjestäjien sekä oppilaitosten toimintaan

Koulutuksen järjestäminen perustuisi edelleen ministeriön myöntämään järjestämislupa- tai kunnan omaan päätökseen toimia taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjänä. Koulutuksen järjestäjät voisivat edelleen sopia koulutuksen järjestämisestä yhteistyössä. Lisäksi koulutuksen järjestäjät voisivat sopia, että rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolla ei ole koulutuksen järjestämislupaa, toteuttaisi taiteen perusopetusta sopimuksen perusteella. Tällöin koulutuksen järjestäjä vastaisi toiminnan lainmukaisuudesta ja siihen liittyvistä tehtävistä kuten tälläkin hetkellä.

Ehdotettu lainsäädäntö ei lisäisi koulutuksen järjestäjien vastuuta nykyiseen verrattuna. Ehdotetulla lainsäädännöllä kuitenkin selkeytettäisiin koulutuksen järjestämiseen liittyviä käytänteitä yhtenevimmiksi. Esimerkiksi koulutuksen järjestämistä ei kunta tai järjestämisluvansaanut koulutuksen järjestäjä voi edelleen siirtää sellaiselle oppilaitoksen ylläpitäjälle, jolla ei ole asianomaista lupaa. Samalla olisi tarkoitus huomioida nykyisen lain voimassaolon aikana uudistunut hankintalainsäädäntö, kuntalainsäädäntö sekä arvonlisäverolainsäädäntö, jotka myös määrittävät yksityistä ja kunnallista taiteen perusopetuksen järjestämistä, hallintoa, palvelujen ostamista sekä verotusta. Ehdotettu lainsäädäntö vähentäisi koulutuksen järjestäjien vastuuta nykyiseen lakiin verrattuna, kun ehdotuksella kevennettäisiin koulutuksen järjestäjien vastuulla olevia hallinnollisia tehtäviä ja selkeytettäisiin koulutuksen järjestämiseen liittyviä käytänteitä. Ehdotuksessa huomioitaisiin aiempaa paremmin esimerkiksi oppilaaksi ottamiseen liittyvät käytänteet lain 4 §:n mukaisissa yhteistyötilanteissa sekä säädettäisiin oppilasmaksuja koskevan päätöksenteon kytkemisestä oppilaan pyyntöön. Lisäksi ehdotus korostaisi oppilaitoksen opettajien ja rehtoreiden vastuuta oppilaiden osaamisen arvioinnissa, minkä arvioidaan selkeyttävän koulutuksen järjestäjän roolia. Kaiken kaikkiaan ehdotetulla lainsäädännöllä arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia koulutuksen järjestäjien sekä oppilaitosten toimintaan, kun koulutuksen järjestämiseen liittyvää hallintoa kevennetään ja selkeytetään.

Uuden valtionrahoitusmallin tavoitteena olisi edistää saavutettavaa, laadukasta ja tuloksellista toimintaa sekä rohkaista toimialaa kehittämään toimintaansa tarkoituksenmukaisesti. Uudistus selkeyttäisi ja vahvistaisi taiteen perusopetuksen asemaa osana suomalaista koulutusjärjestelmää. Lisäksi koulutuksen järjestämistä koskevat vastuut jäseneltäisiin aiempaa selvemmin lain tasolla, mikä helpottaisi koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten toimintaa ja yhteistyötä. Muutoksen toimeenpano edellyttäisi koulutuksen järjestäjä- ja oppilaitostasolla osaamista ja osaamisen kehittämistä esimerkiksi johtamiseen, yhteistyöhön ja laadun arviointiin liittyen. Valtionosuuden piirissä toimivien oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien tulisi varmistaa ja huolehtia siitä, että laissa määritellyt, taiteen perusopetuksen järjestämisluvasta mukaiset toiminnalliset, taloudelliset ja ammatilliset edellytykset täyttyvät.

Yhden oppimäärän muodostaminen vaikuttaisi koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten hallintoon monin tavoin: se selkeyttäisi rakenteita, yhtenäistäisi käytäntöjä, parantaisi toiminnan laatua ja mahdollistaisi laadun kehittymisen systemaattisen seurannan sekä kirkastaisi taiteen perusopetuksen asemaa osana kansallista koulutusjärjestelmää. Yhden oppimäärän mukainen opetus voisi selkeyttää opettajien ja hallintohenkilöstön työtä, kun jatkossa riittäisi yhden oppimäärän hallinta.

Valtakunnallisten tai alueellisten vastuutehtävien osoittaminen voisi helpottaa yksittäisten oppilaitosten toimintaa ja toiminnan laadun kehittämistä siten, että päällekkäistä ja

samankaltaista kehittämistyötä voitaisiin yksittäisissä oppilaitoksissa välttää, kun kehittämistä tehtäisiin alueellisella ja valtakunnallisella tasolla koko toimialan hyödyksi.

Siirtyminen yhteen, 50 opintopisteen laajuiseen oppimäärään edellyttäisi, että kaikissa oppilaitoksissa otettaisiin käyttöön uudet opetussuunnitelmat. Opetussuunnitelma olisi laadittava yhteistyössä ja siten, että siinä huomioitaisiin oppilaitoskohtaiset ominaispiirteet. Tämä vaatisi aikaa ja suunnittelua sekä taloudellisia panostuksia. Koulutuksen järjestäjä vastaisi siitä, että oppilaitoksessa noudatettava taiteenaloittainen opetussuunnitelma perustuisi Opetushallituksen antamaan määräykseen taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista.

Siirtymä kahdesta oppimäärästä yhteen edellyttäisi myös aktiivista informaatio-ohjausta ja viestintää, mikä lisäisi työmäärää erityisesti siirtymävaiheen aikana. Uudistuksen myötä taiteen perusopetuksen kokonaisuus muuttuisi kuitenkin selkeämmäksi ja esimerkiksi oppilaiden huoltajille kohdennetun viestinnän arvioidaan helpottuvan.

Uudistus edellyttäisi koulutuksen järjestäjien välistä aktiivista yhteistyötä ja toiminnan yhteensovittamista. Osassa oppilaitoksia yhteistyön voidaan arvioida lisääntyvän merkittävässä määrin muiden taiteen perusopetusta toteuttavien oppilaitosten kanssa. Opetuksen järjestämisestä ja oppimäärän suorittamisen mahdollisuudesta olisi tarvittaessa sovittava yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa. Tämä voisi tarkoittaa yhteistyötä opetushenkilöstöön, -tiloihin tai -välineisiin liittyen tai esimerkiksi hallinnollisten rakenteiden uudelleen organisoimista. Yhteistyö toimialalla lisääntyisi, kun esimerkiksi yhden oppimäärän opintopolkuja rakennettaisiin yhdessä ja resursseja hyödynnettäisiin tarkoituksenmukaisesti. Alueellisten tarpeiden lisäksi myös mahdollisuudet yhteistyön toteuttamiseen vaihtelisivat merkittävästi riippuen esimerkiksi siitä, kuinka paljon mahdollisia muita oppilaitoksia tai koulutuksen järjestäjiä alueella toimii. Yhteistyö voisi johtaa esimerkiksi oppilaitosten erikoistumiseen tai yhdistymiseen siten, että myös useamman taiteenalan opetusta voitaisiin antaa yhdessä oppilaitoksessa. Yhteistyötä voitaisiin tehdä opetuskielten moninaisuuden turvaamiseen tai opetustapoihin, esimerkiksi etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen toteuttamiseen, liittyen.

Kun opetusmuotoja kehitettäisiin vastaamaan alueellisia tarpeita, osassa oppilaitoksia oppilasmäärät kasvaisivat ja oppilaiden ikärakenne saattaisi muuttua nykyisestä. Yhteistyö voisi koskea esimerkiksi oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien kesken sovittavaa vastuunjakoa liittyen oppilaan opintopolun rakentamiseen. Joissain tapauksissa oppilasmäärät saattaisivat myös vähentyä, mikäli esimerkiksi uuden oppimäärän laajuus tuntuisi oppilaan näkökulmasta lähtökohtaisesti liian vaativalta. Lisäksi uusi oppimäärä saattaisi aiheuttaa muutoksia oppilasmäärien laskentatapoihin, kun opintojen rakenne tulitaisiin määrittelemään uudella tavalla opetussuunnitelman perusteissa.

Toisaalta koko oppimäärän suorittaneita oppilaita on tällä hetkellä sekä yleisessä että laajassa oppimäärässä vain vähän, joten oppimäärän laajuudella arvioitaisiin olevan vaikutusta opintojen aloittamis päätökseen vain vähäisessä määrin.

Yhden oppimäärän myötä mahdollistuva joustavuus opintopolkujen suunnittelussa tarkoittaisi samalla sitä, että jatkossa oppilaitoksissa olisi pystyttävä seuraamaan nykyistä tarkemmin oppilaan opintojen edistymistä sekä suunnittelemaan opintopolut nykyistä tarkemmin, esimerkiksi yhteistyössä muiden koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa.

Yhteistyön lisääntyessä opetuksen saatavuuden arvioitaisiin pitkällä aikavälillä paranevan. Erityisesti uudistuksen täytäntöönpanon alussa tarjonta voisi kuitenkin myös vähentyä, koska

kaikilla nykyisin koulutuksen järjestäjinä toimivilla kunnilla ei välttämättä olisi jatkossa mahdollisuuksia tai halukkuutta toimia koulutuksen järjestäjinä. Tämä voisi liittyä yhden oppimäärän laajuuteen verrattuna nykyiseen yleiseen oppimäärään tai siihen, että lähiseudulla ei toimisi taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, joiden kanssa opetuksen toteuttamisesta voitaisiin sopia. Mikäli kunnat eivät enää toimisi koulutuksen järjestäjinä alueellaan, hakisivat oppilaitoksen ylläpitäjät todennäköisesti koulutuksen järjestämislupia opetus- ja kulttuuriministeriöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää taiteen perusopetuksen järjestämisluvan sekä antaa päätöksen oikeudesta saada taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta valtion talousarvion rajoissa.

Kun valtionosuuden perusteeksi osoitettuja opetustunteja ei olisi jatkossa valtion talousarvioissa kohdistettu erikseen musiikille ja muille taiteenaloille, olisi koulutuksen järjestäjän mahdollista itse päättää valtionosuussuoritteiden kohdentamisesta järjestämisluvassa määritellyille taiteenaloille. Tämä mahdollistaisi nykyistä joustavamman reagoinnin esimerkiksi alueellisen kysynnän muutoksiin. Joustavuuden myötä muiden taiteenalojen kuin musiikin opetukseen kohdennettu rahoitus tulisi siten todennäköisesti jonkin verran kasvamaan, vaikka koulutuksen järjestäjätasolla ei tapahtuisi merkittäviä muutoksia valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien opetustuntien määrissä. Esimerkiksi musiikkioppilaitoksissa voitaisiin jatkossa kohdentaa valtionosuuksia järjestämisluvan mukaiseen tanssin opetukseen.

Jatkossa valtionosuusrahoituksen myöntämiseen sisältyisi nykyistä vähemmän harkintaa, kun kokonaisrahoituksen niin sanotut perus- ja lisäosat määräytyisivät laskennallisesti. Harkinnan väheneminen ja laskennallisuuden lisääntyminen tarkoittaisi päätöksenteon läpinäkyvyyden vahvistumista koulutuksen järjestäjien suuntaan. Samalla valtionosuusrahoituksen määräytymisen vakaus ja ennustettavuus paranisi.

4.2.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudistus lisäisi jonkin verran valtionosuusviranomaisten työmäärää siltä osin, että vuosittaisia perustietokyselyitä ja kustannustiedonkeruita tulisi uudistuksen myötä päivittää ja täsmentää. Myös informaatio-ohjauksen tarve lisääntyisi arviolta jonkin verran, kun esimerkiksi uudistukseen liittyviä uusia ohjeistuksia laadittaisiin.

Valtionosuusrahoituksen suoritemäärien jakautumisen määräytyessä jatkossa suoraan matemaattisen mallin mukaisesti vähenisi myös harkinnan ja perusteluiden määrä vuosittaisten valtionosuuspäätösten valmistelussa. Tämä vähentäisi viranomaisten työmäärää jossain määrin.

Ministeriön valtionavustuksiin liittyvä työmäärä lisääntyisi jonkin verran, kun taiteen perusopetuksen vastuutehtäviin osoitettaisiin valtionavustuksia uuden valtionavustushaun myötä.

Taiteen perusopetuksen kokonaisuudistus ja etenkin yhteen oppimäärään siirtyminen edellyttäisi Opetushallitukselta uusien opetussuunnitelman perusteiden laatimista. Yksi oppimäärä asettaisi uudenlaiset lähtökohdat myös opetussuunnitelman perusteille. Näin ollen opetussuunnitelman perusteiden valmistelutyö poikkeaisi edellisestä peruste uudistuksesta ja edellyttäisi aiempaa laajempaa ja monitahoisempaa valmistelutyötä. Toisaalta se, että enää ei olisi tarpeen laatia opetussuunnitelman perusteita kahdelle eri oppimäärälle, vähentäisi jatkossa työmäärää Opetushallituksessa. Toimialan informaatio-ohjauksen tarve ja muutoksen toimeenpanon tukeminen todennäköisesti lisääntyisi kokonaisuudistuksen siirtymä- ja muutosvaiheessa, mikä lisäisi viraston ja ohjaavan ministeriön työmäärää jossain määrin. Informaatio-ohjauksen tarve lisääntynee myös kunnissa, mikä lisääntyy erityisesti taiteen perusopetusta järjestävien kuntien viranomaisten työmäärää jonkin verran. Vastaavasti jatkossa

informaatio-ohjauksen tarve vähenisi, kun koulutusmuodon kokonaisuus selkeytyisi yhden oppimäärän myötä.

Kokonaisuutena voidaan arvioida, että uudistus lisäisi vähäisessä määrin opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen työmäärää. Uudistus voidaan toteuttaa nykyisin voimavaroin.

4.2.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

4.2.4.1 Vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Enemmistö taiteen perusopetuksen oppilaista on lapsia ja nuoria. Vuonna 2024 oppilaista 81 prosenttia oli alle 16-vuotiaita. Taiteen perusopetuksella edistetään useita YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksessa tunnustettuja lapsen oikeuksia, kuten yleissopimuksen 31 artiklan mukaista lapsen oikeutta vapaa-aikaan, leikkiin ja kulttuuriin. Opetus tukee sekä ihmisoikeussopimuksissa että perustuslaissa turvattua sivistyksellisten oikeuksien toteutumista.

Oppilasmaksut

Taiteen perusopetukselle osoitettu julkinen rahoitus mahdollistaisi jatkossakin oppilasmaksujen pitämisen kohtuullisena, minkä voidaan katsoa edistävän lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua opetukseen. Uudistuksen myötä tavoiteltava saavutettavuuden ja saatavuuden edistäminen vahvistaisi kulttuurista osallisuutta ja osallistumista, joiden kautta edistetään ihmisten kulttuuristen ja sivistyksellisten perusoikeuksien yhdenvertaista toteutumista. Lisäksi taiteen ja kulttuurin sekä erityisesti taidekasvatuksen hyvinvointia edistävät vaikutukset voisivat hyödyttää yhä useampaa lasta ja nuorta.

Voidaan kuitenkin arvioida, että oppilasmaksujen kohtuullisuudesta huolimatta on lapsia ja nuoria, jotka eivät voi taloudellisten syiden takia osallistua taiteen perusopetukseen, mikäli heille ei tarjota vapaaoppilaspaikkoja tai käytössä ei ole jotain muuta taloudellisen tukemisen järjestelmää. Tämän vuoksi oppilaitosten omat vapaaoppilaspaikat ja muut taloudellisen tukemisen järjestelmät ovat edelleen tärkeitä lapsille ja nuorille.

Yksi oppimäärä

Yksi oppimäärä voisi selkeyttää koulutusmuodon kokonaiskuvaan liittyvää viestintää oppilaille ja heidän perheilleen. Selkeä rakenne auttaisi hahmottamaan, mitä taiteen perusopetus koulutusmuotona on ja mikä sen asema on suhteessa taiteen ja kulttuurin harrastamisen kenttään. Yksittäisen lapsen kannalta viestinnällä ei kuitenkaan arvioida olevan kovin merkittävää vaikutusta, sillä lapsen näkökulmasta taiteen perusopetukseen osallistumisen arvioidaan kiinnittyvän toiminnan luonteen kautta joka tapauksessa osaksi lapsen muuta vapaa-ajan elämää.

Oppilaan näkökulmasta aiemmin suoritettujen opintojen tunnistaminen ja tunnustaminen voisi helpottaa, kun opetusta toteutettaisiin jatkossa kaikille yhteisen, yhden oppimäärän mukaisesti. Samalla taiteen perusopetus toteutuisi jatkossa aiempaa yhtenäisemmistä lähtökohdista, kun kaikille oppilaille tarjottaisiin samanlaajuisia taiteen perusopetusta joko yhdessä oppilaitoksessa tai oppilaitosyhteistyön kautta.

Oppilaiden opintopolku voisi yhden oppimäärän kokonaisuudessa ja yhteistyön lisääntyessä rakentua joustavasti ja entistä yksilöllisemmin ottaen huomioon esimerkiksi eri taiteenalojen

yhteistyön mahdollisuudet, erilaiset opetusmuodot ja -kielet sekä oppilaiden erityistarpeet. Yhteen oppimäärään siirryttäessä taiteen perusopetuksen opintojen kautta kertyvä osaaminen vahvistuisi, kun opintojen laajuus osassa oppilaitoksia kasvaisi. Tämä tarkoittaisi joissakin oppilaitoksissa myös opiskeluaikojen pidentymistä. Muutoksen arvioidaan vaikuttavan lapsiin ja nuoriin sekä myönteisesti että kielteisesti.

Lasten ja nuorten sitoutumisen aste taiteen perusopetukseen vaihtelee. Osan lapsista ja nuorista voidaan arvioida olevan kiinnostuneita osallistumaan taiteen perusopetukseen nykyistä enemmän, jos opiskeluaika piteneisi tai viikoittaiset opetustuntimäärät kasvaisivat. Toisaalta voidaan arvioida, että osalla lapsista ja nuorista voimavarat tai kiinnostus eivät välttämättä riittäisi useampiin opetustunteihin tai pidentyneisiin opintoihin. Lasten ja nuorten vapaa-ajan viettoon voi sisältyä heille muita tärkeitä harrastuksia tai muuta toimintaa, jotka rajaavat heidän mahdollisuuksiaan osallistua sitoutuneesti taiteen perusopetukseen. Toisaalta taiteen perusopetuksen vapaaehtoisen luonteen ja vapaa-aikana tapahtuvan opetuksen voidaan arvioida madaltavan osallistumisen kynnystä ilman paineita etenemistahdista tai pakollisesta suoriutumisesta.

Rahoituksen vaikutus lapsiin ja nuoriin

Valtionosuuslaskentaa varten määriteltävä taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuus rahoituksen suoritteina olisi enintään 1 500 opetustuntia. Tämä tarkoittaisi sitä oppilaille oppimäärän puitteissa annettua opetustuntimäärää, joka voitaisiin rahoittaa valtionosuusrahoituksella. Ehdotettu 1 500 opetustuntia on enemmän kuin nykyisen laajan oppimäärän laskennallinen laajuus opetustunteina. Oppilaan näkökulmasta tämä mahdollistaa opintojen joustavan jatkumisen ennen kuin uudet, yhden oppimäärän mukaiset opetussuunnitelmat otetaan käyttöön. Tällä arvioidaan olevan vaikutusta etenkin nykyisen yleisen oppimäärän mukaisia opintoja tekeville oppilaille. Jatkossa mahdollinen 1 500 opetustuntia ylittävä opetus rahoitettaisiin muulla kuin valtionosuusrahoituksella, mikä käytännössä tarkoittaisi näiden lisäopintojen rahoittamista oppilasmaksuilla.

Niille nuorille, jotka olisivat suorittaneet nykyisen laajan oppimäärän mukaiset opinnot ja jotka haluaisivat jatkaa opintojaan, ehdotetulla uudistuksella saattaisi olla myönteisiä vaikutuksia, kun valtionosuusrahoituksella tuettua opetusta olisi saatavilla uuden oppimäärän puitteissa 200 opetustuntia nykyistä enemmän.

Ehdotetun uuden oppimäärän sisältämä 50 opintopisteen laajuus ja sen sisältämä 800 opetustuntia olisi myös pidempi kuin nykyisen yleisen oppimäärän sisältämä 500 opetustunnin laskennallinen laajuus, joten opintojen syventäminen ja opintojen jatkaminen nykyistä pidempään mahdollistuisi myös niille oppilaille, jotka olisivat suorittaneet nykyisen yleisen oppimäärän mukaiset opinnot. Toisaalta olisi myös mahdollista, että osa lapsista ja nuorista ei haluaisi välttämättä opiskella tai siirtyä opiskelemaan uutta pidempää oppimäärää.

Ehdotettu 800 opetustunnin säännös saattaisi myös mahdollistaa useampien lasten ja nuorten pääsyn valtionosuusrahoitetun opetuksen piiriin, kun oppimäärän suorittaneilta vapautuisi oppilaspaikkoja. Kaikki oppilaat eivät välttämättä jatkaisi opintojaan 800 opetustuntia pidemmälle aiemman laajan oppimäärän mukaiseen laskennalliseen laajuuteen, 1 300 opetustuntiin, saakka.

Oppilasmäärä yhtenä valtionosuusrahoitusjärjestelmän kriteerinä voisi kannustaa oppilaitoksia kehittämään esimerkiksi opetusmuotoihin liittyviä tapoja, joilla yhä useampi oppilas pääsisi oppilaaaksi. Myös oppimäärän suorittaneiden määrä yhtenä rahoituksen kriteerinä voisi

mahdollistaa lasten ja nuorten helpomman pääsyn valtionosuusrahoitetun opetuksen piiriin, kun oppimäärän suorittaneilta vapautuisi oppilaspaikkoja aiempaa tehokkaammin.

Lasten ja nuorten väylä taiteenalan jatko-opintoihin

Uudistuksen myötä taiteen perusopetuksen yhden oppimäärän suorittaneiden oppilaiden osaaminen vahvistuisi etenkin verrattuna nykyisen yleisen oppimäärän suorittaneisiin oppilaisiin. Näin ollen taiteen perusopetuksen oppimäärän suorittaneiden oppilaiden edellytykset opintojen jatkamiseksi ammatillisiin tai korkea-asteen opintoihin vahvistuisivat.

Voidaan kuitenkin arvioida, että jatkossakin vain osa taiteen perusopetukseen osallistuvista lapsista pyrkisi oman taiteenalansa ammattilaisiksi. Riippumatta siitä, suuntaisiko lapsi tai nuori taiteenalan jatko-opintoihin, voidaan arvioida, että kiinnostus taiteen harrastamiseen jatkuisi. Lasten ja nuorten kuulemisten perusteella monille lapsille ja nuorille taiteen tekeminen ja taiteen opiskelu vapaa-aikana on tärkeä osa elämää, vaikka he eivät tavoittelisikaan siitä ammattia.

Ehdotetun, aiempaa tiiviimmän oppilaitosyhteistyön myötä mahdollistuva, etäyhteyksiä hyödyntävä opetus voisi tukea saavutettavuutta lapsille ja nuorille niillä alueilla, joissa lähiopetus ei ole mahdollista pitkien etäisyyksien takia tai siksi, että kelpoisuusvaatimukset täyttäviä, kansalliskielillä opetusta antavia opettajia ei ole lähiopetukseen saatavilla. Myös digitaalisten opetusmateriaalien ja monikielisen sisällön hyödyntäminen voisi palvella eri tavoin oppivaa moninaista oppilasjoukkoa. Verkostomainen yhteistyö oppilaitosten, kulttuuritoimijoiden, koulujen ja korkeakoulujen kanssa voisi lisäksi tarjota uudenlaisia oppimisympäristöjä ja samalla madaltaa osallistumisen kynnyksiä. Lisäksi opetuksen yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta voisi vahvistaa tekemällä yhteistyötä oppilaskohtaista tukea tarvitsevien oppijoiden tarpeet tuntevien sosiaali- ja erityisopetustoimijoiden kanssa, minkä arvioidaan vaikuttavan positiivisesti lapsiin ja nuoriin. Toisaalta etäyhteyksien kautta tapahtuva opetus tai digitaalisten oppimateriaalien hyödyntäminen ei kuitenkaan parantaisi opetuksen saatavuutta ja saavutettavuutta lapsille ja nuorille, joiden tarpeisiin voidaan vastata vain lähiopetuksen keinoin.

Lisäksi tiiviimpi oppilaitosyhteistyö voisi liittyä esimerkiksi tilojen yhteiskäyttöön siten, että oppilas voisi saada aiemmin pitkien etäisyyksien vuoksi ulottumattomilla olleen taiteenalan lähiopetuksen lähellä sijaitsevan toisen taiteenalan oppilaitoksen tiloissa. Joissakin tapauksissa yhteistyö saattaisi myös pidentää välimatkoja oppilaitosten eri opetustilojen välillä. Tämä voisi tarkoittaa lasten ja nuorten näkökulmasta mahdollisesti hankalia siirtymiä, mikä voisi vaikuttaa lapsen ja nuoren halukkuuteen jatkaa taiteen perusopetuksen opintoja.

Taiteen perusopetuksen kautta syntyvä osaaminen ja taidot antavat oppilaalle valmiuksia taiteenalojen jatko-opintoihin sekä mahdolliseen ammatilliseen suuntautumiseen eri taiteenaloilla. Opetus kehittää eri taiteenalojen substanssiosaamisen lisäksi laaja-alaista ja monipuolista osaamista ja tukee siten oppilaiden valmiuksia toimia työelämässä myös yhteiskunnan eri sektoreilla.

Oikeusturva

Ehdotettu lisäys muutoksenhakua koskevaan säännökseen parantaisi 15-vuotiaiden nuorten oikeusturvaa, kun he saisivat huoltajansa rinnalla hakea muutoksenhakuoikeuden itseään koskeviin päätöksiin. Tällöin 15 vuotta täyttänyt saisi itsenäisesti käyttää puhevaltaa omassa asiassaan. Esityksellä voidaan siten katsoa olevan myönteisiä vaikutuksia 15 vuotta täyttäneiden itsemääräämisoikeuden kannalta.

Alle 18-vuotiaiden lasten ja nuorten etusija oppilaaksiotossa

Ehdotetun lisäyksen koskien alle 18-vuotiaiden etusijaa oppilaaksiotossa voidaan katsoa turvaavan ja edistävän taiteen perusopetuksen saavutettavuutta alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Säännöksen voidaan arvioida antavan alle 18-vuotiaille paremmat mahdollisuudet menestyä niissä valintamenettelytilanteissa, joissa oppilaspaikkoja on vähemmän kuin hakijoita. Ehdotetun säännöksen vaikutus lapsiin ja nuoriin olisi positiivinen, sillä lasten ja nuorten suhteellisen osuuden saaduista oppilaspaikoista arvioidaan lisääntyvän niillä alueilla, joissa oppilaspaikoista on kilpailua.

Taiteen perusopetuksen merkitys lapsille ja nuorille

Vuosina 2024 ja 2025 toteutettujen lasten ja nuorten kuulemisten perusteella voi todeta, että taiteen perusopetukseen osallistuminen on lapsille ja nuorille erittäin merkityksellistä toimintaa. Lapset ja nuoret kokevat taiteen perusopetuksen olevan on keskeisellä sijalla henkisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ylläpitämiseksi. Lisäksi taiteen perusopetukseen osallistumisesta on lasten ja nuorten mukaan ollut hyötyä esimerkiksi keskittymiskyvyn parantamisessa ja oppimaan oppimisen vahvistamisessa. Taiteen perusopetuksen voidaan katsoa kehittävän myös pitkäjänteisyyttä, esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä, joista on hyötyä myös muilla lasten ja nuorten elämän osa-alueilla.

Vuonna 2024 toteutetun kuulemisen perusteella yli puolelle vastanneista lapsista ja nuorista taiteen perusopetuksessa merkityksellisintä oli opetuksen kautta saadut ystävyysuhteet ja ryhmän tuki. Tämä tarkoittaa, että taiteen perusopetuksen yhteisöllisyys ja sosiaaliset suhteet kannustavat lapsia ja nuoria jatkamaan taiteen perusopetuksen parissa.

4.2.4.2 Vaikutukset alueiden veto- ja pitovoimaan sekä työllisyyteen

Taiteen perusopetus rikastuttaa kuntien kulttuurielämää ja vaikuttaa asukkaiden arkeen lisäämällä asukkaiden yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Taiteen perusopetuksen oppilaitokset tekevät kunnissa laaja-alaista yhteistyötä niin keskenään kuin esimerkiksi alueella toimivien taiteilijoiden ja taiteen ammattilaisten sekä kulttuurialan toimijoiden, kuten kirjastojen ja museoiden, kanssa.¹³ Oppilaitosten järjestämät kaikille avoimet esitykset ja näyttelyt eri taiteenaloilla edistävät taiteen saavutettavuutta ja tarjoavat kuntalaisille matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia sekä tuottavat heille positiivisia elämyksiä ja kokemuksia. Mahdollisuus osallistua taiteen perusopetukseen voi muiden vapaa-ajan palveluiden ohella vaikuttaa myönteisesti perheiden hakeutumiseen alueen asukkaiksi.

Taiteen perusopetus luo pohjan eri taiteenalojen ammattilaisuudelle, jolle luovien alojen kasvu- ja kilpailukyky perustuu. Kulttuuri- ja luovien alojen kasvu ei ole mahdollista ilman taiteilijoita ja muita kulttuuri- ja luovan alan tekijöitä. Luovien alojen ammattilaiset kehittävät uutta liiketoimintaa, joka voi kattaa taide- ja kulttuurisisältöjen tuottamisen ja esittämisen lisäksi myös muita toimialoja kuten peliteollisuuden, media-alan ja mainos- sekä viestintäalan.

Taiteen perusopetus kytkeytyy vahvasti harrastamisen kenttään ja on olennainen osa kuntien kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluita. Näillä palveluilla saadaan myös merkittävää tulovirtaa kuntaan lippu- ja verotulojen sekä matkailun ja muun vierailutoiminnan kautta. Tämän

¹³ Luoma Tiia: Taiteen perusopetus 2020. Selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä lukuvuonna 2019–2020, Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/taiteen-perusopetus-2020>

arvioidaan hyödyttävän paikkakunnan elinkeinoharjoittajia sekä lisäävän pitovoimaa. Veto- ja pitovoiman vahvistuminen edistää alueiden kasvua ja investointeja.

Taiteen perusopetuksessa työskentelevien opettajien tarkkaa määrää on vaikea arvioida täsmällisesti. Taiteen perusopetus sisältyi ensimmäistä kertaa Opetushallituksen Opettajat ja rehtorit Suomessa -tiedonkeruuseen vuonna 2019. Vastausaste oli matala (1 044 opettajaa), minkä vuoksi tulokset antavat vain suuntaa antavan arvion alan opettajamäärästä¹⁴. Lisäksi taiteen perusopetuksessa toimii huomattava määrä tuntiopettajia ja määräaikaisia opettajia¹⁵, mikä lisää opettajien määrän arvioimisen haastavuutta.

Esitys keventää kuntien vastuita nykyiseen verrattuna, minkä vuoksi voidaan olettaa, että ehdotettavan lakiuudistuksen jälkeen kunnat tulevat jatkossakin järjestämään taiteen perusopetusta. Näin ollen uudistuksella ei arvioida olevan heikentävää vaikutusta taiteen perusopetuksen opettajien työllisyyteen.

Taiteen perusopetuksessa opettavien opettajien muodollinen kelpoisuusaste on valtakunnallisen opettajatiedonkeruun perusteella korkea: 95 prosenttia opettajista täyttää kelpoisuusvaatimukset. Muihin koulutusmuotoihin verrattuna taiteen perusopetuksessa työskentelevien opettajien kelpoisuusaste on perusopetuksen ja lukiokoulutuksen tasolla. Taiteen perusopetuksen kelpoisuusasteessa ei tehtävätyypeittäin tarkastellen ole juurikaan vaihtelua, mikä poikkeaa muista koulutusmuodoista.¹⁶

Esityksen liitteenä olevassa opetustoimen henkilöstöä koskevassa asetuluonnoksessa taiteen perusopetusta antavien opettajien kelpoisuusvaatimuksia muutettaisiin vastaamaan yhden oppimäärän tarpeita. Pedagogisen osaamisen merkitys opettamisessa tunnistettaisiin ja sen vahvistamiseen kannustettaisiin. Lisäksi tunnistettaisiin edelleen harvaan asuttujen seutujen haasteet opettajien saatavuuteen liittyen sekä taiteen perusopetuksen erityiset tarpeet liittyen esimerkiksi joidenkin opetustehtävien edellyttämälle taiteenalan erityisen syvälliselle osaamiselle tai erikoistuneelle käytännön ammattitaidolle. Asetuluonnokseen sisältyvän esityksen ei siten arvioida vaikuttavan heikentävästi opettajien työllisyyteen nykytilanteeseen verrattuna.

Esityksen arvioidaan vahvistavan opettajien työllisyyttä etenkin niissä oppilaitoksissa, jotka laajentavat opetustaan nykyisestä yleisen oppimäärän laajuudesta uuteen oppimäärään. Lisäksi oppilaitosten yhteistyönä toteutettuna uusi oppimäärä ylläpitää nykyistä työllisyystasoa. Esityksellä tavoiteltava yhteistyön edistäminen ja sitä kautta vahvistuva koulutuksen järjestäjien joustava hallinnollinen yhteistyö voisi lisäksi mahdollistaa esimerkiksi yhteisten toimien tai virkojen perustamisen.

Uusi valtiosuusjärjestelmä tunnistaisi jatkossakin eri taiteen alojen traditiot, mukaan lukien yksilö- ja ryhmäopetuksen tarpeet. Oppilaitosten perusrahoitus määräytyisi jatkossakin opetustuntimäärien perusteella ja rahoituksen lisäosan kriteerien painotusten kehittymiseen tulevana vuosina sisältyisi harkintaa ja joustavuutta, jotta oppilaitoksissa olisi aikaa toteuttaa

¹⁴ Opettajat ja rehtorit Suomessa -tiedonkeruu 2019, Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opettajat-ja-rehtorit-suomessa-2019-taiteen-perusopetuksen>

¹⁵ <https://www.oaj.fi/tavoitteemme/taiteen-perusopetus>. Viitattu 2.2.2026.

¹⁶ Opettajat ja rehtorit Suomessa -tiedonkeruu 2019, Opetushallitus. <https://www.oph.fi/fi/tilastot-ja-julkaisut/julkaisut/opettajat-ja-rehtorit-suomessa-2019-taiteen-perusopetuksen>

tarvittavia uudistuksia saavutettavuuden edistämiseksi. Esityksen ei arvioida vähentävän ryhmä- ja yksilöopetuksen tarvetta, jolloin se ei vaikuta heikentävästi opettajien työllisyyteen.

Esityksellä ei ole tunnistettu olevan muita vaikutuksia. Valtionosuusjärjestelmän laskennallisen luonteen johdosta esityksellä ei ole myöskään tunnistettu olevan olennaisia sukupuolivaikutuksia. Taiteen perusopetuksen valtionrahoituksen vakaa ja ennustettava taso tukisi taiteen perusopetuksen yhdenvertaista saatavuutta eri väestöryhmissä, molemmilla kansalliskielillä sekä alueellisesti.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Uudistuksen valmistelussa on harkittu erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja koulutusmuotoa koskevan lainsäädännön ja rahoitusjärjestelmän uudistamisen osalta. Prosessissa on harkittu mahdollisuutta, että osana uudistusta nykylainsäädäntöön tehtäisiin ainoastaan ns. välttämättömät lakitekniset muutokset ja muilta osin lainsäädäntö ja rahoitusjärjestelmä säilytettäisiin ennallaan. Kuitenkaan pelkillä lakiteknisillä muutoksilla uudistukselle asetettua tavoitetta taiteen perusopetuksen saavutettavuuden parantamiseksi ei olisi mahdollista saavuttaa, kun järjestelmien kannustin- ja ohjausvaikutukset eivät vahvistuisi nykyiseen verrattuna.

Valmistelun aikana on harkittu erilaisia toteuttamisvaihtoehtoja taiteen perusopetuksen valtionrahoitusmalliksi sekä valtionosuusrahoituksen määräytymisen perusteiksi. Valmistelussa on pyritty tunnistamaan mahdollisuuksia, joilla toiminnan laadun, vaikuttavuuden ja saavutettavuuden edistäminen tulisivat nykyistä paremmin huomioiduiksi valtionosuuden määräytymisessä. Valmistelussa on hyödynnetty vuonna 2023 valmistunutta taiteen perusopetuksen strategisen tason laatutyötä, jossa on määritelty taiteen perusopetuksen strategiset tavoitteet sekä laadun strategiset indikaattorit. Yksi strategisessa laatutyössä määritelty koulutusmuotoa koskeva tavoite on ollut, että taiteen perusopetuksen saatavuus ja saavutettavuus toteutuvat yhdenvertaisesti. Uudistuksen valmistelussa on tarkasteltu taiteen perusopetuksen saavutettavuuden osatekijöinä opetuksen alueellista, taiteenaloista ja taloudellista saavutettavuutta, oppimisympäristöjen saavutettavuutta sekä eri väestöryhmien osallistumismahdollisuuksia. Prosessissa on harkittu, mistä elementeistä nämä saavutettavuuden osatekijät muodostuvat ja mitkä näistä elementeistä voisivat toimia myös valtionosuuden määräytymisen kriteereinä.

Esityksen mukaan valtionosuuden perusteeksi vahvistettava suoritemäärä määräytyisi jatkossa osittain toiminnan saatavuutta, saavutettavuutta ja vaikuttavuutta kuvaavien kriteereiden perusteella. Valmistelussa esillä olleet muut vaihtoehdot suoritemäärän kriteereiksi ovat liittyneet muun muassa harvaan asutuilla seuduilla sekä kasvukeskuksissa järjestettyyn opetukseen, opetukseen osallistuvien määrään eri väestöryhmien mukaan, yksilöllistettyjen oppimäärien määrään, opettavien taiteenalojen määrään, toteutettavan yhteistyön määrään ja muotoihin, etä- ja lähiopetuksen määrään, opetuksen hintaan ja maksuhuojennuskäytäntöihin sekä oppimäärän läpäisemiseen. Valmistelussa on pohdittu, millaisia mahdollisia seurausvaikutuksia kunkin kriteerin käyttöönotosta voisi muodostua. Useat valmistelussa esiinnousseet saavutettavuuden osatekijät osoittautuivat epätarkoituksenmukaisiksi valtionosuusrahoituksen lisäosan perusteena, mutta niiden kytkös muun muassa opetussuunnitelman perusteisiin on tunnistettu. Jotkut saavutettavuuteen liittyvät osatekijät on nähty niin keskeisiksi, että niiden toteutumista pidetään valtionosuuden perusrahoituksen edellytyksenä ja ne kirjattaisiin taiteen perusopetusta koskevaan lakiin. Esimerkiksi yhteistyö on tunnistettu tällaiseksi keskeiseksi saavutettavuutta edistäväksi tekijäksi.

Kannustavuuselementtien lisääminen valtionosuusrahoitusjärjestelmään on nähty tarpeelliseksi, jotta rahoitusmallin ohjaava vaikutus vahvistuisi ja olisi linjassa taiteen perusopetuksen toimialalle asetettujen strategisten ja pedagogisten tavoitteiden kanssa. Valmistelussa on harkittu kannustavuuselementtien prosentuaalisia painotuksia tuleville vuosille. Prosessissa mm. on harkittu tarkkoja rajauksia prosenttiosuuksien kehittymiselle sekä pohdittu sitä, tulisiko suoritemäärän lisäosan painotuksen olla ehdotettua pienempi tai isompi. Lisäosan painotuksen jäädessä ehdotettua pienemmäksi uudistuksen alkuvaiheessa ei rahoitusuudistuksella saavutettaisi haluttua ohjaavuus- ja kannustinvaikutusta. Säilyttämällä joustavuus lisäosan prosentuaalisen painotuksen kehittymisen osalta mahdollistetaan toimijoille riittävä aika saavutettavuutta edistävien uudistusten tekemiseen.

Valmistelussa on lisäksi ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja sen suhteen, miten järjestelmässä voitaisiin ottaa huomioon eri taiteenalojen kustannus- ja tulorakenteessa olevien, etenkin opetuksen järjestämisen tapoihin, eli yksilö- ja ryhmäopetukseen, kytkeytyvien erojen vaikutukset rahoitustarpeeseen. Valmistelussa on päädytty siihen, että rahoitusmallin selkeyden ja taiteenalojen yhdenvertaisuuden vuoksi toimivimman rahoitusmallin perustan muodostaa myös jatkossa kaikille taiteenaloille vuosittain määrättävä yhteinen keskimääräinen yksikköhinta. Rahoituksen suoritteena olisi jatkossakin opetustunti. Taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjien ja eri taiteenalojen monimuotoisuuden vuoksi ei ole tunnistettu muita sellaisia suoriteperusteita, jotka olisivat toimivia rahoituksen perusteeksi.

Valmistelussa on ollut esillä erilaisia vaihtoehtoja valtionosuuden piiriin pääsemistä koskevien päätösten määräaikaaisuuden suhteen. Nykyisin koulutuksen järjestämisluvat sekä niihin kytkeytyvät päätökset valtionosuuden saamisesta ovat toistaiseksi voimassa olevia. Valtionosuuden edellytysten täyttymistä ei arvioida järjestelmällisesti valtionosuuden piiriin hyväksymisen jälkeen. Nykyistä mallia on arvosteltu siitä, ettei se riittävästi mahdollista valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien koulutuksen järjestäjien vaihtuvuutta, varmista toiminnan laatua tai kannusta uudistuksiin. Toisaalta samalla on tunnistettu tarve turvata valtionosuuden saajien rahoituksen ennustettavuus ja mahdollisuudet toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Valmistelussa on harkittu sitä, tulisiko nykyistenkin valtionosuuden piirissä olevien koulutuksen järjestäjien hakea koulutuksen järjestämislupaa uudelleen. Harkinnassa on päädytty siihen, että tämä olisi epätarkoituksenmukaista, koska ei ole erityistä syytä olettaa, ettei nykyisten valtionosuustoimijoiden opetustoiminta täyttäisi taiteen perusopetukselle asetettuja kriteereitä. Lisäksi koulutuksen järjestämislupien peruuttaminen ja uusien lupien hakeminen aiheuttaisi sekä koulutuksen järjestäjille että valtionhallinnolle kustannuksia, luvan hakemisen ollessa maksullista ja kun Opetushallituksen tulisi antaa ministeriölle lausunto hakemuksista. Valmistelussa on päädytty esittämään, että nykyisten koulutuksen järjestäjien osalta koulutuksen järjestämiseen liittyvien edellytysten täytyminen tarkistettaisiin jatkossa lupaprosessia kevyemmällä tiedonkeruumenettelyllä.

Valmistelussa on tarkasteltu mahdollisuutta lisätä kurinpittoa koskevia säännöksiä taiteen perusopetusta koskevaan lakiin. Nykyisen lain 9 a §:n mukainen oma-aloitteinen ilmoitusoikeus koskee opetushenkilökunnan oikeutta ilmoittaa erinäisistä uhkatilanteista salassapitovelvollisuuden estämättä, mutta laki ei sisällä muita säännöksiä koskien opetushenkilökunnan oikeutta puuttua epäkohtiin tai ryhtyä kurinpitotoimiin. Kuitenkaan koulutusmuodossa, johon osallistuminen on vapaaehtoista, ei olisi tarkoituksenmukaista säätää kurinpitosäännöksistä, jotka ovat viimesijaisen puuttumisen keino. Sen sijaan oppilaitoksia kannustettaisiin laatimaan järjestyssäännöt, joissa voidaan korostaa opetustilojen ja -tilanteiden turvallisuutta sekä kunnioittavaa käytöstä muita ihmisiä kohtaan.

Opetushallitus on vuonna 2025 antanut järjestyssääntöjen laatimista koskevan ohjeen. Ohjetta voidaan hyödyntää myös taiteen perusopetuksen järjestyssääntöjä laadittaessa ottaen kuitenkin huomioon opiskelijoiden ikä ja ohjauksen tarve. Taiteen perusopetuksen lainsäädäntöön rinnastettavissa olevassa vapaan sivistystyön lainsäädännössä ei myöskään ole säädetty kurinpitosäännöksistä.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Ruotsissa vapaa-ajan taideopetusta järjestetään lapsille ja nuorille pääosin kunnallisissa kulttuurikouluissa (kulturskolan), jotka tarjoavat oppilaille opetusta useilla taiteenaloilla. Opetukseen osallistuminen on oppilaille vapaaehtoista. Noin 98 prosenttia Ruotsin kunnista tarjoaa kulttuurikoulujen palveluja. Palvelut tavoittavat vuosittain noin 200 000 6–19-vuotiasta lasta ja nuorta, mikä vastaa noin 11 prosenttia ikäryhmästä. Kulttuurikoulut ovat pääosin kuntien hallinnoimia, eikä niiden toimintaa ohjata kansallisella lainsäädännöllä, vaan koulujen hallinto, rahoitus ja järjestäminen perustuvat pääasiassa kuntien omiin päätöksiin.

Kulttuurikoulujen opetus koostuu pääosin taiteenalakohtaisista opintojaksoista, joita järjestetään yleensä kerran viikossa vähintään kymmenen viikon ajan. Kulttuurikoulujen taiteenalakohtainen tarjonta on laajentunut 1990-luvulta lähtien musiikin opetuksesta muihin taiteenaloihin. Vuonna 2022 oppilaiden osallistuminen opintojaksoille jakautui taiteenaloittain seuraavasti: musiikki noin 70 %, tanssi noin 12 %, teatteri noin 7 %, kuva ja muoto noin 5 % sekä muut taiteen alat kuten sirkus, elokuva/animaatio, käsityö, sanataide, valokuvaus, joissa osallistujia oli yhteensä noin 6 % oppilaista. Opintokokonaisuuksien lisäksi kulttuurikouluissa järjestetään myös muuta toimintaa, kuten esimerkiksi tietyille kohderyhmille suunnattuja lyhytkursseja.

Kulttuurikouluja koskevassa strategiassa vuodelta 2018 (En kommunal kulturskola för framtiden - en strategi för de statliga insatserna, Prop. 2017/18:164) asetetaan tavoitteeksi lasten ja nuorten laadukkaan kulttuuri- ja taidekasvatuksen edistäminen. Strategian mukaan valtio edistää kulttuurikoulujen saavutettavuutta ja tasa-arvoa laajan taiteenalavalikoiman sekä laadukkaan opetuksen avulla. Strategiassa kuvattujen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä kulttuurikoulujärjestelmän valtakunnalliseksi koordinoimiseksi perustettiin kulttuurikoulukeskus (Kulturskolecentrum). Keskuksen tehtävänä on muun muassa jakaa kulttuurikouluille julkisia avustuksia, vastata kulttuurikoulujen tilastoista ja seurannasta, levittää tutkimusta sekä edistää yhteistyötä kuntien välillä.

Kulttuurikoulujen opettajien ammattitaidon ylläpitämiseen jaetaan vuosittain noin 3,47 miljoonaa euroa valtionavustuksia. Lisäksi kulttuurikoulutoimintaa tarjoaville kunnille myönnetään vuosittain valtionavustuksia noin 8,69 miljoonaa euroa (förordning 2018:1548 om statsbidrag till kommuner som bedriver kulturskoleverksamhet). Kunnat voivat saada lisäksi valtionavustuksia noin 12 miljoonaa euroa vuosittain esimerkiksi toiminnan kehittämiseen sekä kulttuurikoulun toiminta-alueen laajentamiseen. Kuntien kulttuurikouluihin käyttämät kokonaiskustannukset ovat vuosittain noin 252 miljoonaa euroa.

Myös *Norjassa* lasten ja nuorten vapaa-ajan taideopetus on keskittynyt kunnallisiin kulttuurikouluihin (kulturskole). Laki perus- ja toisen asteen koulutuksesta (lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa, LOV-2023-06-09-30) velvoittaa jokaista kuntaa tarjoamaan lapsille ja nuorille kulttuurikoulutoimintaa. Lain mukaan kulttuurikoulun tarkoituksena on mahdollistaa oppilaiden osallistuminen erilaisiin toimintoihin, joissa he voivat oppia, kokea, luoda sekä ilmaista itseään taiteen ja kulttuurin keinoin turvallisessa ja hyvässä kouluympäristössä. Vaikka laki on velvoittava, on kansallinen ohjaus kuitenkin hyvin yleisluontoista.

Kulttuurikoulujen opetuksen tarjonta, laajuus ja sisällöt vaihtelevat kunnittain, koska kunnat päättävät niistä itsenäisesti. Kulttuurikoulutoiminta tavoittaa vuosittain noin 100 000 lasta ja nuorta, mikä vastaa noin 12 prosenttia 6–15-vuotiaiden ikäryhmästä. Vuonna 2019 eri taiteenalojen tarjonta kulttuurikouluissa oli seuraava: musiikki noin 82 %, tanssi noin 7 %, kuvataide noin 5 %, teatteri noin 3 % ja muut noin 3 % (esimerkiksi luova kirjoittaminen, sirkus, kulttuuriperinnön suojelu, käsityöt).

Lasten ja nuorten kulttuuria koskevassa valkoisessa kirjassa¹⁷ (Oppleve, skape, dele — Kunst og kultur for, med og av barn og unge, Meld. St. 18 (2020–2021)) on määritelty toimintalinjat kulttuurikoulutoiminnan vahvistamiseksi. Valkoisessa kirjassa määritellyn Kulttuurikoulu kaikille -vision tarkoituksena on tehdä kulttuurikoulun tarjonnasta saavutettavaa riippumatta esimerkiksi oppilaan asuinpaikasta tai taloudellisesta tilanteesta. Tavoitteen saavuttamiseksi on korostettu monipuolista opetuksen tarjontaa, tiedon saatavuutta sekä laajoja oppilasrekrytointeja. Tavoitteena on myös kehittää kulttuurikoulujen opettajien pedagogista osaamista ja hyödyntää kulttuurikoulujen opettajien ammattitaitoa yhä enemmän päiväkodeissa, kouluissa ja iltapäivähoidossa.

Norjan opetus- ja koulutusviraston (Utdanningsdirektoratet) tehtävänä on tukea kulttuurikoulujen toiminnan kehittämistä, vastata kulttuurikouluja koskevista tilastoista sekä antaa tietoa, opastusta ja tukea kulttuurikouluille. Virasto toimii yhteistyössä kuntien jäsen-, edunvalvonta- ja kehittämisjärjestö Kulturskolerådetin kanssa. Järjestön jäsenenä ovat lähes kaikki kunnat ja sille on osoitettu vuosittain kansallista rahoitusta noin 2,4 miljoonaa euroa.

Kulturskoleråd laati vuonna 2016 kulttuurikouluja koskevan vapaaehtoisen puitesuunnitelman, jota suurin osa kunnista noudattaa. Puitesuunnitelmassa määritellään muun muassa kulttuurikoulujen tavoitteet, opetustoiminnan sisällöt sekä opettajien kelpoisuusvaatimukset. Lisäksi se sisältää opetussuunnitelman perusteet kuudelle taiteentalalle, joita ovat tanssi, musiikki, sanataide, teatteri, kuvataide ja sirkus. Kulttuurikoulun toiminta on jaoteltu opetussuunnitelman perusteissa kolmeen ohjelmaan: perusohjelmaan, syventävään ohjelmaan ja laajaan ohjelmaan. Perusohjelma tarjoaa laadukasta taidekasvatusta kaikille lapsille ja nuorille, syventävä ohjelma on suunniteltu tavoitteellisemmille oppilaille ja laajan ohjelman tarkoituksena on lisätä toiminnan saatavuutta ja osallisuutta erityisesti paikallisen yhteistyön keinoin. Tavoitteena on, että kunnissa tarjotaan sekä perusohjelmaa että laajaa ohjelmaa. Syventävän ohjelman osalta on esitetty alueellisen vastuutehtävän luomista tietyille kulttuurikoululle ja tarkoituksena on varmistaa, että syventävä ohjelma olisi saatavilla koko maassa.

Virossa lapsille ja nuorille tarjotaan vapaa-ajan järjestelmällistä taideopetusta eräänlaisen harrastuskoulutuksen (huviharidus) piirissä. Opetusta tarjotaan niin sanotuissa harrastuskouluissa (huvikool), joissa annetaan musiikki- ja taideopetuksen lisäksi myös esimerkiksi urheiluun, tekniikkaan ja luontoon liittyvää opetusta. Koulut ovat sekä kuntien että yksityisten toimijoiden ylläpitämiä: Viron musiikki- ja taidekouluista 90 on kuntien ja 54 yksityisten toimijoiden perustamia. Musiikki- ja taidekoulut tavoittivat vuonna 2023 yhteensä 24 053 oppilasta (12 prosenttia väestön 7–16-vuotiaista).

Huviharidus on non-formaalia oppimista, ja sen perustana on nuorisotyölaki (noorsootöö seadus 17.06.2010), jossa määritellään valtion ja aluehallinnon roolit. Lisäksi harrastuskouluista

¹⁷ Valkoinen kirja on Norjan hallituksen suurkäräjille antama asiakirja asioista, joista hallitus haluaa tiedottaa suurkäräjille ilman varsinaista ehdotusta lainsäädäntö- tai täysistuntopäätökseksi.

säädetään kansallisella lailla (huvikooli seadus 21.12.2006) ja standardilla (haridus- ja teadusministeri 24 21.3.2007). Laki ohjaa harrastuskoulutusjärjestelmää ja asettaa puitteet harrastuskoulujen perustamiselle, toiminnalle sekä laatuvaatimuksille. Sen mukaan harrastuskoulun tarkoituksena on edistää lasten ja nuorten henkilökohtaista kehitystä ja auttaa kehittymään yhteiskunnan jäseniksi. Lisäksi laki sisältää velvoitteen laatia koulu- ja harrastuskohtaiset opetussuunnitelmat sekä opetussuunnitelmien rekisteröimisen Viron koulutustietojärjestelmään. Kunnat rahoittavat pääosin itse harrastuskoulujen toiminnan, mutta valtio on vuodesta 2017 alkaen myöntänyt toimintaan valtionavustusta erityisesti maaseutualueiden toimintamahdollisuuksien parantamiseksi. Avustusta jaetaan vuosittain koko toimintaan noin 10 miljoonaa euroa, mikä on noin 5 prosenttia kuntien harrastuskouluihin käyttämistä resursseista (vuosittain yhteensä noin 220 miljoonaa euroa).

Edellä kuvatusti Ruotsin, Norjan ja Viron lasten ja nuorten vapaa-ajan taideopetusjärjestelmät eivät ole osa maiden virallista koulutusjärjestelmää, ja ne ovat pääasiallisesti kunnallisesti hallinnoituja ja rahoitettuja. Järjestelmien kansallinen ohjaus on yleisluontoista ja valtion rahoitus kattaa vain pienen osan niiden kustannuksista (noin 5–15 prosenttia). Kansallisia opetussuunnitelman perusteita ei joko ole laadittu (Ruotsi, Viro) tai ne ovat vapaaehtoisesti noudatettavia (Norja). Myöskään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ei säädetä velvoittavasti. Opetuksen sisällölliset tavoitteet voivat olla osittain samankaltaisia kuin suomalaisessa taiteen perusopetuksessa (antaa oppilaille valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen), mutta velvoittavan kansallisen ohjauksen puuttuessa opetuksen sisällöt vaihtelevat paikallisesti. Opetuksen tavoitteellinen, pitkäjänteinen ja asteittain tasolta toiselle etenevä luonne ei ole edellä kuvattujen taideopetusjärjestelmien ensisijainen tarkoitus.

Latviassa lapsille ja nuorille järjestetään vapaa-ajan taideopetusta muun muassa ammatillisesti suuntautuvan taide- ja musiikkikoulutuksen kautta (profesionālās ievirzes izglītība). Latvian koulutusta koskevan lain (izglītības likums 29.10.1998) mukaan ammatillisesti suuntautunut koulutus on järjestelmällistä tietojen ja taitojen hankkimista sekä arvojen muodostamista taiteen, kulttuurin (ja urheilun) alalla samanaikaisesti peruskoulutuksen ja toisen asteen koulutuksen kanssa. Osallistuminen koulutukseen on vapaaehtoista ja tarjoaa mahdollisuuden valmistautua ammatilliseen jatkokoulutukseen valitulla taiteenalalla.

Ammatillisesti suuntautunut taide- ja musiikkikoulutus on osa Latvian virallista koulutusjärjestelmää ja se sisältää eri koulutustasoa aina ammatilliseen korkeakoulutukseen asti (profesionālās izglītības likums 10.6.1999). Opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella (ministru kabineta noteikumi 569). Alan politiikkaa ohjaa kulttuuriministeriö, ja sen täytäntöönpanoa koordinoi ja hallinnoi Latvian kansallinen kulttuurikeskus (Latvijas Nacionālais kultūras centrs). Ammatillisesti suuntautunut koulutus kuuluu myös opetus- ja tiedeministeriön hallinnonalaan, joka rahoittaa koulutusjärjestelmää.

Ammatillisesti suuntautunutta taidekoulutusta koskeva määräys tuli voimaan syyskuussa 2024 (ministru kabineta noteikumi nro 762). Määräys koskee paitsi ammatillisesti suuntautunutta taidekoulutusta, johon osallistutaan pääasiallisesti samanaikaisesti peruskoulun kanssa (vuosiluokat 1–9), myös ammatillisen taidekoulutusjärjestelmän seuraavaa tasoa, johon osallistutaan samanaikaisesti yleissivistävän koulutuksen toisen asteen kanssa (vuosiluokat 10–12). Määräyksen mukaan koulutuksen strategisena tavoitteena on kehittää oppijan kykyjä ja taitoja valitulla taiteenalalla sekä antaa oppilaalle mahdollisuus hankkia ammatilliset valmiudet ylemmän tason jatkokoulutukseen. Strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi määräyksessä kuvataan koulutuksen päätehtävät. Lisäksi määrätään myös koulutuksen pakollisista sisällöistä sekä osaamisen arvioinnin peruseriaatteista ja -menettelyistä.

Ammatillisesti suuntautuneeseen musiikki- ja taidekoulutukseen osallistuu Latviassa vuosittain arviolta noin 28 000 oppilasta. Koulutusta tarjotaan pääsääntöisesti kuntien perustamissa taidekouluissa. Oppilaitokset saavat valtion rahoitusta opettajien palkkoihin ja kunnallista rahoitusta kaikkiin muihin kuluihin (rakennus- ja hallintokulut, tietokoneiden, musiikki- ja taideinstrumenttien ja -välineiden hankinta, kilpailuihin osallistuminen ja niiden järjestäminen). Edellä mainitun määräyksen noudattaminen on ehtona sille, että taidekoulu saa valtion rahoitusta. Valtion kouluille myöntämä kokonaisrahoitus oli vuonna 2024 noin 33 miljoonaa euroa, ja kunnilta saatava rahoitus oli arviolta vähintään samansuuruinen. Rahoitusta opetuksen järjestämiseen saadaan myös oppilasmaksuista, joiden suuruus vaihtelee kunnittain. Ammatillisesti suuntautuneen koulutuksen (vuosiluokat 1–9) jälkeen oppilas voi siirtyä ammatillisen taide-koulutusjärjestelmän seuraavalle tasolle (vuosiluokat 10–12). Opetusta tarjotaan yhdeksässä taidekoulussa tai oppilaitoksessa, jotka ovat kulttuuriministeriön perustamia ja toimivat kokonaan valtion rahoituksella.

Liettuassa lasten ja nuorten vapaa-ajan taideopetusta tarjotaan FŠPU-ohjelmien¹⁸ piirissä. Liettuan koulutusta koskevan lain (I-1489 25.6.1991) mukaan ohjelmat kuuluvat non-formaaliin koulutusjärjestelmään, ja niiden tarkoituksena on tarjota lapsille ja nuorille tietoja ja taitoja tietyllä alalla järjestelmällisesti ja pitkäkestoisesti. Ohjelmista on annettu myös opetus-, tiede- ja urheiluministeriön määräyksiä (Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, ISAK-2695 10.12.2005; V-4 4.1.2022).

FŠPU-ohjelmia tarjotaan perinteisesti kuntien perustamissa ja ylläpitämissä musiikki- ja taidekouluissa. Kunnat ovat myös FŠPU:n koulujen pääasiallisia rahoittajia ja kunnilla on melko paljon päätösvaltaa koskien opetuksen tarjontaa ja järjestämistä. Valtio osallistuu lähinnä ohjelmien rahoittamiseen siten, että valtion rahoituksen osuus FŠPU-ohjelmien rahoituksesta on enintään 15 prosenttia. Valtionrahoitus jaetaan kunnille ja kouluille opiskelijoiden määrän perusteella.

FŠPU-ohjelmille ei ole laadittu kansallisia opetussuunnitelman perusteita, mutta opetussuunnitelmien laatimisesta ja toteuttamisesta on annettu ministeriön suositukset (V-48 27.1.2015). Suositukset koskevat esimerkiksi osallistujien ikää sekä ohjelmien sisältöä, kestoja ja opetustuntimäärää. Vaikka kyse on vain suosituksista, useimmat koulut noudattavat niitä ja toteuttavat ohjelmia niiden mukaisesti. Suosituksissa määritellään opetussuunnitelman perusteet neljälle taiteenalalle: musiikki, kuvataide, tanssi ja teatteri. Kullakin taiteenalalla on kaksi FŠPU-ohjelmaa (perusohjelma ja syventävä ohjelma), jotka kestävät yhteensä noin kahdeksan vuotta. FŠPU-ohjelmat tavoittivat lukuvuonna 2023–2024 noin 58 000 oppilasta (noin 10–17 % kouluikäisistä lapsista).

Kuten edellä on kuvattu, Latviassa ja Liettuassa lasten ja nuorten vapaa-ajan taideopetus toteutetaan osittain samalla tavalla kuin Suomessa. Opetuksesta säädetään kummassakin maassa lailla, minkä lisäksi Latviassa opetus kuuluu maan viralliseen koulutusjärjestelmään, kuitenkin sillä erotuksella, että se on osa ammatillista koulutusta, toisin kuin Suomessa. Molemmissa maissa on myös säädetty erikseen opetushenkilöstön kelpoisuusvaatimuksista, minkä lisäksi Latviassa on laadittu Suomen valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita vastaava määräys, jossa määritellään perusteet kolmelle eri taiteenalalle. Latviassa lisäksi valtionrahoituksen saamisen ehtona on edellä mainitun määräyksen noudattaminen, mikä ohjaa opetuksen sisältöjä. Merkittävä ero Suomeen verrattuna on myös se, että taidekoulut ovat Latviassa pääosin kuntien

¹⁸ FŠPU (formalųjį švietimą papildančio ugdymo programų), tarkoittaa virallisen koulutuksen täydennystä.

perustamia ja ylemmillä vuosiluokilla opiskelu tapahtuu kokonaan valtion omistamissa oppilaitoksissa.

6 Lausuntopalaute

Lausuntokierros

Työryhmän ehdotus hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella 18.6.2025—30.9.2025. Lausuntopyyntö lähetettiin keskeisille sidosryhmille, kuten esimerkiksi taiteen perusopetusta antaville oppilaitoksille sekä kunnille, minkä lisäksi myös muut tahot ovat voineet jättää lausuntonsa lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Esityksestä annettiin yhteensä 235 lausuntoa.

Lausunnonantajat suhtautuivat esitykseen pääosin myönteisesti ja pitivät hyvänä, että taiteen perusopetusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Hallituksen esitysluonnoksen nähtiin sisältävän useita myönteisiä ja lausunnonantajien enemmistön sellaisenaan kannattamia ehdotuksia (4 §, 5 §, 7 §, 8 §, 9 §, 10 §, 11 §, 13 §, 14 §, 15 §, 16 §, 18 §, 19 §, 22–24 § sekä valtioneuvoston asetus taiteen perusopetuksesta).

Lausunnoissa pidettiin erityisen tärkeänä, että taiteen perusopetuksesta annettavassa laissa (erityisesti lakiehdotuksen 1 §:ssä) otettaisiin jatkossakin huomioon lasten ja nuorten ensisijaisuus. Lausunnonantajat nostivat lasten ja nuorten ensisijaisuuden myös oppilaaksiottoa koskevan säännöksen osalta. Lasten ja nuorten ensisijaisuutta perusteltiin lausuntopalautteessa esimerkiksi sillä, että lapsena ja nuorena aloitettu taiteen perusopetus mahdollistaa myöhemmin suuntautumisen ammattiopintoihin.

Useat lausunnonantajat katsoivat, että koulutuksen järjestäjän ei tulisi laatia opetussuunnitelmia esitetyn 3 §:n mukaisesti, vaan ainoastaan hyväksyä ne, jolloin vastuuta ei siirrettäisi koulutuksen järjestäjälle, jolla ei olisi tarvittavaa pedagogista asiantuntemusta. Lisäksi osa lausunnonantajista katsoi, että lakiehdotus lisää koulutuksen järjestäjänä toimivien kuntien vastuuta, mikä voisi johtaa kuntien järjestämän taiteen perusopetuksen supistamiseen tai lopettamiseen.

Uusi taiteen perusopetuksen oppimäärä (3 §) nähtiin lausunnoissa yleisesti ottaen positiivisena, mutta samalla lausunnot jakautuivat oppimäärän laajuuden osalta: osa lausunnonantajista piti 50 opintopisteen oppimäärää sekä sen sisältämää opetustuntimäärää liian laajana, osa puolestaan liian suppeana.

Oikeusministeriö on esittänyt lausunnoissaan koulutuksen järjestämistä ja opetuksen toteuttamista koskevien käsitteiden selkeyttämistä lakiehdotuksen 4 §:n ja 5 §:n osalta, samoin kuin muutoksenhakua koskevan säännöksen selkeyttämistä ja jatkovalituskiellon tarkempaa perustelemista.

Uusi rahoitusmalli (lakiehdotuksen 12 §) on koettu lausuntopalautteessa oikeansuuntaiseksi, etenkin jos rahoitusmallin siirtymä on maltillinen. Lausunnoissa on lisäksi esitetty, että uusien rahoituskriteerien painoarvoa ei tulisi jatkossa kasvattaa liikaa, koska esimerkiksi vain pieni osa oppilaista suorittaa koko oppimäärän. Lausunnoissa on pidetty tarpeellisena luonnoksessa esitettyä 10 miljoonan euron määrärahalisäystä.

Lausuntopalautteissa esitettiin myös lapsivaikutusten ja työllisyysvaikutusten kattavampaa arviointia.

Lausuntopalauteen perusteella esitykseen tehdyt muutokset

Lausuntokierrokselta saatu palaute on pyritty ottamaan huomioon esimerkiksi niin, että oppilaaksi ottamista koskevaan säännökseen (13 §) on lisätty uusi säännös koskien alle 18-vuotiaiden hakijoiden etusijaa, minkä katsotaan parhaiten edistävän lasten ja nuorten etua taiteen perusopetuksen opintoihin pääsyssä. Muutoin lakiehdotuksen 1 §:ään ei ole tehty muutoksia lausuntopalauteen perusteella.

Koulutuksen järjestäjiä koskevia velvoitteita on kevennetty esimerkiksi poistamalla lain 3 §:n 2 momentista opetussuunnitelmaa koskeva laatimisvelvoite sekä lisäämällä lain 14 §:ään säännös, jonka mukaan oppilaalla on oikeus saada oppilasmaksua koskeva päätös vain pyynnöstä. Lausuntopalauteen perusteella on myös selkeytetty koulutuksen järjestämiseen liittyviä käsitteitä sekä täsmennetty koulutuksen järjestämistä koskevan säännöksen (4 §) perusteluita.

Lakiehdotuksen 3 §:ää ei ole muutettu oppimäärän laajuuden osalta, sillä 50 opintopisteen laajuuden katsotaan huomioivan tasapainoisesti uudistuksen tavoitteet toiminnan laadun ja saavutettavuuden edistämisen osalta.

Lakiehdotukseen sisältyvää valtion rahoitusta koskevaa säännöstä ei ole lausuntopalauteen perusteella muutettu, sillä lausunnoissa esiintuodut huomiot liittyivät pääosin valtion talousarvioon sekä esitettyyn määrärahalisyykseen.

Hallituksen esitystä on lisäksi täydennetty lausuntopalauteen perusteella koskien esityksen työllisyysvaikutuksia ja lapsivaikutuksia.

Esitykseen ja sen perusteluihin on lausuntopalauteen perusteella tehty myös muita tarkennuksia ja teknislouhteisia muutoksia.

Kelpoisuudet ja oppimäärän mitoitus

Hallituksen esityksen ohessa lausuntopalautea pyydettiin myös opettajien kelpoisuuksia koskevasta asetuseronnuksesta. Lausunnoissa opettajien kelpoisuuksien osalta nostettiin erityisesti esille opettajien pedagogisen osaamisen tarve. Moni lausunnonantaja katsoi, että asetukseen tulisi lisätä vaatimus vähintään 60 opintopisteen laajuisista opettajan pedagogisista opinnoista. Lisäksi moni lausunnonantaja ehdotti asetukseen siirtymäsäännöstä, jonka nojalla virkaan tai tehtävään valittu voisi täydentää kelpoisuuttaan esimerkiksi kolmen tai viiden vuoden kuluessa.

Lausuntopalautea pyydettiin myös taiteen perusopetuksesta annettavasta asetuseronnuksesta. Lausunnoissa nostettiin esille erityisesti oppimäärän mitoitus, jonka osalta lausuntopalauteessa ehdotti opintopisteen mitoitukseksi korkeakouluissa käytettävää eurooppalaisen opintosuoritusten ja arvosanojen siirtojärjestelmän (ECTS) mukaista 27 tuntia, jossa tuntimäärään laskettaisiin sekä annettu opetus että itsenäinen työskentely.

Muut lausuntovaiheen kuulemiset

Opetus- ja kulttuuriministeriö kuuli lapsia ja nuoria marraskuussa 2025 digiraatien muodossa ja niihin ilmoitettiin keskustelijoiksi noin 60 lasta ja nuorta. Digiraadissa keskusteltiin lasten ja nuorten kanssa taiteen perusopetuksen opettajista, harrastuksen kestosta, päättötodistuksen merkityksestä sekä taideharrastamisesta yleisemmin. Digiraadin tarkoituksena oli saada lasten näkemyksiä taiteen perusopetuksen tuleviin uudistuksiin liittyvistä kysymyksistä.

Keskusteluissa korostui opettajan roolin merkitys. Hyvää taideopettajaa kuvattiin kannustavaksi, reiluksi, luotettavaksi, tasapuoliseksi ja osaavaksi, ja opettajan katsottiin olevan keskeinen harrastuksen mielekkyyttä ja pitkäjänteistä sitoutumista tukeva tekijä. Harrastuksen määrästä esitettiin erilaisia näkemyksiä: osalle nykyinen määrä oli riittävä koulun ja muiden harrastusten vuoksi, kun taas toiset toivoivat lisää opetuskertoja. Päätötodistuksen merkityksestä esitettiin vaihtelevia näkemyksiä; osa piti sitä tärkeänä oppimisen osoituksena, mutta useimmille todistus oli suoriutumista vähemmän merkityksellinen ja tärkeintä oppilaille oli oppimisen ilo.

Taideharrastuksia pidettiin pääosin mieluisina ja niiden jatkamista todennäköisenä. Harrastuksen vetovoimatekijöitä olivat muun muassa hyvä opettaja, kivat kaverit, uusien asioiden oppiminen sekä mahdollisuus luovuuteen ja tunteiden ilmaisuun. Taiteen perusopetuksen koettiin tarjoavan sekä sosiaalista että taidollista sisältöä, ja osalle vastaajista taide näyttäytyi myös mahdollisena tulevaisuuden uravaihtoehtona.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki taiteen perusopetuksesta

1 §. *Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet.* Pykälässä säädettäisiin taiteen perusopetuksen tarkoituksesta ja tavoitteista. Kyse olisi lain soveltamista ohjaavasta tavoitesäännöksestä. Pykälän mukaan taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää ja oppilaan taitotason huomioivaa eri taiteenalojen koulutusta, jonka tavoitteena on tukea oppilaan kasvua lapsuudesta lähtien, elinikäistä oppimista, taidesuhteen ja taitojen muodostumista sekä edistää mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. Opetuksen tavoitteena on edistää luovaa osaamista, kulttuurista osallisuutta, kestäväää elämäntapaa sekä yksilön hyvinvointia.

Tavoitteellisesti etenevä koulutus tarkoittaisi opetussuunnitelmaan perustuvaa opetusta. Oppilaitoskohtainen opetussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin, joissa kuvataan opetuksen rakenteet ja perusteet sille, miten eri taiteenalojen opinnoissa edetään eri tasoilla johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti. Valtakunnallisista opetussuunnitelman perusteista säädettäisiin lain 3 §:ssä. Oppilaan taitotason huomioiminen opetuksessa tarkoittaisi esimerkiksi kyseessä olevan taiteenalan taitojen ja oppilaan ikätason huomioimista sekä oppilaan sosiaalisten ja kielellisten valmiuksien huomioimista. Oppilaan kasvun tukemisella lapsuudesta lähtien tarkoitettaisiin oppilaan kasvun ja kehityksen tukemista opinnoissa sekä opiskelunvalmiuksien ja -taitojen luomista. Taiteen perusopetus tukisi edelleen myös elinikäistä oppimista, koska opintojen pariin voisi hakeutua myös aikuisiällä. Opetus tukisi myös oppilaan taidesuhteen muodostumista myönteisten ja merkityksellisten oppimiskokemusten kautta. Opetukseen osallistuessaan oppilaan tiedot ja taidot vahvistuvat kyseisen taiteenalan osalta, ja oppimisen kautta oppilaalle kehittyy henkilökohtainen taidesuhde oman taiteenalansa tekijänä, tulkitsijana ja kokijana. Opetus tukisi mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin, kuten eri taiteenalojen ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen.

Taiteen perusopetukseen osallistuminen vahvistaisi oppilaan luovan osaamisen taitoja. Luovalla osaamisella tarkoitettaisiin oppilaan ajattelun taitoja ja monipuolista yhden tai useamman taiteenalan osaamista sekä esimerkiksi kykyä etsiä merkityksiä ja yhdistellä asioita uudenaikaisilla tavoilla. Kulttuurisella osallisuudella tarkoitettaisiin opetuksen kautta syntyvää kokemusta yhteisöön kuulumisesta ja siinä toimimisesta sekä omista vaikuttamismahdollisuuksista. Yksilön hyvinvoinnin edistämiseksi tarkoitettaisiin esimerkiksi oppilaan tunne- ja

vuorovaikutustaitojen ja sosiaalisen pääoman vahvistumista, jotka vaikuttavat myös luottamukseen ja henkiseen kriisinkestävytyteen vahvistavasti.

Taiteen perusopetus antaisi valmiuksia ymmärtää kestävästä elämäntavasta eri sosiaalisia, taloudellisia, ekologisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia ja loisi siten edellytyksiä kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

2 §. Koulutuksen järjestäjät. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 2 §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tahoista, joilla olisi oikeus järjestää tämän lain mukaista koulutusta. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin, että tässä laissa tarkoitettua taiteen perusopetusta voisivat järjestää kunnat. Kunta olisi suoraan tämän pykälän nojalla koulutuksen järjestäjä, jos se päättäisi itsehallintonsa nojalla järjestää taiteen perusopetusta. Kunnalla ei olisi siten velvollisuutta taiteen perusopetuksen järjestämiseen, eikä kunta tarvitsisi koulutuksen järjestämiseen erillistä koulutuksen järjestämislupaa. Koulutuksen hallintoon sovelletaan kunnassa kuntalakia (410/2015) ja sen nojalla annettua kunnan hallintosääntöä. Koulutuksen järjestämisestä päättää kunnan hallintosäännössä määrätty kunnan viranomaisorganisaatio. Kunta päättäisi esimerkiksi siitä, millä taiteen aloilla koulutusta järjestettäisiin sekä siitä, toteutettaisiinko opetus kunnan omassa oppilaitoksessa vai muulla tavoin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin, että taiteen perusopetusta voisivat järjestää ne kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt, joille on myönnetty 5 §:ssä tarkoitettu järjestämislupa. Kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt tarvitsisivat siten taiteen perusopetuksen järjestämiseen koulutuksen järjestämisluvan. Järjestämisluvan myöntämisen edellytyksistä säädetään tämän lain 5 §:ssä. Rekisteröidyllä yhteisöllä tarkoitettaisiin Suomen lainsäädännön mukaisesti perustettua ja rekisteröityä yhteisöä, kuten esimerkiksi yhdistyksiä, yhtiöitä tai muita vastaavia yhteisöjä, jotka muodostuvat luonnollisten tai juridisten henkilöiden yhteenliittymästä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan nojalla koulutuksen järjestäjänä voisi toimia myös valtion oppilaitos. Mahdollisuus järjestää taiteen perusopetusta valtion oppilaitoksissa on katsottu tarpeelliseksi säilyttää laissa, vaikka tätä mahdollisuutta ei ole tähän mennessä käytetty.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi valtion oppilaitoksen osalta koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta noudattaen, mitä 5 ja 6 §:ssä säädetään. Lain 5 §:ssä säädetään järjestämisluvan myöntämisestä ja 6 §:ssä järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Taiteen perusopetusta annetaan eri taiteenalojen oppilaitoksissa, kansalaisopistoissa, kansanopistoissa ja muissa oppilaitoksissa. Taiteen perusopetusta antavissa oppilaitoksissa voidaan järjestää myös muuta taiteen ja kulttuurin opetusta sekä muuta taide- ja kulttuuritoimintaa, mutta tämä toiminta ei ole taiteen perusopetusta eikä se siten kuulu taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden piiriin. Kyse voi olla tällöin esimerkiksi oppilaitoksissa annettavasta taidekasvatuksesta, jota annetaan ennen taiteen perusopetuksen oppimäärään sisältyviä, tavoitteellisesti eteneviä opintoja. Muu taide- ja kulttuuritoiminta voi sisältää esimerkiksi taide- ja kulttuurisisältöisiä työpajoja ja tapahtumia.

3 §. Opetussuunnitelma sekä oppimäärän mitoitus ja laajuus. Pykälässä säädettäisiin Opetushallituksen määräämistä opetussuunnitelman perusteista, paikallisista opetussuunnitelmista sekä taiteen perusopetuksen oppimäärän mitoituksesta ja laajuudesta. Pykälän 1 ja 2 momentit vastaisivat pääosin nykyisen lain 5 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus määrää taiteen perusopetuksen oppimäärälle opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka

mukaisesti oppilaitoskohtaiset opetussuunnitelmat tulee laatia. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä taiteenaloittain. Jatkossa opetussuunnitelman perusteet määrättäisiin yhdelle oppimäärälle nykyisen kahden oppimäärän, eli laajan ja yleisen oppimäärän, sijaan. Yhden oppimäärän mallin arvioidaan edistävän nykyistä paremmin taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja toiminnan laatua. Opetussuunnitelman perusteissa määrättäisiin muun muassa oppimäärän sisällöstä, opintojen rakenteesta, opintojen hyväksi lukemisesta, aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta sekä opintojen siirtymäjärjestelyistä.

Pykälän 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma, joka on laadittu 1 momentissa tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjä vastaisi siten siitä, että oppilaitoksessa noudatettava taiteenala-kohtainen opetussuunnitelma perustuisi Opetushallituksen määräämiin valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteisiin. Opetussuunnitelma laaditaan yhteistyössä ja siten, että siinä huomioidaan oppilaitoskohtaiset ominaispiirteet, kuten esimerkiksi oppilaitoksessa opettavat taiteenalat ja niihin liittyvä erityisosaaminen, oppilaitoksen koko, yhteistyömallit sekä opetustavat tai oppilaiden ikäryhmät.

Pykälän 3 momentti olisi uusi. Sen mukaan taiteen perusopetuksen oppimäärän mitoituksen peruste olisi opintopiste. Momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta, jonka mukaan mitoituksesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus säätää tarkemmin, kuinka monta opetustuntia tulee antaa yhtä opintopistettä kohden.

Pykälän 4 momentti olisi uusi. Sen mukaan taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuus on 50 opintopistettä. Kun oppilas olisi suorittanut oppimäärän laajuuden mukaiset 50 opintopistettä, olisi hän oikeutettu saamaan päättötodistuksen. Oppilas voisi kuitenkin halutessaan, ja koulutuksen järjestäjän niin mahdollistaessa, suorittaa taiteen perusopetuksen oppimäärän myös laajempina kuin 50 opintopisteen kokonaisuutena. Tämän 50 opintopisteen jälkeen mahdollisesti suoritettavan, syventävän osuuden toteuttamista tukisi myös Opetushallituksen määräämät opetussuunnitelman perusteet.

4 §. Yhteistyö koulutuksen järjestämisessä. Pykälässä säädettäisiin koulutuksen järjestäjien sekä muiden toimijoiden välisestä yhteistyöstä taiteen perusopetuksen järjestämisessä. Koulutuksen järjestäjien keskinäisellä yhteistyöllä sekä muiden toimijoiden välisillä sopimuksilla turvattaisiin taiteen perusopetuksen saatavuutta molemmilla kansalliskielillä.

Pykälän 1 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan lain 4 §:n ensimmäistä virkettä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä voisi järjestää koulutusta yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa. Lain 2 §:n 1 momentin mukaiset koulutuksen järjestäjät voisivat esimerkiksi sopia, että taiteen perusopetusta järjestettäisiin joiltain osin toisen koulutuksen järjestäjän toimesta, esimerkiksi oppimäärän sisältyvien tiettyjen osien osalta. Koulutuksen järjestäjinä toimivat kunnat voisivat sopia lisäksi esimerkiksi kuntakohtaisista oppilaspaikeista tämän lain 13 §:n 2 momentin mukaisesti sekä toteuttaa muita sopimusjärjestelyjä, joilla kunnat lisäisivät taiteen perusopetuksen saatavuutta asukkaalleen. Koulutuksen järjestäjinä toimivien kuntien yhteistoiminnassa noudatetaan kuntalain 8 lukua. Koulutuksen järjestäjälle myönnetty oikeus saada taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta tai lupa järjestää koulutusta rajoittaa lähtökohtaisesti koko koulutuksen järjestämiseen liittyvän vastuun siirtämistä toiselle koulutuksen järjestäjälle.

Pykälän 2 momentti vastaisi pääosin voimassa olevan lain 4 §:n toista virkettä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että koulutuksen järjestäjä voisi järjestää koulutusta siten, että

rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolla ei ole 5 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa, toteuttaisi taiteen perusopetusta sopimuksen perusteella. Koulutuksen järjestäjä vastaa tällöin siitä, että koulutus järjestetään tämän lain mukaisesti. Pykälän 2 momentin mukaisella sopimusosapuolella tarkoitetaan sellaista opetusta toteuttavaa yhteisöä tai säätiötä, jonka toimintaa ei rahoiteta taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisella valtionosuudella. Koulutuksen järjestäjä voisi sopia esimerkiksi yksityisen yhdistyksen kanssa, että yhdistys toteuttaisi ylläpitämässään oppilaitoksessa taiteen perusopetuksen oppimäärään sisältyviä opintoja tai oppimäärän eri osia. Koulutuksen järjestäjä vastaisi tässä laissa säädettyistä julkisista hallintotehtävistä kuten nykyisinkin sen hankkiessa koulutusta voimassa olevan lain 4 §:n mukaisesti. Julkisia hallintotehtäviä ovat päätökset liittyen oppilaaksi ottamiseen sekä oppilasmaksuihin, joita koskevia vastuita koulutuksen järjestäjä ei voi sopimuksella siirtää rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Nykytilaa ei ole tarkoitus muuttaa koulutuksen järjestäjää koskevien lakisääteisten tehtävien ja vastuiden osalta. On huomioitava, että koulutuksen järjestäjälle myönnetty oikeus saada taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaista valtionosuutta tai lupa järjestää koulutusta rajoittaa lähtökohtaisesti kaikkien oppimäärään sisältyvien opintojen toteuttamisen siirtämisen rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle.

Pykälän 2 momentin mukaisessa koulutuksen järjestämisessä tulisi ottaa huomioon julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettu laki (1397/2016), jos kyse on lain soveltamisalaan kuuluvasta hankinnasta. Lisäksi koulutuksen järjestämisessä tulisi huomioida arvonnalisäverolain (1501/1993) säännökset muun muassa siten, että opetus täyttäisi lain 39 ja 40 §:n edellytykset.

5 §. Koulutuksen järjestämislupa. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 3 §:ää. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että opetus- ja kulttuuriministeriö voi hakemuksesta myöntää valtion talousarvion rajoissa kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan järjestää taiteen perusopetusta sekä oikeuden saada valtionosuutta. Päätös perustuisi ministeriön tekemään kokonaisuarkintaan, jossa otettaisiin valtion talousarvion lisäksi huomioon pykälän 2 momentin edellytykset.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin järjestämisluvan myöntämisen hakijakohtaisista edellytyksistä. Järjestämislupa voitaisiin myöntää hakijalle, jolla on tarvittavat ammatilliset, toiminnalliset sekä taloudelliset edellytykset hakemansa koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Lisäksi edellytyksenä on, että hakijan järjestämä koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja koulutustarjonta. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Ammatillisilla edellytyksillä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että opetussuunnitelmat olisi laadittu Opetushallituksen määäämien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti ja että oppilaitoksessa olisi riittävä määrä säädetty kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilöstöä. Tarvittavilla toiminnallisilla edellytyksillä tarkoitettaisiin esimerkiksi opetustoiminnan vakiintuneisuutta ja koulutuksen järjestämiseen tai opetustoimintaan liittyviä yhteistyön tapoja sekä käytettävissä olevia tiloja, kalustoa tai opetusvälineistöä. Taloudellisilla edellytyksillä tarkoitettaisiin esimerkiksi koulutustoiminnan asianmukaista taloudenpitoa ja -suunnittelua. Valtakunnallisen tai alueellisen koulutustarpeen ja -tarjonnan osalta tarkasteltaisiin sitä, mitä muuta taiteen perusopetusta toteutetaan niissä kunnissa, joissa koulutuksen järjestäjä jatkossa järjestäisi taiteen perusopetusta. Taiteen perusopetuksen opetustoiminnan tarkoituksena ei saa olla taloudellisen voiton tavoittelu eikä esimerkiksi yksityinen yhteisö saa jakaa osakkeenomistajalle osinkoa taikka tuottaa muuta taloudellista etua osakkeenomistajalle tai muulle toimintaan osallistuvalla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin järjestämisluvan sisällöstä. Luvassa tulisi määrätä kunnat, joissa taiteen perusopetusta järjestetään, opetuskielet, taiteenalat sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen

liittyvät ehdot voisivat koskea esimerkiksi opetuksen toteuttamista valtakunnallisesti etäyhteyksiä hyödyntäen. Luvassa opetuskielenä mainittaisiin molemmat tai toinen Suomen kansalliskielistä, mutta opetusta voisi kansalliskielten lisäksi antaa muillakin kielillä.

Pykälän *4 momentti* sisältäisi valtuussäännöksen, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään luvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä sekä hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

6 §. *Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen.* Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 3 §:n 3 momenttia. Pykälän *1 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän hakemuksesta koulutuksen järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta. Hakemusta käsiteltäessä noudatettaisiin soveltuvin osin järjestämisluvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä. Koulutuksen järjestäjän tulisi ilmoittaa muutoksista, kuten esimerkiksi siitä, että järjestämisluvan kohteena olevan oppilaitoksen toiminnassa on tapahtunut muutoksia tai koulutusta ei järjestetä enää järjestämisluvassa mainituissa kunnissa tai taiteen aloilla. Tällöin ministeriö päättäisi järjestämisluvan muuttamisesta. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tulisi ilmoittaa, jos se päättää lopettaa taiteen perusopetuksen järjestämisen. Tällöin ministeriö peruuttaisi järjestämisluvan.

Pykälän *2 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa säännöllisesti koulutuksen järjestämisluvan edellytysten täyttymistä. Seuranta voisi tapahtua esimerkiksi pyytämällä koulutuksen järjestäjältä selvitystä ammatillisten, toiminnallisten ja taloudellisten edellytysten toteutumisen osalta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin tilanteista, joissa lupa voidaan muuttaa tai peruuttaa ilman hakemusta. Säännöksen edellytykset vastaisivat pääosin voimassa olevan lain 3 §:n 3 momentissa luvan peruuttamiselle asetettuja edellytyksiä. Lupaa ei kuitenkaan olisi välttämättä tarpeen kokonaisuudessaan peruuttaa, vaan myös luvan muutos voisi olla riittävä toimenpide. Lupa voitaisiin peruuttaa, jos on ilmeistä, että koulutuksen järjestäminen on lopetettu, vaikka koulutuksen järjestäjä ei olisikaan hakenut luvan peruuttamista. Nykytilasta poiketen säädettäisiin lisäksi, että lainvastaisen menettelyn olisi oltava olennaista, jotta lupa voidaan sen perusteella muuttaa tai peruuttaa. Ehdotettu muotoilu vastaisi paremmin hallinnon yleisten oikeusperiaatteiden mukaisia vaatimuksia siitä, että viranomaisen käyttää toimivaltaansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin ja että viranomaisen toimien on oltava oikeassa suhteessa niillä tavoiteltuun päämäärään nähden. Esimerkiksi jos jonkin taiteenalan opetusta järjestettäisiin olennaisesti vastoin ehdotettua lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, voitaisiin oikeus tämän taiteen alan koulutuksen järjestämiseen poistaa luvasta puuttumatta kuitenkaan muutoin järjestämislupaan.

Koulutuksen järjestäjän kuulemisesta ja muusta menettelystä koulutuksen järjestämislupia muutettaessa tai peruutettaessa säädetään yleislakina sovellettavassa hallintolaissa (434/2003). Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi, että ministeriön tulisi varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus puutteiden korjaamiseen kohtuullisessa ajassa ennen luvan muuttamista tai peruuttamista. Säännös olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi ja se toimisi ministeriön harkintavaltaa rajoittavana sekä koulutuksen järjestäjän oikeusturvaa takaavana tekijänä. Koulutuksen järjestäjän tulisi ryhtyä puutteiden korjaamiseen ilman aiheetonta viivytystä tai, jos puutteita ei ole mahdollista korjata välittömästi, järjestäjän tulisi esittää suunnitelma puutteiden korjaamisesta, jonka hyväksyttävyyttä ministeriö arvioisi ennen päätöksen tekemistä. Lupa voitaisiin tehdä tehtävistä toimenpiteistä tai suunnitelmista huolimatta muuttaa tai peruuttaa, mikäli opetus- ja kulttuuriministeriö arvioisi, että toimenpiteet tai suunnitelmat eivät ole riittäviä tai toteuttamiskelpoisia.

7 §. Yhteistyö. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin lain 2 §:n 1 momentin mukaisten koulutuksen järjestäjien keskinäisestä yhteistyöstä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän on toimittava yhteistyössä muiden tässä laissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. Yhteistyö taiteen perusopetuksessa voisi liittyä esimerkiksi toiminnan strategiseen kehittämiseen, opetuksen pedagogiikan ja oppimisympäristöjen monipuoliseen kehittämiseen sekä opetuksen järjestämiseen tai tilayhteistyöhön. Lisäksi yhteistyö voisi koskea molemmilla kansalliskielillä tapahtuvan opetuksen kehittämistä ja toteuttamista. Muilla tarvittavilla tahoilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä esimerkiksi muun kuin opetustuntikohtaisen valtionosuusrahoituksen piirissä toimivia julkisia tai yksityisiä taiteen perusopetuksen oppilaitoksia, muita oppilaitoksia, varhaiskasvatuksen toimijoita ja kouluja taikka muita julkisia tai yksityisiä taide- ja kulttuurialan, nuorisoalan sekä sosiaali- ja terveysalan toimijoita. Yhteistyö voisi liittyä esimerkiksi varhaiskasvatuksen ja taiteen perusopetuksen välisen yhteistyön edistämiseen tai nuorisolain (1285/2016) tarkoittaman Harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan ja taiteen perusopetuksen välisen yhteistyön vahvistamiseen taikka kohti ammattilaisuutta etenevien oppilaiden opintopolkujen tukemiseen.

Yhteistyön tekemisessä lähtökohtana olisivat koulutuksen järjestäjien paikalliset olosuhteet ja voimavarat, kuten maantieteellinen sijainti, alueen väestörakenne, toiminnan taloudelliset edellytykset, opetukseen soveltuvat tilat tai muut vastaavat seikat. Yhteistyö voisi koskea myös taiteen perusopetuksen yhteydessä järjestettävää muuta taide- ja kulttuuritoimintaa.

8 §. Vastuutehtävä. Pykälä olisi uusi. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että taiteen perusopetuksen vastuutehtävän tarkoituksena olisi toteuttaa ja kehittää taiteen perusopetuksen pedagogiikkaan, toimintakulttuuriin, oppimisympäristöihin ja kansalliskielillä annettavan opetuksen saavutettavuuteen liittyviä malleja ja hyviä käytänteitä oppilaitoksissa sekä edistää taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjien keskinäistä yhteistyötä valtakunnallisesti ja alueellisesti. Vastuutehtävän tarkoituksena olisi parantaa taiteen perusopetuksen saavutettavuutta ja saatavuutta sekä laatua. Tavoitteena olisi toimijoiden välisen yhteistyön sekä resurssien tehokkaan käytön vahvistaminen. Kyse voisi olla esimerkiksi toiminnan koordinoinnista, viestinnästä tai ajantasaiseen tietoon perustuvasta toiminnan pedagogisesta kehittämisestä, joka olisi vaikuttavaa, ja jonka hyödyt kohdentuisivat laajasti mahdollisimman moneen taiteen perusopetusta toteuttavaan oppilaitokseen.

Pykälän *2 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää hakemuksesta vastuutehtävän kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle, säätiölle tai valtion oppilaitokselle, jolla on vastuutehtävän hoitamisen kannalta monipuolista taiteen perusopetuksen tuntemusta valtakunnallisesti tai alueellisesti sekä riittävät voimavarat tehtävän toteuttamiseen. Päätös perustuisi ministeriön tekemään kokonaisharkintaan.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin vastuutehtävän peruuttamisesta. Vastuutehtävä voitaisiin peruuttaa vain olennaisesta laiminlyönnistä. Peruuttamisen edellytyksenä olisi lisäksi se, että toimija ei olisi annetuista huomautuksista huolimatta korjannut laiminlyöntiään.

Pykälän *4 momentti* sisältäisi valtuussäännöksen, jonka mukaan vastuutehtävän sisällöstä ja hakemisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

9 §. Valtionosuus. Pykälän *1 momentti* vastaisi voimassa olevan lain 11 §:n 1 momenttia. Pykälän 1 momentin mukaan kunta, joka järjestää taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021) säädetään.

Pykälän 2, 3 ja 4 momentit vastaisivat voimassa olevan lain 11 §:n 2 momenttia, eli koulutuksen järjestämisluvan saaneille koulutuksen järjestäjille myönnettäisiin edelleenkin laskennallinen valtionosuus opetustuntien määrän mukaan. Kuten nykyisinkin, kunta voisi hakea oikeutta saada opetustuntikohtaista valtionosuutta. Kunnan hakemukseen ja siihen liittyvään päätökseen sovellettaisiin lain 5 ja 6 §:ssä tarkoitettuja koulutuksen järjestämisluvan hakemiseen ja myöntämiseen, muuttamiseen ja peruuttamiseen liittyviä säännöksiä, minkä lisäksi taiteen perusopetuksen opetustuntimäärään perustuvasta laskennallisesta valtionosuudesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa.

10 §. Suoritemäärän vahvistaminen. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin taiteen perusopetuksen suoritemäärien vahvistamisessa huomioon otettavista seikoista. Sen 1 momentin mukaan, vahvistaessaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 49 §:n 1 momentin mukaisesti taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisen valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän ministeriö ottaa huomioon koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa kolmen edellisen varainhoitovuoden aikana toteutuneen opetustuntimäärän, toteutuneen oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrän sekä koulutuksen alueellisen saatavuuden.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättäisi kuten nykyisin kunkin koulutuksen järjestäjän osalta valtionosuuden laskennallisena perusteena olevasta, oppilaitoskohtaisesta opetustuntimäärästä. Päätös suoritemäärästä tehdään rahoituslain 49 §:n 1 momentin mukaan vuosittain seuraavaksi varainhoitovuodeksi. Opetustuntimäärien toteutumista tarkasteltaisiin Opetushallituksen valtionosuustilastoinnin tietojen pohjalta kolmen edellisen vuoden toteutuneiden opetustuntimäärien keskiarvon mukaan. Tarkoituksena on, että suoritemäärän vahvistamisessa huomioon otettavien toteutuneiden opetustuntimäärien painoarvo olisi 93 prosenttia rahoitusmallin käyttöönoton alkuvaiheessa. Siten valtaosa vahvistettavasta suoritemäärästä perustuisi opetustuntimääriin ja muodostaisi niin sanotun suoritemäärien perusosan.

Toteutuneen oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrän toteutumista tarkasteltaisiin Opetushallituksen valtionosuustilastoinnin tietojen pohjalta myös kolmen edellisen vuoden toteutuneen oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrän perusteella. Tarkoituksena on, että suoritemäärän vahvistamisessa huomioon otettavan oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilasmäärän painoarvo olisi 7 prosenttia rahoitusmallin alkuvaiheessa jakautuen siten, että 6 prosenttia suoritteista vahvistetaan oppilasmäärän perusteella ja 1 prosenttia oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrän perusteella. Tämä 7 prosentin osuus muodostaisi niin sanotun suoritemäärien lisäosan. Laskenta olisi suhteellinen, eli suoritteiden vahvistamisessa otettaisiin huomioon oppilaitoksen toteutunut oppilasmäärä suhteessa kaikkiin taiteen perusopetuksen oppilaisiin. Samoin suoritteiden vahvistamisessa otettaisiin huomioon oppilaitoksen oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrä suhteessa kaikkien taiteen perusopetuksen oppimäärän suorittaneisiin oppilaisiin.

Tarkoituksena on, että toteutuneen oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilasmäärän painoarvoa korotetaan suoritemäärien vahvistamisessa asteittain vuosien mittaan siten, että viimeistään vuonna 2040 suoritemäärän vahvistamisessa huomioon otettavien toteutuneiden opetustuntimäärien painoarvo olisi vähintään 75 prosenttia ja oppilasmäärän sekä oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrän painoarvo olisi enintään 25 prosenttia.

Koulutuksen alueellisen saatavuuden huomioimisella pyritään turvaamaan taiteen perusopetuksen saatavuutta myös sellaisilla alueilla, joilla väestön määrä vähenee etenkin lasten ja nuorten ikäryhmissä. Tarkoitus olisi huolehtia siitä, että oppilaiden mahdollisuus osallistua pitkäjänteisesti taiteen perusopetukseen ei vaarantuisi kohtuuttomasti. Tämä on tarkoitus toteuttaa määrittelemällä rahoitusmallin käyttöönottovaiheessa nykyisten valtionosuutta

saavien koulutuksen järjestäjien valtionosuuden perusteeksi vahvistettaville suoritteille oppilaitoskohtainen vähimmäistaso (ns. saatavuustaso), joka olisi 60 prosenttia kolmen edellisen vuoden vahvistettujen opetustuntimäärien keskiarvosta. Vähimmäistaso on tarkoitus määrittellä jatkossa myös kaikille uusille valtionosuustoimijoille siinä vaiheessa, kun tarvittavat tiedot ovat saatavilla. Mikäli koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa toteutuneiden opetustuntien määrä putoaisi määrittelylle vähimmäistasolle tai sen alle, rahoitusta myönnettäisiin kaikkiin oppilaitoksessa toteutuneisiin opetustunteihin.

Valtion talousarviossa määrittellään valtionosuuksiin käytettävissä olevan määrärahan lisäksi valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävien opetustuntien enimmäismäärä. Valtion talousarvion mukainen enimmäissuoritemäärä asettaa rajat valtionosuuden laskennalliseksi perusteeksi vahvistettaville opetustuntimäärille, eivätkä vahvistetut opetustuntimäärät täysin vastaa todellisuudessa toteutuneita opetustuntimääriä. Talousarviosta ehdotetaan poistettavaksi valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävien enimmäissuoritemäärän osalta jako musiikin ja muiden taiteenalojen väliltä. Tarkoituksena on, että rahoitusmallista aiheutuvat mahdolliset kielteiset vaikutukset valtionosuuden perusteeksi vahvistettavien suoritteiden määrään rajataan tapauskohtaisesti siten, että koulutuksen järjestäjän rahoitettavien suoritteiden määrän vähennys on vuosittain korkeintaan 8 prosenttia. Mikäli koulutuksen järjestäjä ylläpitää useita oppilaitoksia, vähennys olisi vuosittain korkeintaan 8 prosenttia jokaista oppilaitosta kohden.

Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa tarkoitettuun toteutuneeseen opetustuntimäärään ei luettaisi mukaan opetustunteja, jotka ylittävät 1 500 opetustuntia oppilaan oppilaitoksessa suorittamaa oppimäärää kohden. Toteutuneeseen oppilasmäärään ei luettaisi mukaan oppilaita, jotka ovat jo saaneet opetusta oppilaitoksessa 1 500 opetustuntia oppimäärää kohden. Oppilaitoksissa tulisi olla ajantasainen tieto oppilasmäärästä ja opetustuntimäärästä, koska oppilasta kohden valtionosuusperusteisesti rahoitettava opetustuntimäärä voisi olla enintään 1 500 opetustuntia. Momentin mukaisella 1 500 opetustunnin rajoituksella tavoitellaan saavutettavuuden edistämistä. Tarkoitus on säätää täsmällisesti oppimäärän suorittamisen ja sen kautta saavutettavan osaamisen hankkimiseen käytettävissä oleva valtionosuussuoritteiden enimmäismäärä oppilasta ja oppimäärää kohden oppilaitoksessa. Opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjen taiteen perusopetuksen oppimäärän mukaisten tavoitteiden saavuttamisen ja enintään 1 500 saadun opetustunnin jälkeen oppilaspaikkoja vapautuisi uusille oppilaille. Ehdotettu 1 500 opetustunnin enimmäismäärä mahdollistaisi koulutusmuodon tuottaman syvällisen osaamisen kehittymisen eri taiteenaloilla. Ehdotettu 1 500 opetustuntia on 200 opetustuntia enemmän kuin nykyisen laajan oppimäärän laskennallinen laajuus. Laskennallista laajuutta on kuitenkin tulkittu oppilaitoksissa eri tavoin, ja vaihteluväli taiteen perusopetuksen valtionosuusrahoituksella rahoitettujen, oppilaiden suorittamien opintojen laajuuksissa eri taiteenaloilla ja eri oppilaitoksissa on ollut merkittävää, eikä oppilaiden oppimäärää kohden saama opetuksen määrä ole toteutunut oppilaitoksissa yhdenvertaisesti.

11 §. Valtionavustukset. Pykälä vastaisi pääosin nykyisen lain 11 §:n 3 momenttia. Sen 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää valtionavustusta valtion talousarvioon osoitetun määrärahan rajoissa. Lisäksi edellä 8 §:ssä tarkoitettua vastuutehtävän hoitamiseen voidaan myöntää valtionavustusta. Valtionavustuksen myöntämisestä säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valtionavustusta voitaisiin myöntää myös investointeihin. Valtionapuviranomaisena investointiavustuksia koskevissa asioissa olisi Lupa- ja valvontavirasto. Investointiavustuksiin ei sovellettaisi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslakia.

12 §. Henkilöstö. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 9 §:n 1 ja 2 momenttia. Pykälän *1 momentin* ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin, että taiteen perusopetusta antavalla oppilaitoksella tulisi olla toiminnasta vastaava rehtori sekä opetustoiminnan asianmukaiseksi järjestämiseksi riittävä määrä vakituksia opettajia. Rehtorin virka tai tehtävä voi olla useammalle oppilaitokselle yhteinen, mutta rehtorin tulee pystyä tosiasiallisesti vastaamaan oppilaitoksen toiminnasta. Rehtori on siten vastuussa oppilaitoksen johtamisesta, vaikka oppilaitoksessa toimisi esimerkiksi apulais- tai vararehtori. Oppilaitoksella tulee olla riittävä määrä vakituksissa virka- tai työsuhteessa olevia opettajia. Vakituisten opettajien riittävällä määrällä turvattaisiin muun muassa opetustoiminnan ja oppilaitoksen toimintakulttuurin pitkäjänteistä kehittämistä sekä oppilaitoksen toiminnan laatua, jatkuvuutta ja vaikuttavuutta.

Vakituisten opettajien riittävä määrä riippuisi esimerkiksi opetettavista taiteenaloista, oppilasmäärästä sekä siitä, annetaanko opetusta ryhmä- vai yksilömuotoisena. Oppilaitoksessa voisi olla myös muuta henkilöstöä.

Pykälän *1 momentin* toisessa virkkeessä säädettäisiin, että rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Nykyisin taiteen perusopetuksen rehtorin ja opettajan kelpoisuusvaatimuksista säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998).

Pykälän *2 momentti* vastaisi osittain voimassa olevan lain 9 §:n 3 momenttia. Sen nojalla Lupa- ja valvontavirasto voisi erityisestä syystä myöntää rehtorin kelpoisuusvaatimuksista erivapauden. Lupa- ja valvontavirasto voi siten myöntää hakijalle luvan poiketa säädetyistä tutkinto- ja opintovaatimuksista. Erityiset syyt voisivat liittyä esimerkiksi hakijan muilla tavoilla hankittuun, riittäväksi katsottavaan pätevyyteen, kuten pitkään kokemukseen johtotehtävistä tai muuhun erityisosaamiseen.

13 §. Oppilaaksi ottaminen. Pykälässä säädettäisiin oppilaaksi ottamisesta. Säännöksen *1 momentin* vastaisi osittain voimassa olevan lain 6 §:n 1 momenttia. Pykälän *1 momentin* mukaan oppilaaksi ottamisesta päättää koulutuksen järjestäjä. Lähtökohtana on, että koulutuksen järjestäjä vastaa oppilaaksi ottamisesta ja siihen liittyvistä hallinnollisista päätöksistä. Oppilaaksi ottaminen on olennainen osa koulutuksen järjestäjän kokonaisvastuuta, joka liittyy oppilaspaikkojen osoittamiseen sekä opettajaresurssien kohdentamiseen oppilaitoksissa.

Pykälän *2 momentin* mukaan muut koulutuksen järjestäjät kuin valtion oppilaitos voivat sopia oppilaspaikkojen varaamisesta hakijan kotikunnan tai asuinpaikan perusteella. Sopimuksessa voitaisiin sopia kunnan asukkaita koskevista kiintiöistä tai muista vastaavista seikoista. Sopimus, jossa sopimuskunnista tulevat hakijat asetetaan etusijalle oppilasvalinnassa, voitaisiin tehdä yhden tai useamman kunnan tai koulutuksen järjestäjän kanssa.

Pykälän *3 momentin* mukaan oppilaaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Koulutuksen järjestäjä päättää siten oppilaaksi ottamisen perusteista ja valintamenettelystä. Valintamenettelyssä tulee noudattaa yhdenvertaisuusperiaatetta ja muita perustuslaissa säädettyjä perusteita. Saman *3 momentin* mukaan koulutuksen järjestäjä voi antaa oppilaaksi ottamisessa etusijan *2 momentin* mukaisen sopimuksen perusteella, kunnan järjestämässä koulutuksessa omasta kunnasta tuleville hakijoille ja hakijoille, jotka ovat alle 18-vuotiaita opintojen alkaessa. Etusijaa voidaan käyttää vain tilanteessa, jossa hakijoita on enemmän kuin koulutuksen järjestäjän tarjoamia oppilaspaikkoja. Säännös ei velvoita etusijan käyttöön, vaan jättää sen koulutuksen järjestäjän harkintaan.

Suomen perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Kyseistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin mukainen syrjintäkielto. Sen mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Henkilöön liittyvä syy tarkoittaa muun muassa asuinpaikkaa (HE 309/1993 vp, s. 43–44).

Sopimukseen ja asuinpaikkaan liittyvä etusijasäännös on lisätty voimassa olevan lain 6 §:n 2 momenttiin vuonna 2000 annetulla lailla (518/2000). Kyseisen lain hallituksen esitystä (HE 10/2000) koskevassa lausunnossa (PeVL 9/2000 vp) perustuslakivaliokunta arvioi etusijasäännöstä perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetyn syrjintäkiellon kannalta. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan syrjintäkiellon merkitystä vahvisti perustuslain 16 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle säädetty velvollisuus turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykujensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta. Arvioidessaan sitä, oliko ehdotetuille oppilaaksi ottamista koskeville säännöksille perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu hyväksyttävä syy, perustuslakivaliokunta totesi, että taiteen perusopetuksen järjestäminen on kunnan vapaaehtoinen tehtävä, jonka kunta voi itsehallintonsa nojalla ottaa hoidettavakseen. Näin menetellessään kunta pyrkii kuntalain 1 §:n 3 momentin mukaisesti edistämään omien asukkaidensa hyvinvointia. Lausunnon mukaan kunta toimii samassa tarkoituksessa, kun se pyrkii rahoitusta ja oppilaspaikkoja koskevilla sopimuksilla varmistamaan asukkaidensa mahdollisuuden saada taiteen perusopetusta joltakin muulta koulutuksen järjestäjältä. Ehdotetuille oppilaaksi ottamista koskeville säännöksille oli perustuslakivaliokunnan mukaan siten perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ja viime kädessä perustuslain 121 §:ssä vahvistettuun kunnalliseen itsehallintoon palautuva hyväksyttävä syy.

Nykyisin voimassa olevan kuntalain (410/2015) 1 §:n 2 momentin mukaan kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Olisi siten tarkoituksenmukaista säätää asiasta nykyistä lakia vastaavalla tavalla.

Pykälän 3 momentin 3 kohdan mukainen ikään perustuva etusijasäännös olisi voimassa olevaan sääntelyyn nähden uusi ja se koskisi kaikkia alle 18-vuotiaita hakijoita riippumatta siitä, minkä koulutuksen järjestäjän koulutukseen alle 18-vuotias lapsi tai nuori hakeutuu. Siten myös koulutuksen järjestäjänä toimiva valtion oppilaitos voisi halutessaan soveltaa etusijasäännöstä. Ikään perustuvan etusijan tarkoituksena olisi turvata ja edistää taiteen perusopetuksen saavutettavuutta alle 18-vuotiaille lapsille ja nuorille. Säännös antaisi myös koulutuksen järjestäjälle oikeudellisen perustan toimia lapsen edun mukaisesti tilanteissa, joissa oppilaspaikkoja olisi rajatusti saatavilla. Ikäraja määriteltäisiin opintojen alkamisen ajankohdan perusteella. Tämä selkeyttäisi ikärajan soveltamista ja estäisi tulkintaongelmia hakemuksen jättöhetken ja opintojen alkamisen välisen ajan vuoksi. Ehdotettava 18 vuoden ikäraja perustuu YK:n lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 1 artiklaan, jossa lapseksi määritellään jokainen alle 18-vuotias henkilö.

Etusijaa annettaessa on noudatettava 3 momentin mukaista yhdenvertaisuusperiaatetta. Tämä tarkoittaa, että etusijaa annettaessa on noudatettava perustuslain 6 §:n ja yhdenvertaisuuslain vaatimuksia. Etusijaa voidaan siten käyttää vain 2 momentissa säädetyn perusteen mukaisesti, eikä hakijoita saa asettaa eriarvoiseen asemaan kielletyillä perusteilla, kuten sukupuolen, kielen, uskonnon, alkuperän tai vammaisuuden perusteella. Etusijan käyttö ei saa johtaa kohtuuttomaan eriarvoisuuteen, vaan sen tulee olla suhteellista ja perusteltua lain tavoitteiden kannalta.

Pykälän *4 momentti* vastaisi osittain voimassa olevan 6 §:n 2 momenttia. Momentin nojalla etusijan käytöstä ja sen perusteista olisi ilmoitettava valintamenettelyn yhteydessä. Tämä lisää avoimuutta ja varmistaa hakijoiden oikeusturvan, kun hakijat tietävät etukäteen, millä perusteilla oppilaaksi ottaminen tapahtuu. Oppilasvalinnassa ikään perustuva etusija voitaisiin antaa esimerkiksi antamalla lisäpisteitä pääsykokeissa tai muulla vastaavalla tavalla. Saman 4 momentin mukaan oppilaita, joille annetaan etusija oppilaaksiotossa sopimuksen tai asuinpaikan perusteella, saa olla enintään puolet kulloinkin otettavista oppilaista ja heidän kaikkien tulee täyttää oppilaaksiotossa edellytetyt tieto- ja taitotasot sekä valmiudet.

Pykälän *5 momentti* olisi uusi. Momentissa säädettäisiin, että pykälän 2–4 momenteja ei sovellettaisi oppilaan siirtymiseen opintojen aikana toisen oppilaitoksen oppilaaksi, kun oppilaaksi ottamisesta päätettäisiin tilanteessa, jossa koulutusta järjestettäisiin yhteistyössä 4 §:n mukaisesti. Taiteen perusopetuksen oppilaaksi jo kertaalleen otetun oppilaan koko oppimäärän suorittaminen olisi tarkoitus mahdollistaa tilanteessa, jossa koulutusta järjestettäisiin yhteistyössä tämän lain 4 §:n mukaisesti. Kyseessä voisi olla esimerkiksi tilanne, jossa taiteen perusopetuksen oppimäärä suoritettaisiin kahdessa eri oppilaitoksessa. Tällöin oppilas voitaisiin ottaa ensin oppilaaksi yhteen oppilaitokseen ja osa opinnoista voitaisiin suorittaa toisessa oppilaitoksessa. Tämä edellyttäisi yhteistyötä ja sopimista oppimäärään sisältyvien opintojen ja niiden osien toteuttamisesta. Edellä mainitussa yhteistyötilanteessa oppilaalla tulisi olla mahdollisuus koko oppimäärän suorittamiseen, eli oppilaan siirtyessä ensimmäisestä oppilaitoksesta seuraavaan oppilaitokseen, oppilaaseen ei enää sovellettaisi pykälän mukaista valintamenettelyä, vaan hänellä tulisi olla mahdollisuus jatkaa oppimäärän mukaiset opinnot loppuun asti. Taiteenalakohtaisen oppimäärän opintojen suorittaminen on siten mahdollistettava oppilaalle, joka on jo saanut oppilaaksi ottamista koskevan päätöksen sellaisessa tilanteessa, jossa koulutusta järjestetään yhteistyönä tämän lain 4 §:n mukaisesti.

14 §. *Oppilasmaksut.* Pykälä vastaisi pääosin nykyisen lain 12 §:ää. Pykälän *1 momentin* mukaan oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Oppilailta perittävien maksujen kohtuullisuutta tulisi arvioida suhteessa oppilaitoksessa annetun opetuksen määrään ja laatuun sekä kustannuksiin. Momentin toisessa virkkeessä säädettäisiin oppilaan oikeudesta saada pyynnöstä maksua koskeva päätös koulutuksen järjestäjältä. Säännös oikeudesta saada oppilasmaksua koskeva päätös kytkeytyy voimassa olevan lain 10 §:n 2 momenttiin ja olisi voimassa olevaan sääntelyyn nähden uutta oppilaalta edellytettävän pyynnön osalta. Säännös olisi muutos vallitsevaan nykytilaan, kun oppilasmaksua koskeva päätös olisi tehtävä ainoastaan oppilaan pyynnöstä. Säännöksen tavoitteena on koulutuksen järjestäjien hallinnollisen taakan keventäminen oppilasmaksua koskevan päätöksenteon osalta, kuitenkin oppilaan oikeusturvaa heikentämättä. Säännös olisi yhteydessä lain 17 ja 18 §:ään, joissa säädettäisiin oppilasmaksua koskevan päätöksen muutoksenhausta.

Pykälän *2 momentin* mukaan koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta voi määrätä omasta kunnasta tulevalta oppilaalta perittävän maksun erisuuruiseksi kuin muulta oppilaalta perittävän maksun. Lisäksi jos muut koulutuksen järjestäjät kuin valtion oppilaitos ovat tehneet keskenään sopimuksen koulutuksen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten jakamisesta, voidaan oppilasmaksut määrätä erisuuruiseksi sopimuksen piiriin kuuluvien ja muiden oppilaiden osalta.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan (PeVL 9/2000 vp) maksujen kohtuullisuutta sekä erisuuruisia maksuja ja todennut, että erisuuruisille oppilasmaksuille on kunnalliseen itsehallintoon liittyvät hyväksyttävät syyt. Perustuslakivaliokunta kuitenkin korosti, että oppilasmaksujen tulee kaikissa tapauksissa olla ehdotetussa säännöksessä mainitulla tavalla kohtuullisia, eikä maksujen välisiä eroja saa määrätä kohtuuttoman suuriksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maksuille määrättävästä viivästyskorosta sekä maksujen ulosottokelpoisuudesta. Ehdotetun säännöksen mukaan vuotuista viivästyskorkoa saataisiin periä eräpäivästä lukien noudattaen, mitä korkolaissa (633/1982) säädetään, jos tässä laissa tarkoitettua oppilaalta perittävää maksua ei ole suoritettu eräpäivänä. Maksu olisi suoraan ulosottokelpoinen ja sen perimisestä säädettäisiin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007). Momentissa tarkoitettujen viivästyskoron lisääminen oppilasmaksua koskevaan laskuun tai oppilasmaksun perintään siirtäminen ovat luonteeltaan maksusuoritusten käsittelyyn liittyviä teknisluonteisia hallinnollisia tehtäviä, joihin ei sisälly itsenäistä päätöksentekoa. Tällaisia oppilasmaksujen laskutukseen liittyviä tehtäviä ei siten tarvitsisi koulutuksen järjestäjän itse hoitaa esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa koulutus järjestetään lain 4 §:n 2 momentin mukaisesti.

15 §. *Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus.* Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 8 §:ää. Pykälän 1 momentin mukaan oppilaan arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan osaamista tulee arvioida monipuolisesti. Kyse on oppilaan tiedollisen ja taidollisen osaamisen tason arvioinnista. Arviointimenettelystä ja -tavoista päättäisi koulutuksen järjestäjä opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että oppilaskohtaisen osaamisen arvioinnin toteuttaisi taiteen perusopetusta antavan oppilaitoksen opettaja. Säännös olisi voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Säännöksellä osoitettaisiin arviointivastuu oppilaan opettajalle, joka tuntee oppilaan osaamisen ja opintojen etenemisen. Mikäli oppilaalla on useita opettajia, osaamisen arvioinnista voisivat päättää opettajat yhdessä.

Pykälän 3 momentin mukaan taiteen perusopetuksen oppimäärän suorittaneelle oppilaalle annetaan päättötodistus. Säännös olisi tältä osin voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Oppilaan oikeus saada päättötodistus nostettaisiin lain tasolle, jotta taiteen perusopetuksen kautta saatu osaaminen voitaisiin tunnistaa ja tunnustaa nykyistä paremmin. Taiteen perusopetuksessa hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen liittyvät esimerkiksi opintojen hyväksilukemiseen muissa koulutusmuodoissa tai taiteen perusopetuksen kautta kertyneen osaamisen ja taitojen tunnistamiseen sekä hyödyntämiseen muilla elämän osa-alueilla. Päättötodistuksen tarkoituksena on osoittaa oppilaan suorittamat opinnot ja niistä annetut arvioinnit osaamisen tasosta. Koulutuksen järjestäjä vastaisi siitä, että oppilaitoksen oppilas saisi päättötodistuksen. Saman momentin mukaan Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa oppilaan arvioinnista, oppilaalle annettavista muista todistuksista sekä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Muilla todistuksilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi osallistumis- tai osatodistuksia.

16 §. *Osaamisen arvioinnin uusiminen ja oikaisu.* Pykälä sisältäisi säännökset koskien oppilaan osaamisen arvioinnin uusimista ja oikaisua. Säännös vastaisi osittain voimassa olevan lain 10 §:n 1 momenttia. Pykälän mukaan oppilaan osaamisen arviointiin ei saisi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas voivat pyytää opettajalta tai opettajilta arvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa arviointia koskevan tiedon saamisesta. Ero nykyisin voimassa olevan lain 10 §:n 1 momenttiin on se, että muutoksenhakuun olisi oikeutettu huoltajan lisäksi oppilaan muu laillinen edustaja sekä 15 vuotta täyttänyt oppilas itse. Oppilaan ja hänen huoltajansa tai muun edustajansa oikeus olisi rinnakkainen. Oppilaan oma muutoksenhakuoikeus sopii yhteen hallintolain (434/2003) 14 §:n 3 momentin säännöksen kanssa, jonka mukaan viisitoista vuotta täyttäneellä alaikäisellä ja hänen huoltajallaan tai muulla laillisella edustajallaan on kummallakin oikeus erikseen käyttää puhevaltaa asiassa, joka koskee alaikäisen henkilöä taikka henkilökohtaista etua tai oikeutta. Jos oppilaan huoltaja tai muu

laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas on tyytymätön uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty, voi arviointiin pyytää oikaisua rehtorilta kahden kuukauden kuluessa arviointia tai ratkaisua koskevan tiedon saamisesta.

17 §. Oikaisuvaatimus. Pykälässä säädettäisiin päätöksistä, joihin voisi hakea muutosta oikaisuvaatimuksella. Kyse on koulutuksen järjestämisluvan myöntämisestä, muuttamista ja peruuttamista sekä oikeutta saada opetustuntikohtaista valtionosuutta koskevista päätöksistä kuten oppilaaksiottoa ja oppilasmaksua koskevista päätöksistä. Pykälä vastaisi osittain voimassa olevan lain 10 §:n 2 momenttia. Pykälän *1 momentin* mukaan edellä 5 ja 6 §:ssä sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Kyse on järjestämisluvan myöntämiseen, muuttamiseen ja peruuttamiseen sekä oikeuteen saada opetustuntikohtaista valtionosuutta koskevista hallintopäätöksistä.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin, että oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse saisi vaatia oikaisua 13 ja 14 §:ssä tarkoitettuihin oppilaaksi ottamista ja oppilasmaksua koskeviin päätöksiin Lupa- ja valvontavirastolta. Muutoksenhauille oppilaaksi ottamista koskevissa asioissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti 14 päivän muutoksenhakuaja, koska asiat ovat luonteensa vuoksi kiireellisiä. Tällöin myös muutoksenhakuaja alkaisi oppilaille tai huoltajalle taikka oppilaan muulle lailliselle edustajalle tehtävästä tiedoksiannosta.

Pykälän *3 momentti* sisältäisi informatiivisen viittauksen hallintolakiin (434/2003). Yleiset säännökset oikaisuvaatimuksesta ovat hallintolain 7 a luvussa. Tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että *1 momentin* mukaista päätöstä koskeva muutoksenhakuaja olisi 30 päivää.

18 §. Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen. Pykälässä säädettäisiin, että oikaisuvaatimukseen johdosta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Muutoksenhauille oppilaaksi ottamista koskevissa asioissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti 14 päivän muutoksenhakuaja, koska asiat ovat luonteensa vuoksi kiireellisiä. Muutoksenhakuaja oppilaille tai huoltajalle taikka oppilaan muulle lailliselle edustajalle alkaa tiedoksiannosta. Hallinto-oikeuden päätökseen oppilasmaksua ja oppilaaksi ottamista koskevassa asiassa ei saisi hakea muutosta valittamalla. Tämä olisi yhdenmukaista muiden koulutusta koskevien lakien, kuten lukiolain (714/2018) ja perusopetuslain (628/1998) kanssa. Oppilaaksi ottamista koskeva hallintopäätös ei koske subjektiivista oikeutta, vaan kyse on koulutuksen järjestäjän harkinnasta liittyen esimerkiksi rajalliseen määrään oppilaspaikkoja. Oppilasmaksut eivät puolestaan ole veroluonteisia maksuja, vaan maksuja saadusta opetuksesta, minkä vuoksi maksujen kohtuullisuus voidaan arvioida hallintomenettelyssä.

Pykälän *2 momentti* sisältäisi informatiivisen viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019).

19 §. Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus. Pykälä olisi osittain uusi. Sen *1 momentissa* säädettäisiin koulutuksen järjestäjän velvollisuudesta toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille koulutuksen ja oppilaitoksen toiminnan arviointiin, kehittämiseen, tilastointiin ja seurantaan liittyviä tietoja. Opetushallintoviranomaisen oikeudesta saada muita kuin rahoituksen määrittämiseksi tarvittavia tietoja ei ole olemassa erillisiä säännöksiä voimassa olevassa laissa. Säännöllinen tietojen kerääminen on tarpeellista muun muassa koulutuksen järjestämislupien edellytysten täyttymisen seuraamiseksi sekä koulutusmuodon kehittämisen tueksi. Vastaavanlainen säännös sisältyy muuhun voimassa olevaan koulutusta koskevaan lainsäädäntöön.

Pykälän *2 momentti* vastaisi nykyisen lain 9 a §:ää, mutta säännöstä on selkeytetty lisäämällä tarkentava viittaus taiteen perusopetusta antavan oppilaitoksen henkilöstöön. Siten momentissa säädettäisiin, että taiteen perusopetusta antavan oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvalla olisi salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja henkeä ja terveyttä uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan olisi saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä olisi syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

20 §. Koulutuksen arviointi. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan lain 7 §:ää. Parantaakseen taiteen perusopetuksen kehittämistä ja oppimisen edellytyksiä tulisi koulutuksen järjestäjän pykälän *1 momentin* mukaisesti arvioida järjestämänsä koulutuksen toteuttamista ja annettua opetusta. Koulutuksen järjestäjän olisi myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Ulkopuolisia arviointia tekee muun muassa Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Koulutuksen järjestäjän tulee julkistaa järjestämiensä arviointien keskeiset tulokset. Tämä koskisi koulutuksen järjestäjän omaa arviointia sekä ulkopuolisen toimijan tekemää arviointia.

Pykälän *2 momentissa* olisi voimassa olevaa säännöstä vastaava valtuutussäännös, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä. Tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä on annettu koulutuksen arvioinnista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1061/2009).

Pykälän *3 momentti* sisältäisi voimassa olevaa säännöstä vastaavan informatiivisen viittauksen Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annettuun lakiin (1295/2013).

21 §. Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu. Pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin rikosoikeudellisesta virkavastuusta siltä osin kuin yksityisen koulutuksen järjestäjän henkilöstön tehtäviin kuuluu julkisia hallintotehtäviä. Koulutuksen järjestäjän toiminnassa julkisia hallintotehtäviä voi sisältyä tehtäviin, jotka liittyvät 13 §:ssä tarkoitettuun oppilaaksi ottamiseen sekä 14 §:ssä tarkoitettujen oppilasmaksujen määräämiseen. Viittaus rikosoikeudelliseen virkavastuuseen korostaa julkisiin hallintotehtäviin liittyvän lainmukaisuuden ja huolellisuuden edellytystä.

Kunnan, kuntayhtymän tai valtion oppilaitoksessa julkisia hallintotehtäviä hoitaisi virkasuhteinen henkilöstö, jonka osalta rikosoikeudellisesta virkavastuusta ei ole tarpeen erikseen säätää.

Vahingonkorvausvastuun osalta pykälä sisältäisi selvyuden vuoksi viittauksen vahingonkorvauslakiin.

22 §. Voimaantulo. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin ehdotetun lain voimaantulosta. Ehdotettu laki taiteen perusopetuksesta olisi tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2027.

Pykälän *2 momentin* mukaan voimassa oleva laki taiteen perusopetuksesta kumottaisiin (633/1998). Samalla kumoutuisi lain valtuutussäännöksen nojalla annettu asetus taiteen perusopetuksesta (813/1998).

Pykälän *3 momentti* sisältäisi tavanomaisen viittaussäännöksen, jonka mukaan muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottuun lakiin tarkoitettaisiin ehdotetun lain voimaantulon jälkeen viittausta ehdotettuun lakiin taiteen perusopetuksesta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että lain 10 §:ää sovellettaisiin ensimmäisen kerran vahvistettaessa valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määriä varainhoitovuodelle 2028. Säännöksellä varmistetaan, että valtionosuuksien laskentaan liittyvät menettelyt voidaan toteuttaa tarkoituksenmukaisella aikataululla.

23 §. *Voimaan jäävät asetukset.* Pykälässä säädettäisiin kumottavan lain nojalla annettujen asetusten jäämisestä voimaan.

24 §. *Koulutuksen järjestämislupaa sekä oikeutta saada valtionosuutta koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän 1 momentin nojalla kumottavan lain nojalla myönnettyt koulutuksen järjestämisluvat jäisivät ehdotetun lain voimaan tullessa voimaan ja kumottavassa laissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjät saisivat jatkaa toimintaansa ehdotetussa laissa tarkoitettuina koulutuksen järjestäjinä. On huomioitava, että lain 6 §:n 2 momentin mukaan ministeriö seuraa säännöllisesti koulutuksen järjestämislupien edellytysten täyttymistä. Ministeriön tarkoituksena onkin seurata voimassa olevien järjestämislupien edellytysten täyttymistä Opetushallituksen toteuttaman perustietokyselyn yhteydessä siirtymäkauden alussa.

Pykälän 2 momentin nojalla kumotun lain nojalla annettu päätös, jossa kunnalle on myönnetty oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, jäisi ehdotetun lain voimaan tullessa voimaan. Ministeriön tarkoituksena on myös seurata kunnille tehtyjen päätösten mukaisten edellytysten täyttymistä Opetushallituksen toteuttaman perustietokyselyn yhteydessä siirtymäkauden alussa.

Pykälän 3 momentin nojalla opetus- ja kulttuuriministeriö voisi ilman 5 §:ssä tarkoitettua hakemusta muuttaa edellä 1 momentissa tarkoitettua järjestämislupaa ja 2 momentissa tarkoitettua päätöksen koskemaan ehdotettavan lain 3 §:n mukaista oppimäärää. Kyse olisi kumottavan lain nojalla myönnettyjen järjestämislupien ja päätösten muuttamisesta siten, että niihin lisättäisiin oikeus opettaa uusien opetussuunnitelmien perusteiden mukaista oppimäärää. Muutos olisi maksuton koska se tehtäisiin ilman maksuperustelaisissa (152/1990) edellytettyä hakemusta.

25 §. *Opetussuunnitelman perusteita ja opetussuunnitelmia koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän 1 momentin nojalla kumottavan lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaan laadittua opetussuunnitelmaa noudatettaisiin, kunnes Opetushallitus päättää ehdotetun lain 3 §:n 1 momentin mukaisten opetussuunnitelmien perusteiden ja niiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien käyttöönotosta. Opetushallituksen tulisi hyväksyä opetussuunnitelman perusteet niin, että opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittavat opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2028. Tarkoituksena on, että opetussuunnitelman perusteet uudistettaisiin vuosien 2026—2027 aikana siten, että opetussuunnitelmien laatimiseen jäisi riittävästi aikaa.

Pykälän 2 momentin nojalla ehdotetun lain tultua voimaan ja ennen kuin ehdotetun lain mukaiset opetussuunnitelman perusteet ja niiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön, koulutuksen järjestäjä ottaisi oppilaan suorittamaan taiteen perusopetusta kumotun lain mukaisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien mukaisesti.

26 §. *Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavan koulutuksen laajuutta koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä olisi kyse siirtymäsäännöksestä, jonka nojalla kumotun lain mukaisen opetussuunnitelman perusteiden eli yleisen ja laajan oppimäärän mukaisia tietoja voitaisiin edelleen tallentaa opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon.

7.2 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälässä viitattaisiin kumottavaksi esitettyyn taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin. Samalla selvennettäisiin muita säännöksessä mainittuja lakiviittauksia siten, että säännöksestä ilmenisi olevan kyse kumotuista laeista. Kumottujen lakien nojalla on myönnetty perustamishankkeiden valtionavustuksia ja -osuuksia, joita ei ehdotetuilla laeilla enää myönnetä.

2 §. *Soveltaminen eräissä tapauksissa.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin esitettävän taiteen perusopetuksesta annettavan lain säädösnumeroon. Pykälän 2 momentin johdantokappaletta esitetään täsmennettäväksi, minkä lisäksi momentin 10 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva viittaus kumottavan lain 11 §:n 3 momenttiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettavan lain 9 §:ää, joka koskee opetustuntikohtaista valtionosuutta.

20 §. *Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin.* Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva viittaus lain 11 §:n 3 momenttiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettavan lain 9 §:ää, joka koskee opetustuntikohtaista valtionosuutta. Lisäksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan ehdotettavan lain 2 §:n 1 momentin sanamuotoa. Lisäksi pykälän 2 momentti ehdotetaan säädöshuollollisena toimenä kumottavaksi, sillä säännökselle ei ole enää tarvetta. Säännös on liittynyt lain perusteluiden (HE 177/2016 vp) mukaan vuosina 2017—2019 toteutettuun pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman mukaiseen julkisen kestävyysvajeen kattamiseen ja siihen kuuluneeseen julkisen sektorin lomarahojen väliaikaiseen alentamiseen.

44 §. *Valtionavustukset.* Lakiin esitetään lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle, säätiölle tai valtion oppilaitokselle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvion osoitetun määrärahan rajoissa taiteen perusopetuksesta annettavan lain 8 §:ssä tarkoitetun vastuutehtävän hoitamiseen. Vastuutehtävän hoitaminen katettaisiin siten valtion talousarvion vuosittain varatulla määrärahalta.

7.3 Laki valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä

9 e §. *Taiteen perusopetusta koskevat tiedot.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos sen johdosta, että momentissa viitattu nykyisen taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 a § esitetään kumottavaksi. Ehdotettavan taiteen perusopetuksesta annettavan lain 3 §:ssä on tarkoitus säätää taiteen perusopetuksen koulutuksen laajuudesta opintopisteinä, minkä lisäksi laissa on tarkoitus säätää siirtymäsäännöksestä, joka koskisi kumottavan 7 a §:n soveltamista edelleen tallennettaessa kumottavan lain mukaisia oppimääriä koskevia tietoja opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon.

7.4 Laki vapaasta sivistystyöstä

3 §. *Muut tehtävät ja yhteistyö.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin muutettaisiin vastaamaan ehdotettua taiteen perusopetuksesta annettavaa lakia. Samalla pykälässä muutettaisiin lukiolain lakiviittaus vastaamaan voimassa olevaa lukiolakia.

7.5 Laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta

1 §. *Soveltamisala.* Muutettaisiin voimassa olevan 1 momentin 6 kohdan lakiviittaus vastaamaan ehdotettua taiteen perusopetuksesta annettavaa lakia.

7.6 Laki Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta

2 §. Tehtävät. Muutettaisiin lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdan b alakohdan lakiviittaus vastaamaan ehdotettua taiteen perusopetuksesta annettavaa lakia ja pykälän numeroa.

6 §. Salassa pidettävien henkilötietojen saaminen ja säilyttäminen. Muutettaisiin lain 6 §:n 1 momentin 3 kohdan pykäläviittaus vastaamaan ehdotettavan taiteen perusopetuksesta annettavan lain 15 §:ää.

7.7 Laki kuntien kulttuuritoiminnasta

3 §. Kunnan tehtävät. Muutettaisiin lain 3 §:n 4 momentin lakiviittaukset vastaamaan ehdotettua taiteen perusopetuksesta annettavaa lakia. Lisäksi muutettaisiin lakiviittaukset koskemaan voimassa olevaa museolakia sekä voimassa olevaa esittävän taiteen edistämisestä annettua lakia.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotettavaan taiteen perusopetuksesta annettavaan lakiin sisältyy valtioneuvostolle kohdistettuja asetuksenantovaltuuksia. Tarkoitus olisi antaa uusi valtioneuvoston asetus taiteen perusopetuksesta sekä muuttaa opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettua asetusta (986/1998). Lisäksi olisi tarkoitus muuttaa koulutuksen arvioinnista annettua valtioneuvoston asetusta (1061/2009).

Valtioneuvoston asetus taiteen perusopetuksesta

Ehdotettavan lain 3 §:n 3 momentin nojalla taiteen perusopetuksen oppimäärän mitoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Taiteen perusopetuksesta annettavalla valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus säätää, että taiteen perusopetuksen oppimäärään kuuluvat opinnot pisteytettäisiin niiden keston mukaan ja opetusta tulisi antaa 16 opetustuntia yhtä opintopistettä kohden. Lisäksi lain 5 §:n 4 momentin nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin koulutuksen järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä sekä hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä. Lain 8 §:n 4 momentin nojalla taiteen perusopetukseen liittyvästä vastuutehtävän sisällöstä ja hakemisesta säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella olisi tarkoitus säätää, että vastuutehtävä olisi määräaikainen tai se voitaisiin tarvittaessa myöntää toistaiseksi. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

Ehdotettavan lain 12 §:n 1 momentin nojalla rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Rehtorin ja taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuuksista säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetussa asetuksessa (986/1998). Kelpoisuuksista annettua asetusta päivitetäisiin uuden taiteen perusopetuksen oppimäärää koskevan säännöksen vuoksi. Muutosten tarkoituksena on lisäksi, että kelpoisuusasetuksessa otettaisiin paremmin huomioon opettajien pedagoginen osaaminen.

Asetuksen 19 § mukainen sääntely laajan oppimäärän opettajan kelpoisuudesta ehdotetaan poistettavaksi. Esitetyn muutoksen tarkoituksena on, että taiteen perusopetuksen opettajien kelpoisuuksiin sovellettaisiin jatkossa samoja säännöksiä. Asetuksen 20 § esitetään muun muassa muutettavaksi siten, että taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus edellyttäisi korkeakoulututkintoa sekä vähintään 60 opintopisteen pedagogisia opintoja. Erityistapauksissa

opettajaksi olisi kelpoinen se, jolla on muu tutkinto sekä suoritettuna vähintään 60 opintopisteen pedagogiset opinnot, jotka voisi kuitenkin suorittaa viiden vuoden siirtymäaikana.

Jo kelpoiseksi katsottujen henkilöiden työskentely turvattaisiin siirtymäsäännöksiin. Asetusehdotuksessa ehdotetaan lisäksi poistettavaksi yliopistojen kelpoisuusvaatimuksia koskeva sääntely taiteen perusopetuksen osalta, koska säännökselle ei ole todellista tarvetta. Muilta osin esitetyt muutokset kelpoisuusasetukseen olisivat luonteeltaan teknisiä. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

Valtioneuvoston asetus koulutuksen arvioinnista

Ehdotettavan lain 20 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä. Koulutuksen arvioinnista annettua valtioneuvoston asetusta (1061/2009) muutettaisiin siten, että voimassa oleva lakiviittaus vastaisi uutta taiteen perusopetuksesta annettavaa lakia. Asetusluonnos on esityksen liitteenä.

9 Voimaantulo

Taiteen perusopetuksesta annetun lain sekä siihen liittyvien lakien voimaantulo on tarkoituksenmukaisinta ajoittaa oppilaitosten lukuvuoden vaihteeseen. Sen vuoksi ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.8.2027. Voimaantulon ajoittaminen lukuvuoden vaihtumiseen tukee lain sujuvaa toimeenpanoa, kun muutokset voidaan huomioida koulutuksen järjestämisessä ilman kesken lukuvuoden tehtäviä ratkaisuja.

10 Toimeenpano ja seuranta

Tarkoituksena on, että Opetushallitus käynnistäisi jo ennen lain voimaantuloa opetussuunnitelman perusteita koskevan valmistelutyön, jossa taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet määrätään koskemaan uutta oppimäärää. Lisäksi tarkoituksena on, että opetus- ja kulttuuriministeriö teettää arvioinnin uudistuksen tavoitteiden toteutumisesta ja muista vaikutuksista. Lisäksi hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä on tunnistettu tarve taiteen perusopetusta koskevan koulutuksen arvioinnin toteuttamiseen. Tehtävä kuuluu Kansalliselle koulutuksen arviointikeskukselle.

Kumottavan lain nojalla myönnettyjen koulutuksen järjestämislupien sekä valtiosuuden saajien osalta on tarkoitus toteuttaa erillinen seuranta liittyen ehdotettavassa laissa säädettyjen edellytysten täyttymiseen siirtymävaiheen aikana.

11 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2027 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Talousarvion momenttia 29.80.34 (Valtiosuus ja -avustus taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin) on tarkoitus uudistaa siten, että momentin päätösoosan käyttöperusteita muutettaisiin siten, että valtiosuuden laskennallisena perusteena käytettävä suoritemääräjako musiikin perusopetukseen ja muuhun opetustuntiperusteiseen valtiosuuden piiriin kuuluvaan taiteen perusopetukseen poistettaisiin ja jatkossa taiteen perusopetusta tarkasteltaisiin yhtenä kokonaisuutena seuraavasti: Valtiosuuden laskennallisena perusteena käytettävä opetustuntimäärä on taiteen perusopetuksessa enintään 1 837 400 opetustuntia.

Momentille lisättäisiin kokonaan uusi käyttöperusteen kohta taiteen perusopetuksen vastuutehtävän rahoittamiseksi. Valtionavustusten maksamista koskevasta käyttöperusteen

kohdasta siirrettäisiin samalla 300 000 euroa vastuutehtävän rahoittamista varten. Muilta osin momentin käyttöperusteen kohdat säilyisivät ennallaan.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Taiteen perusopetuksen kannalta huomioitavia keskeisiä perusoikeuksia ovat perustuslain 6 §:n mukainen oikeus yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen sekä 16 §:n mukaiset sivistykselliset oikeudet. Lisäksi ehdotusta arvioidaan 21 §:n oikeusturvan, 2 §:n 3 momentin ja 80 §:n lailla säätämisen vaatimuksen, 123 §:n opetuksen järjestämisen ja 124 §:n hallintotehtävän antamisen näkökulmasta, sekä suhteessa perustuslain 121 §:n mukaiseen kunnalliseen itsehallintoon.

12.1 Yhdenvertainen kohtelu

Esitys on merkityksellinen perustuslain 6 §:ssä säädetyn yhdenvertaisuuden kannalta. Pykälän 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Yhdenvertaisuussäännös kohdistuu myös lainsäätäjään. Lailla ei voida mielivaltaisesti asettaa kansalaisia tai kansalaisryhmiä toisia edullisempaan tai epäedullisempaan asemaan. Toisaalta lainsäädännölle on ominaista, että se kohtelee tietyn hyväksyttävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi ihmisiä eri tavoin edistääkseen muun muassa tosiasiallista tasa-arvoa (ks. HE 309/1993 vp, s. 42—43, ks. myös PeVL 1/2017 vp, s. 3, PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti korostettu, että yhdenvertaisuusperiaatteesta ei voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (PeVL 59/2002 vp, s. 2/II, PeVL 16/2006 vp, s. 2, PeVL 25/2006 vp, s. 2/I, HE 309/1993 vp, s. 43/I).

Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentävän 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksessä lueteltuja erotteluperusteita voidaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena.

Perustuslain 6 §:n 2 momentti ei toisaalta kiellä kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä, vaikka erottelu perustuisi syrjintäsäännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyn. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (HE 309/1993 vp, s. 44/I). Perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulle erilaisen kohtelun mahdollistavalle hyväksyttävälle perusteelle asetettavat vaatimukset ovat valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan erityisesti säännöksessä lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla korkeat (ks. esim. PeVL 57/2016 vp, PeVL 31/2013 vp, PeVL 1/2006 vp, s. 2/I, PeVL 38/2006 vp, s. 2). Hyväksyttävän perusteen on valiokunnan käytännössä edellytetty olevan asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (ks. esim. PeVL 44/2010 vp, s. 5—6). Henkilöihin kohdistuvat erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVL 57/2016 vp, PeVM 11/2009 vp, s. 2, PeVL 60/2002 vp, s. 4, PeVL 18/2006 vp, s. 6).

Asuinpaikkaan perustuva erottelu

Esityksen mukaan kaikilla taiteen perusopetuksesta kiinnostuneilla olisi jatkossakin oikeus hakeutua haluamaansa oppilaitokseen, mikä lisäksi oppilailta voitaisiin periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Oppilaaksi ottamisessa olisi noudatettava yhdenvertaisia valintaperusteita, mutta esitykseen sisältyy kuitenkin hakijan asuinpaikkaan liittyviä rajoituksia,

joista säädettäisiin lakiesityksen 13 §:ssä (oppilaaksi ottaminen). Oppilailta voisi myös periä erisuuruisia maksuja asuinpaikkaan perustuen ja asiasta säädettäisiin lakiesityksen 14 §:ssä (oppilasmaksut). Säännökset, jotka koskevat etusijan antamista ja erisuuruisten maksujen määräämistä asuinpaikan perusteella, ovat sisältyneet jo voimassa olevaan lakiin. Perustuslakivaliokunta on arvioinut kyseisten säännösten sisältöä lausunnossaan (PeVL 9/2000 vp) perustuslain 6 §:n 2 momentissa säädetyin syrjintäkiellon kannalta. Lausunnon mukaan syrjintäkiellon merkitystä vahvistaa perustuslain 16 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle säädetty velvollisuus turvata jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta. Arvioidessaan sitä, oliko ehdotetuille asuinpaikan perusteella annettavalle säännöksille perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu hyväksyttävä syy, perustuslakivaliokunta totesi, että taiteen perusopetuksen järjestäminen on kunnan vapaaehtoinen tehtävä, jonka kunta voi itsehallintonsa nojalla ottaa hoidettavakseen. Näin menetellessään kunta pyrkii kuntalain 1 §:n 3 momentin mukaisesti edistämään omien asukkaidensa hyvinvointia. Lausunnon mukaan kunta toimii samassa tarkoituksessa, kun se pyrkii rahoitusta ja oppilaspaikkoja koskevilla sopimuksilla varmistamaan asukkaidensa mahdollisuuden saada taiteen perusopetusta joltakin muulta koulutuksen järjestäjältä. Ehdotetuille oppilaaksi ottamista koskeville säännöksille sekä erisuuruisille oppilasmaksuille on ollut perustuslakivaliokunnan mukaan siten perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu ja viime kädessä perustuslain 121 §:ssä vahvistettuun kunnalliseen itsehallintoon palautuva hyväksyttävä syy.

Ikään perustuva erottelu

Esitykseen sisältyy oppilaaksiottoa koskeva uusi etusijasäännös (13 §:n 3 momentti), jonka mukaan oppilaaksi ottamisessa voitaisiin antaa tietyin edellytyksin etusija alle 18-vuotiaille hakijoille. Säännös olisi merkityksellinen perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua ikään perustuvan syrjintäkiellon kannalta. Ikään perustuvan etusijan tavoitteena olisi edistää lasten ja nuorten mahdollisuuksia osallistua taiteen perusopetukseen ja sitä kautta tukea heidän kasvuun, kehitystään ja hyvinvointiaan sekä estää heidän mahdollista syrjäytymistään. Etusija ei olisi automaattinen, vaan sitä voitaisiin soveltaa vain tilanteissa, joissa oppilaspaikkoja on vähemmän kuin hakijoita. Etusijan antaminen ei siten estäisi täysi-ikäisten hakeutumista opetukseen tai tulemasta valituksi. Sääntely ei näin ollen muodostaisi ehdotonta estettä tietyn ikäryhmän osallistumiselle, vaan kohdistuisi rajattuun valintatilanteeseen, jossa koulutuksen järjestäjällä olisi mahdollisuus ottaa muiden seikkojen ohella huomioon hakijoiden ikä. Etusija voisi kohdistuisi ryhmään (lapset ja nuoret), jonka aseman vahvistamista ja erityistä suojelua perusoikeusjärjestelmä nimenomaisesti tukee.

Perustuslain 6 §:n 2 momentti ei estä kaikkea ikään perustuvaa erottelua, vaan ratkaisevaa on, että erottelulle on hyväksyttävä, lain tarkoitukseen kiinteästi liittyvä peruste ja että sääntely on oikeasuhtaista. Sääntelyn peruste kytkeytyisi perustuslain 6 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä ja joiden tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Säännöksellä on korostettu vaatimusta lasten kohtelemisesta paitsi keskenään yhdenvertaisesti myös aikuisväestöön nähden tasa-arvoisina, periaatteessa yhtäläiset perusoikeudet omaavina ihmisinä (HE 309/1993 vp, s. 45/I). Toisaalta säännös muodostaa perustan lasten vajaavaltaisena ja aikuisväestöä heikompana ryhmänä tarvitsemalle erityiselle suojelulle ja huolenpidolle (PeVL 58/2006 vp).

Etusijan antamisen tavoite liittyisi kiinteästi myös perustuslain 19 §:n 3 momentissa säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen tukea perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu. Sääntelyllä on yhteys myös perustuslain 16 §:n 2 momenttiin, jossa turvataan yhtäläiset mahdollisuudet saada kykyjen ja erityisten tarpeiden mukaista opetusta.

Lisäksi sääntely liittyy YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, jossa korostetaan lapsen edun ensisijaisuutta ja oikeutta osallistua kulttuuri- ja taide-elämään. Sopimuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan kaikissa julkisen tai yksityisen sosiaalihuollon, tuomioistuinten, hallintoviranomaisten tai lainsäädäntöelimien toimissa, jotka koskevat lapsia, on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu. Sopimuksen 31 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat lapsen oikeuden lepoon ja vapaa-aikaan, hänen ikänsä mukaiseen leikkimiseen ja virkistystoimintaan sekä vapaaseen osallistumiseen kulttuurielämään ja taiteisiin. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimusvaltiot kunnioittavat ja edistävät lapsen oikeutta osallistua kaikkeen kulttuuri- ja taide-elämään ja kannustavat sopivien ja yhtäläisten mahdollisuuksien tarjoamista kulttuuri-, taide-, virkistys- ja vapaa-ajantoihintoihin.

Sopimuksen 13 artiklan 1 kohdan mukaan lapsella on oikeus ilmaista vapaasti mielipiteensä, mikä sisältää vapauden hakea, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia yli rajojen muun muassa taiteen muodossa. Sopimuksen 30 artiklan mukaan niissä maissa, joissa on etnisiä, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöryhmiä tai alkuperäiskansoihin kuuluvia henkilöitä, tällaiseen vähemmistöryhmään tai alkuperäiskansaansa kuuluvalta lapselta ei saa kieltää oikeutta nauttia yhdessä ryhmän muiden jäsenten kanssa omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään.

Edellä esitetyn perusteella ikään perustuvalla etusijasäännökselle olisi perustuslain 6 §:n 2 momentin kannalta hyväksyttävät perusteet, sillä erottelu perustuisi perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttäviin ja painaviin syihin, se olisi kiinteässä yhteydessä sääntelyn tavoitteisiin sekä toteutukseltaan rajattu ja oikeasuhtainen. Sääntely ei muodostuisi mielivaltaiseksi eikä johtaisi kohtuuttomaan lopputulokseen eri ikäryhmien kannalta. Ehdotettua sääntelyä ei siten voida pitää perustuslain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kiellettyä syrjintänä, vaan sääntely toteuttaisi osaltaan perustuslain 22 §:ssä säädettyä julkisen vallan velvollisuutta turvata perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen edistämällä lasten oikeutta ja tosiasiallisia mahdollisuuksia käyttää sivistyksellisiä oikeuksiaan.

12.2 Sivistykselliset oikeudet

Taiteen perusopetus on koulutusmuoto, joka omalta osaltaan edistää perustuslain 16 §:ssä tarkoitettuja sivistyksellisiä oikeuksia. Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä. Pykälän 3 momentissa puolestaan säädetään tieteen, taiteen ja ylimmän opetuksen vapaudesta.

Perustuslain 16 §:ään sisältyvässä julkiseen valtaan kohdistuvassa velvollisuudessa ei ole kysymys subjektiivisesta oikeudesta, vaan yhtäläiset mahdollisuudet saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä turvataan sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään (HE 309/1993 vp, PeVL 20/2007 vp, PeVL 14/2003 vp). Perustuslaissa ei perusopetuksen lisäksi edellytetä muun opetuksen maksuttomuutta, jos muutoin huolehditaan siitä, että jokaisella on tosiasiallinen mahdollisuus saada opetusta ja kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä (HE 309/1993 vp). Esitykseen sisältyy voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaava säännös (14 §), jonka mukaan oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja.

12.3 Oikeusturva

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa.

Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan muun muassa oikeus saada perusteltu päätös kuuluu hyvän hallinnon takeisiin, jotka turvataan lailla. Hallintolaki (434/2003) vahvistaa perustuslain 21 §:ssä säädettyä jokaisen oikeutta hyvään hallintoon. Hallintolaki sisältää muun muassa yleiset säännökset hyvän hallinnon perusteista ja hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä.

Esityksessä säädetään koulutuksen järjestämislupia (5 ja 6 §), oikeutta saada valtiosuutta (9 §), oppilaaksiottoa (13 §) sekä oppilasmaksuja (14 §) koskevista hallintopäätöksistä, joihin voi hakea muutosta. Lisäksi muutosta voi hakea oppilaan osaamisen arviointiin (15 §). Esitykseen sisältyy voimassa olevan lainsäädännön sisältöä pääasiallisesti vastaavat muutoksenhakua koskevat säännökset (16–18 §).

Jatkovalituskiellosta

Esityksen mukaan oppilasmaksua tai oppilaaksi ottamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla (18 § 1 mom.). Muutoksenhakua on siten rajattu ylimmän oikeusasteen osalta. Perustuslakivaliokunta on arvioinut tuomioistuinten jatkovalituskieltoja useissa lausunnoissaan (esim. PeVL 11/2009 vp, PeVL 23/2013 vp ja PeVL 55/2014 vp). Valiokunnan vakiintuneen kannan mukaan jatkovalituskiellot korkeimpaan hallinto-oikeuteen ovat mahdollisia, jos muutoksenhakurajoitus ei ole asioiden laatu ja merkitys huomioon ottaen kohtuuttoman laaja eikä muodostu yksilön oikeusturvan kannalta suhteettomaksi. Ratkaisevaa on, onko asianomaisen oikeusturvan tarve huomioitu riittävästi prosessin aiemmissa vaiheissa.

Oppilaaksi ottamisessa ei ole kyse yksilön oikeuksista tai velvollisuuksista, sillä kenelläkään ei ole ehdotonta oikeutta saada oppilaspaikkaa taiteen perusopetuksessa. Tarve ylimmän muutoksenhakuasteen tarjoamaan oikeusturvaan voidaan siten katsoa olevan suppeampi kuin perusoikeuksien ydinalueelle kuuluvissa asioissa. Oppilasmaksuissa on kyse puolestaan kausiluonteisista ja kohtuullisista maksuista, joiden ei arvioida luonteensa puolesta vastaavan merkittäviä varallisuusoikeudellisia intressejä ja joiden ratkaiseminen vaatisi ylimmän oikeusasteen käsittelyä.

Muutoksenhakija voi vaatia oppilaaksi ottamista tai oppilasmaksuja koskevaan päätökseen muutosta Lupa- ja valvontavirastosta, minkä jälkeen päätöksestä on valitusoikeus hallinto-oikeuteen. Yksilön oikeusturva toteutuu siten jo ennen ylintä oikeusastetta kahdessa eri vaiheessa, mikä täyttää perustuslain 21 §:n vaatimukset.

Esityksessä ehdotettu jatkovalituskielto kohdistuu säännöksessä tarkasti rajattuihin asioihin, eikä sen voida katsoa olevan asioiden laatu huomioon ottaen kohtuuttoman laaja tai muodostuvan yksilön oikeusturvan kannalta suhteettomaksi.

Osaamisen arviointia koskevasta valituskiellosta

Esityksen mukaan oppilaan osaamisen arviointiin ei saa hakea muutosta valittamalla (16 §). Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen tulkinnan (esim. PeVL 23/2011 vp, PeVL 18/2011 vp) mukaan valituskielto on mahdollinen, mikäli muutoksenhakurajoitus ei ole kohdistunut perustuslain 21 §:ssä tarkoitettuun yksilön oikeutta tai velvollisuutta koskevaan päätökseen. Valiokunta on katsonut valituskiellon mahdolliseksi myös, jos päätöksenteko asiassa on perustunut tieteellisluonteisiin arvioihin, jotka eivät luontevasti sopineet tuomioistuinten oikeudelliseen harkintaan osoitettaviksi (PeVL 39/2013 vp, PeVL 15/2009 vp).

Taiteen perusopetuksessa oppilaan osaamisen arviointi perustuu ensisijaisesti pedagogiseen asiantuntija-arvioon sekä jatkuvaan palautteeseen, jossa tarkastellaan muun muassa oppilaan

taitojen ja muun osaamisen kehittymistä. Monipuoliseen jatkuvaan arviointiin sisältyy erilaisia palautteen antamisen tapoja sekä ohjausta itse- ja vertaisarviointiin. Oppimäärän suorittamisesta annettava päättötodistus ei rinnastu esimerkiksi muissa koulutusmuodoissa annettaviin tutkintotodistuksiin, joilla voi olla merkittäviä oikeusvaikutuksia jatko-opintoihin pääsyssä tai työelämässä. Kyse ei ole siten yksilön oikeuksia tai velvollisuuksia koskevasta hallinnollisesta päätöksenteosta. Oppilaan osaamisen arviointi ei vaikuta oppilaan subjektiivisiin oikeuksiin, toisin kuin esimerkiksi päätökset oppilaaksi ottamisesta. Osaamisen arvioinnilla ei ole myöskään välittömiä vaikutuksia oppilaan oikeuteen saada opetusta tai jatkaa opintoja. Näin ollen arvioinnilla ei ole olennaista merkitystä yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien kannalta.

Oppilaan osaamisen arviointi perustuu merkittävässä määrin subjektiiviseen asiantuntija-arviointiin, minkä vuoksi arviointia ei ole tarkoituksenmukaista saattaa tuomioistuimen oikeudelliseen harkintaan. Tuomioistuimilla ei voida katsoa olevan samanlaista pedagogista ja taiteenalaakohtaista asiantuntemusta kuin arvioinnin suorittaneilla opettajilla tai rehtorilla.

Valitusoikeuden rajaaminen on perusteltua, koska kyse ei ole yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien kannalta olennaisesta päätöksenteosta. Lisäksi kyse on pedagogisesta, kyseiseen taiteenalaan liittyvästä asiantuntija-arviosta, joka ei luontevasti sovellu oikeudellisen arvioinnin kohteeksi. Valituskiellon ei arvioida olevan perustuslain 21 §:n 1 momentin kannalta ongelmallinen.

12.4 Lailla säätämisen vaatimus

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia tässä perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Asetuksen antaminen edellyttää, että tarvittavat perussäännökset ovat laissa.

Lakiehdotukseen sisältyvät asetuksenantovaltuudet eivät kohdistu yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteisiin eivätkä muutoinkaan lain alaan kuuluviin asioihin. Esitetyissä valtuussäännöksissä (3, 5, 8, 12 ja 20 §) on kyse esimerkiksi sellaisista käytännön järjestelyistä ja teknisluonteisista yksityiskohdista, joista säätäminen voidaan perustuslain 80 §:n estämättä osoittaa asetuksenantajan tehtäväksi (PeVL 18/2005 vp). Lisäksi lakiehdotuksiin sisältyviä valtuussäännöksiä on voimassa olevaan lainsäädäntöön verrattuna täsmennetty niiden tarkkarajaisuuden ja täsmällisyyden osalta vastaamaan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määräyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä, eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Hallituksen esityksen lakiehdotuksiin sisältyy yksi määräyksenantovaltuus (3 §) Opetushallitukselle. Valtuussäännös vastaa voimassa olevan lainsäädännön sisältämää valtuussäännöstä.

Perustuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 1/1998 vp) on todettu, että erityinen syy säätää viranomaisen määräystenantovallostaa on käsillä lähinnä silloin, kun kysymyksessä on tekninen ja vähäisiä yksityiskohtia koskeva sääntely, johon ei liity merkittävää harkintavallan käyttöä. Asiantuntijaviraston määräystenantovaltaa on pidetty perustuslain 80 §:n 2 momentin näkökulmasta mahdollisena, kun sääntelyyn liittyy runsaasti ammatillisiksi luonnehdittavia erityispiirteitä (PeVL 25/2000 vp), kun määräykset koskevat teknisluonteisia tai vähäisiä

yksityiskohtia (PeVL 52/2001 vp, PeVL 46/2001 vp), kun viranomaisen norminanto kohdistuu suppeisiin erityisryhmiin ja kun viranomaisen harkintavalta määräysten sisällöstä on vähäistä (PeVL 43/2000 vp).

Ehdotettu valtuus Opetushallitukselle olisi luonteeltaan täsmällinen ja rajattu. Laissa säädettäisiin taiteen perusopetuksen tavoitteista ja järjestämisestä yleisellä tasolla sekä oppilaiden oikeudesta hakeutua opetukseen. Opetussuunnitelman perusteet konkretisoivat laissa säädettyjä lähtökohtia paikallisten opetussuunnitelmien laatimiseksi. Opetussuunnitelman perusteet koskevat pääosin opetuksen toteuttamisen sisältöjä, eivätkä ne sisällä yksilöiden oikeuksia tai velvollisuuksia koskevia normeja. Kyse on asiantuntijaviranomaisen normiohjauksesta, joka edellyttää pedagogista ja taiteenalakohtaista erityisosaamista. Määräyksen sisältö on luonteeltaan teknisluonteista ja sitä on tarpeen kehittää ja uudistaa joustavasti, minkä vuoksi sen sijoittaminen lain tai asetuksen tasolle ei olisi tarkoituksenmukaista. Vastaavanlainen järjestely on vakiintuneesti käytössä myös esimerkiksi perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotetun sääntelyn arvioidaan täyttävän perustuslain 80 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainsäädäntövallan delegointia koskevat vaatimukset.

12.5 Opetuksen järjestämistä koskeva lupasääntely

Perustuslain 123 §:n 2 momentin mukaan valtion ja kuntien järjestämän muun opetuksen perusteista samoin kuin oikeudesta järjestää vastaavaa opetusta yksityisissä oppilaitoksissa säädetään lailla. Perustuslakivaliokunta on arvioinut aiemmin koulutukseen liittyvää lupasääntelyä perustuslain 123 §:n 2 momentin säännöksen kannalta ammattikorkeakoululakia koskevien esitysten yhteydessä (PeVL 9/2013 vp ja PeVL 74/2002 vp) sekä lukiolakia, ammatillisesta koulutuksesta annettuja lakeja ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia koskeneen rauenneen hallituksen esityksen yhteydessä (PeVL 74/2014 vp). Valiokunnan mukaan perustuslain 123 §:n 2 momentin säännös jättää lainsäätäjälle harkintamarginaalia tällaisen koulutuksen luvanvaraisuuden sääntelyssä, eikä opetuksen järjestämisen luvanvaraisuutta ole katsottu ongelmalliseksi perustuslain kannalta (PeVL 9/2013 vp, s. 2 ja PeVL 74/2002 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunnan aiemmassa käytännössä on katsottu, ettei perustuslain 123 §:n 2 momentti kiellä koulutukseen liittyvää toimilupajärjestelmää ja että toimilupajärjestelmästä on saanut säätää tavallisella lailla myös silloin, kun lupaharkinta on ollut vapaata (PeVL 9/2013 vp, PeVL 74/2002 vp). Perustuslakivaliokunnan uudemmassa käytännössä on kuitenkin korostettu sidotun lupaharkinnan asianmukaisuutta ja toimiluvan peruuttamisen täsmällistä sääntelyä ja katsottu, että koulutuksen saatavuuden yhdenvertainen turvaaminen edellyttää ministeriön lupaharkinnan sitomista oikeudellisesti (PeVL 74/2014 vp). Mainittua oikeusharkintaisuutta on pidetty eräiden lupien osalta edellytyksenä lainsäädännön perustuslainmukaisuudelle (PeVL 74/2014 vp).

Esitykseen sisältyy säännökset taiteen perusopetusta koskevan järjestämisluvan myöntämisestä, muuttamisesta ja peruuttamisesta (5 ja 6 §). Säännökset vastaavat osittain sisällöltään voimassa olevaa järjestämislupaa koskevaa sääntelyä, mutta erityisesti järjestämisluvan muuttamista ja peruuttamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan tarkennettavaksi vastaamaan edellä kuvattua perustuslakivaliokunnan käytäntöä.

12.6 Julkisen hallintotehtävän antaminen

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä. Pykälä kattaa sekä viranomaisille kuuluvien tehtävien siirtämisen että hallintoon luettavien uusien tehtävien antamisen muille kuin viranomaisille (HE 1/1998 vp, s. 179). Perustuslakivaliokunta on painottanut vakiintuneessa lausuntokäytännössään, että perustuslain 124 §:ssä säädetty tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi. Tapauskohtaisessa arvioinnissa on otettava huomioon muun muassa hallintotehtävän luonne, hallinnon tehokkuus ja muut hallinnon sisäiset tarpeet sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeet (PeVL 8/2014 vp, s. 3/II, PeVL 5/2014 vp, s. 3/I, PeVL 65/2010 vp, s. 2/II ja HE 1/1998 vp. Tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi täytyä myös esimerkiksi silloin, kun julkisen hallintotehtävän hoitaminen edellyttää osaamista tai resursseja, joita viranomaisella ei ole (PeVL 29/2013 vp, s. 2).

Esitykseen sisältyy voimassa olevan lainsäädännön sisältöä vastaava säännös (5 §), jonka nojalla taiteen perusopetuksen järjestämiseen liittyvät julkiset hallintotehtävät annetaan koulutuksen järjestäjille lain nojalla myönnettävällä järjestämisluvalla. Järjestämislupa voidaan myöntää myös yksityiselle yhteisölle tai säätiölle. Julkisia hallintotehtäviä olisivat päätökset liittyen oppilaaksi ottamiseen (13 §) sekä oppilasmaksuihin (14 §). Esitykseen sisältyvää päätösvallan osoittamista viranomaiskoneiston ulkopuolelle voidaan pitää perustuslain 124 §:ssä tarkoitettulla tavalla tarpeellisenä tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Oppilaaksi ottamista ja oppilasmaksuja koskevat ratkaisut liittyvät erottamattomasti järjestämisluvan saaneen koulutuksen järjestäjän talouden, toiminnan ja sekä opetuksen suunnitteluun. Näiden päätösten eriyttäminen viranomaisen tehtäviksi heikentäisi päätöksenteon kytkeytymistä opetuksen sisältöihin ja tavoitteisiin sekä aiheuttaisi hallinnollista päällekkäisyyttä. Perustuslain 124 §:ssä edellytetyt oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset turvataan siten, että hallinnon yleislait tulevat sovellettaviksi suoraan kyseisten lakien soveltamisalasäännösten perusteella. Lisäksi lakiesityksen säännöksessä (21 §) säädettäisiin erikseen julkista hallintotehtävää hoitavan yksityisen yhteisön tai säätiön palveluksessa toimivan henkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta ja vahingonkorvausvastuusta (PeVL 11/2006 vp).

Lakiesitykseen sisältyvän säännöksen (4 §:n 2 momentti) mukaan koulutuksen järjestäjät voivat järjestää koulutusta siten, että rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolla ei ole koulutuksen järjestämislupaa, toteuttaa taiteen perusopetusta sopimuksen perusteella. Tällöin kuitenkin koulutuksen järjestäjä vastaisi siitä, että koulutus järjestetään ehdotetun lain mukaisesti. Tämä tarkoittaisi sitä, että lain mukaiset julkiset hallintotehtävät ovat koulutuksen järjestäjän vastuulla. Säännöksellä varmistettaisiin muun muassa, että järjestämisluvan saanut koulutuksen järjestäjä tai koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta ei voisi sopimuksen kautta delegoida eteenpäin sille lain nojalla annettua julkista hallintotehtävää.

Lakiesitykseen sisältyvät 15 ja 16 §:t koskevat oppilaan osaamisen arviointia, päättötodistuksen antamista sekä arvioinnin uusimista ja oikaisua. Pääpiirteissään vastaavia säännöksiä oppilaan tai opiskelijan osaamisen arvioinnista on useissa eri koulutusmuotoja koskevissa laeissa, mutta perustuslakivaliokunta ei ole ottanut nimenomaisesti kantaa siihen, tulisiko osaamisen arviointia pitää julkisena hallintotehtävänä. Hallituksen esityksessä laiksi ammatillisesta

koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 39/2017 vp) osaamisen arviointi on katsottu julkiseksi hallintotehtäväksi. Toisaalta vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 25 g §, jossa säädetään todistuksista ja osaamisen arvioinnista, on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Hallituksen esityksen perusteluissa tai perustuslakivaliokunnan lausunnossa ei ole arvioitu säännöksen suhdetta perustuslain 124 §:ään (HE 173/2020 vp ja PeVL 43/2020 vp).

Taiteen perusopetuksessa on kyse vapaaehtoisesta, tavoitteellisesta koulutuksesta, joka ei ole oppivelvollisuuslain (1214/2020) soveltamisalan piirissä. Taiteen perusopetus ei ole myöskään tutkintoon johtavaa koulutusta. Oppilaalle annettava päättötodistus osoittaa, että oppilas on suorittanut taiteen perusopetuksen oppimäärän, mutta päättötodistus ei rinnastu esimerkiksi muissa koulutusmuodoissa annettaviin tutkintotodistuksiin, joilla voi olla merkittäviä oikeusvaikutuksia jatko-opintoihin pääsyssä tai työelämässä. Taiteen perusopetuksen päättötodistuksella ei ole oikeusvaikutuksia liittyen esimerkiksi oppilaan jatko-opintokelpoisuuteen. Taiteen perusopetuksessa hankittu osaaminen voi tukea oppilasta esimerkiksi eri taiteenalojen jatko-opintoihin liittyvissä valintatilanteissa, joissa luetaan hyödyksi harrastuneisuus, näytöt tai soveltuvuus. Lisäksi taiteen perusopetuksessa hankittua osaamista voidaan joissakin tapauksissa tunnustaa osaksi muiden koulutusmuotojen opintoja, esimerkiksi lukiokoulutuksen valinnaisten opintojen osalta, jolloin aiemmin hankittu osaaminen edistää opintojen sujuvaa tai nopeampaa etenemistä. Osaamisen tunnustaminen voi kuitenkin perustua myös muuhun näyttöön tai selvitykseen kuin päättötodistukseen.

Taiteen perusopetuksessa oppilaan osaamisen arvioinnissa on kysymys myös opetukseen kiinteästi kuuluvasta pedagogisesta tehtävästä, jonka ensisijaisena tarkoituksena on ohjata ja kannustaa oppimista sekä tukea oppilaan kehittymistä ja itsearviointia. Arviointi perustuu opetussuunnitelman perusteisiin, opettajan taiteenalakohtaiseen erityisosaamiseen ja pedagogiseen asiantuntemukseen, ja sitä voidaan pitää kiinteänä osana opetuksen toteuttamista. Taiteen perusopetuksessa osaamisen arvioinnin lähtökohtana ei ole yksittäisten suoritusten hyväksyminen tai hylkääminen, vaan arviointi on osa opettajan ja oppilaan välistä pedagogista prosessia, jossa korostuvat oppimisen jatkuvuus ja yksilöllinen eteneminen. Myös osaamisen uudelleenarviointi ja siihen liittyvä oikaisumenettely perustuvat ensisijaisesti pedagogiseen asiantuntijuuteen, minkä lisäksi niitä ohjaavat arvioinnin oikeudenmukaisuutta, luotettavuutta ja oppilaan oikeusturvaa koskevat periaatteet.

Verrattuna esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen, jonka osalta osaamisen arviointi on hallituksen esityksen perusteluissa katsottu julkiseksi hallintotehtäväksi, osaamisen arvioinnin luonne on taiteen perusopetuksessa olennaisesti toisenlainen painottuen yksilölliseen pedagogiseen ohjaukseen ja oppimisen tukemiseen. Oppimäärän suorittamisesta annettava päättötodistus ei myöskään merkitykseltään ja vaikutukseltaan rinnastu ammatillisesta tutkinnosta annettavaan tutkintotodistukseen.

Edellä esitetyillä perusteilla ehdotettuja 15 ja 16 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä ei ole pidettävä perustuslain 124 §:ssä tarkoitettuina julkisina hallintotehtävinä.

Koulutuksen järjestäminen yksityisen toimesta perustuu lakiesityksen 5 §:ssä tarkoitettuun järjestämislupaan, ja muu taho voi osallistua opetuksen toteuttamiseen vain koulutuksen järjestäjän kanssa tehdyn sopimuksen perusteella. Oppilaan osaamisen arviointi ja todistuksen antaminen liittyvät kiinteästi opetuksen toteuttamiseen, eikä niitä ole mielekkäällä tavalla mahdollista erottaa toisistaan. Koulutuksen järjestäjä vastaa kuitenkin yleisellä tasolla siitä, että opetusta sopimuksen perusteella toteuttava taho toteuttaa arviointiin liittyvät tehtävät laissa säädettyllä tavalla. Koska oppilaan osaamiseen arviointiin liittyviä tehtäviä ei ole pidettävä

julkisina hallintotehtävinä, niitä voi hoitaa myös opetusta sopimuksen perusteella toteuttava taho.

12.7 Kunnallinen itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 2 momentin mukaisesti kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Kuntalain (410/2015) 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa sekä sille laissa säädetyt tehtävät. Säännös pohjautuu perustuslakivaliokunnan vakiintuneeseen käytäntöön, jonka mukaan perustuslainvoimaisesti suojattu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisille kuuluvaa oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta (PeVL 32/2001 vp).

Esityksen mukaan kunta voisi toimia taiteen perusopetuksen koulutuksen järjestäjänä (2 §). Koulutuksen järjestäminen olisi kunnille edelleen vapaaehtoista, eli jokainen kunta saisi siten itsehallintonsa nojalla päättää siitä, järjestääkö kunta taiteen perusopetusta alueellaan. Lisäksi kunnat saisivat järjestää taiteen perusopetukseen liittyvän hallintonsa omalla tavallaan.

Lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

taiteen perusopetuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Taiteen perusopetuksen tarkoitus ja tavoitteet

Taiteen perusopetus on tavoitteellisesti etenevää ja oppilaan taitotason huomioivaa eri taiteenalojen koulutusta, jonka tavoitteena on tukea oppilaan kasvua lapsuudesta lähtien, elinikäistä oppimista ja taidesuhteen ja taitojen muodostumista sekä edistää mahdollisuuksia hakeutua eri taiteenalojen jatko-opintoihin. Opetuksen tavoitteena on lisäksi edistää luovaa osaamista, kulttuurista osallisuutta, kestäväää elämäntapaa sekä yksilön hyvinvointia.

2 §

Koulutuksen järjestäjät

Tässä laissa tarkoitettua taiteen perusopetusta voivat järjestää:

- 1) kunnat;
- 2) ne kuntayhtymät, rekisteröidyt yhteisöt tai säätiöt, joille on myönnetty 5 §:ssä tarkoitettu järjestämislupa;
- 3) valtion oppilaitokset.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa noudattaen, mitä 5 ja 6 §:ssä säädetään järjestämisluvan myöntämisestä ja peruuttamisesta.

3 §

Opetussuunnitelma sekä oppimäärän mitoitus ja laajuus

Opetushallitus määrää taiteen perusopetuksen oppimäärälle opetussuunnitelman perusteet. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä taiteenaloittain.

Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma, joka on laadittu 1 momentissa tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti.

Taiteen perusopetuksen oppimäärän mitoituksen peruste on opintopiste. Mitoituksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Taiteen perusopetuksen oppimäärän laajuus on 50 opintopistettä.

4 §

Yhteistyö koulutuksen järjestämisessä

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutusta yhdessä muiden koulutuksen järjestäjien kanssa.

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää koulutusta siten, että rekisteröity yhteisö tai säätiö, jolla ei ole koulutuksen järjestämislupaa, toteuttaa taiteen perusopetusta sopimuksen perusteella. Koulutuksen järjestäjä vastaa tällöin siitä, että koulutus järjestetään tämän lain mukaisesti.

5 §

Koulutuksen järjestämislupa

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi hakemuksesta myöntää valtion talousarvion rajoissa kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle luvan järjestää taiteen perusopetusta sekä oikeuden saada valtionosuutta.

Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakijalla on tarvittavat ammatilliset, toiminnalliset sekä taloudelliset edellytykset hakemansa koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Lisäksi edellytyksenä on, että hakijan järjestämä koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja koulutustarjonta. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Luvassa määrätään kunnat, joissa taiteen perusopetusta järjestetään, opetuskielet, taiteenalat sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään luvan hakemiseen liittyvistä menettelyistä sekä hakemukseen liitettävistä asiakirjoista ja selvityksistä.

6 §

Koulutuksen järjestämisluvan muuttaminen ja peruuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestäjän hakemuksesta koulutuksen järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa säännöllisesti koulutuksen järjestämisluvan edellytysten täyttymistä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman 1 momentissa tarkoitettua hakemusta muuttaa tai peruuttaa luvan, jos koulutusta ei enää järjestetä, koulutus ei enää täytä 5 §:n 2 momentissa luvan myöntämiseksi säädettyjä edellytyksiä tai koulutus järjestetään olennaisesti vastoin tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä. Ministeriön tulee varata koulutuksen järjestäjälle mahdollisuus puutteiden korjaamiseen kohtuullisessa ajassa ennen luvan muuttamista tai peruuttamista.

7 §

Yhteistyö

Koulutuksen järjestäjän on toimittava yhteistyössä muiden tässä laissa tarkoitettujen koulutuksen järjestäjien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

8 §

Vastuutehtävä

Taiteen perusopetuksen vastuutehtävän tarkoituksena on toteuttaa ja kehittää taiteen perusopetuksen pedagogiikkaan, toimintakulttuuriin, oppimisympäristöihin ja kansalliskielillä annettavan opetuksen saavutettavuuteen liittyviä malleja ja hyviä käytänteitä oppilaitoksissa sekä edistää koulutuksen järjestäjien keskinäistä yhteistyötä valtakunnallisesti ja alueellisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää hakemuksesta vastuutehtävän kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle, säätiölle tai valtion oppilaitokselle, jolla on vastuutehtävän hoitamisen kannalta monipuolista taiteen perusopetuksen tuntemusta valtakunnallisesti tai alueellisesti sekä riittävät voimavarat tehtävän toteuttamiseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi peruuttaa vastuutehtävän, jos vastuutehtävän saanut toimija olennaisesti laiminlyö tehtävän hoitamisen eikä huomautuksista huolimatta korjaa laiminlyöntiään.

Vastuutehtävän sisällöstä ja hakemisesta annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

9 §

Valtionosuus

Kunta, joka järjestää taiteen perusopetusta, saa valtionosuutta kunnan asukasmäärän mukaan. Valtionosuuden myöntämisestä säädetään peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021).

Edellä 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle koulutuksen järjestäjälle myönnetään laskennallista valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi myöntää kunnalle hakemuksesta oikeuden saada laskennallista valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan noudattaen, mitä 5 §:ssä säädetään. Ministeriö voi muuttaa tai perua päätöksen noudattaen, mitä 6 §:ssä säädetään.

Taiteen perusopetuksen opetustuntimäärään perustuvasta laskennallisesta valtionosuudesta säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009).

10 §

Suoritemäärän vahvistaminen

Vahvistaessaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 49 §:n 1 momentin mukaisesti taiteen perusopetuksen valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määrän ministeriö ottaa huomioon koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa kolmen edellisen varainhoitovuoden aikana toteutuneen opetustuntimäärän, toteutuneen oppilasmäärän ja oppimäärän suorittaneiden oppilaiden määrän sekä koulutuksen alueellisen saatavuuden.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun toteutuneeseen opetustuntimäärään ei lueta mukaan opetustunteja, jotka ylittävät 1 500 opetustuntia oppilaan suorittamaa oppimäärää kohden. Edellä 1 momentissa tarkoitettuun toteutuneeseen oppilasmäärään ei lueta mukaan oppilaita, jotka ovat jo saaneet 1 500 opetustuntia oppimäärää kohden.

11 §

Valtionavustukset

Koulutuksen järjestäjälle voidaan myöntää valtionavustusta valtion talousarvioon osoitetun määrärahan rajoissa. Lisäksi 8 §:ssä tarkoitetun vastuutehtävän hoitamiseen voidaan myöntää valtionavustusta. Valtionavustuksen myöntämisestä säädetään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa.

Valtionavustusta voidaan myöntää myös investointeihin. Valtionapuviranomaisena investointiavustuksia koskeissa asioissa on Lupa- ja valvontavirasto.

12 §

Henkilöstö

Taiteen perusopetusta antavalla oppilaitoksella tulee olla toiminnasta vastaava rehtori ja opetustoiminnan asianmukaiseksi järjestämiseksi riittävä määrä vakituisia opettajia. Rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Lupa- ja valvontavirasto voi erityisestä syystä myöntää rehtorin kelpoisuusvaatimuksista erivapauden.

13 §

Oppilaaksi ottaminen

Oppilaaksi ottamisesta päättää koulutuksen järjestäjä.

Muut koulutuksen järjestäjät kuin valtion oppilaitos voivat sopia oppilaspaikkojen varaamisesta hakijan kotikunnan tai asuinpaikan perusteella.

Oppilaaksi ottamisessa on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Koulutuksen järjestäjä voi kuitenkin antaa oppilaaksi ottamisessa etusijan:

- 1) 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen perusteella;
- 2) kunnan järjestämässä koulutuksessa omasta kunnasta tuleville hakijoille;
- 3) hakijoille, jotka ovat alle 18-vuotiaita opintojen alkaessa.

Etusijan perusteista on ilmoitettava hakumenettelyn yhteydessä. Oppilaita, joille annetaan etusija oppilaaksiotossa 3 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella, saa olla kuitenkin enintään puolet kulloinkin otettavista oppilaista ja heidän kaikkien tulee täyttää oppilaaksiotossa edellytetyt tieto- ja taitotaso sekä valmiudet.

Mitä 2–4 momentissa säädetään oppilaaksi ottamisesta, ei sovelleta oppilaan siirtymiseen opintojen aikana toisen oppilaitoksen oppilaaksi, kun oppilaaksi ottamisesta päätetään tilanteessa, jossa koulutusta järjestetään yhteistyössä 4 §:n mukaisesti.

14 §

Oppilasmaksut

Oppilailta voidaan periä opetuksesta kohtuullisia maksuja. Oppilaalla on oikeus saada pyynnöstä maksua koskeva päätös koulutuksen järjestäjältä.

Koulutuksen järjestäjänä toimiva kunta voi määrätä omasta kunnasta tulevalta oppilaalta perittävän maksun erisuuruiseksi kuin muulta oppilaalta perittävän maksun. Lisäksi jos muut koulutuksen järjestäjät kuin valtion oppilaitos ovat tehneet keskenään sopimuksen koulutuksen järjestämisestä aiheutuvien kustannusten jakamisesta, voidaan oppilasmaksut määrätä erisuuruiseksi sopimuksen piiriin kuuluvien ja muiden oppilaiden osalta.

Jos 1 momentissa tarkoitettua maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, saadaan vuotuista viivästyskorkoa periä eräpäivästä noudattaen, mitä korkolaisissa (633/1982) säädetään. Maksu on suoraan ulosottokelpoinen ja sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

15 §

Oppilaan osaamisen arviointi ja todistus

Oppilaan osaamisen arvioinnilla pyritään ohjaamaan ja kannustamaan opiskelua sekä kehittämään oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Oppilaan osaamista tulee arvioida monipuolisesti.

Oppilaskohtaisen osaamisen arvioinnin toteuttaa taiteen perusopetusta antavan oppilaitoksen opettaja.

Taiteen perusopetuksen oppimäärän suorittaneelle oppilaalle annetaan päättötodistus. Opetushallitus määrää opetussuunnitelman perusteissa oppilaan arvioinnista, oppilaalle annettavista muista todistuksista ja todistuksiin merkittävistä tiedoista.

16 §

Osaamisen arvioinnin uusiminen ja oikaisu

Edellä 15 §:ssä tarkoitettuun oppilaan osaamisen arviointiin ei saa hakea muutosta valittamalla. Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse voi pyytää opettajalta tai opettajilta arvioinnin uusimista kahden kuukauden kuluessa arviointia koskevan tiedon saamisesta. Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse voi pyytää rehtorilta oikaisua uuteen arviointiin tai ratkaisuun, jolla pyyntö on hylätty. Pyyntö on tehtävä kahden kuukauden kuluessa arviointia tai ratkaisua koskevan tiedon saamisesta.

17 §

Oikaisuvaatimus

Edellä 5 ja 6 §:ssä sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Oppilaan huoltaja tai muu laillinen edustaja taikka 15 vuotta täyttänyt oppilas itse saa vaatia oikaisua 13 ja 14 §:ssä tarkoitettuun oppilaaksi ottamista ja oppilasmaksua koskevaan päätökseen Lupa- ja valvontavirastolta. Oppilaaksi ottamista koskeva oikaisuvaatimus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaalle taikka hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle tiedoksi.

Muutoin oikaisuvaatimusmenettelyssä sovelletaan, mitä hallintolaisissa (434/2003) säädetään.

18 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallintotuomioistuimeen. Oppilaaksi ottamista koskeva valitus tulee tehdä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on annettu oppilaalle taikka hänen huoltajalleen tai muulle lailliselle edustajalle tiedoksi. Oppilaaksi ottamista koskeva valitus tulee käsitellä kiireellisenä. Oppilasmaksua tai

oppilaaksi ottamista koskevaan hallinto-oikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään.

19 §

Tietojensaanti- ja ilmoitusoikeus

Koulutuksen järjestäjän tulee pyynnöstä toimittaa valtion opetushallintoviranomaisille koulutuksen arvioinnin, kehittämisen, tilastoinnin ja seurannan edellyttämät tiedot.

Taiteen perusopetusta antavan oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus ilmoittaa poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia sekä henkeä ja terveyttä uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot, jos hän tehtäviä hoitaessaan on saanut tietoja olosuhteista, joiden perusteella hänellä on syytä epäillä jonkun olevan vaarassa joutua väkivallan kohteeksi.

20 §

Koulutuksen arviointi

Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämänsä koulutuksen toteuttamista ja annettua opetusta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa arviointiin. Koulutuksen järjestäjän tulee julkistaa järjestämiensä arviointien keskeiset tulokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittamisestä.

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

21 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Rekisteröidyn yhteisön ja säätiön, jolle on myönnetty 5 §:ssä tarkoitettu järjestämislupa, henkilöstöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä heidän suorittaessaan 13 ja 14 §:ssä tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

22 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan taiteen perusopetuksesta annettu laki (633/1998), jäljempänä *kumottu laki*.

Muualla lainsäädännössä olevalla viittauksella kumottuun lakiin tarkoitetaan tämän lain voimaan tultua viittausta tähän lakiin.

Lain 10 §:ää sovelletaan ensimmäisen kerran vahvistettaessa valtionosuuden perusteena käytettävien suoritteiden määriä varainhoitovuodelle 2028.

23 §

Voimaan jäävät asetukset

Seuraavat kumotun lain nojalla annetut asetukset jäävät edelleen voimaan:

- 1) opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettu asetus (986/1998);
- 2) koulutuksen arvioinnista annettu valtioneuvoston asetus (1061/2009).

24 §

Koulutuksen järjestämislupaa sekä oikeutta saada valtionosuutta koskeva siirtymäsäännös

Kumotun lain nojalla myönnetyt koulutuksen järjestämisluvat jäävät tämän lain voimaan tullessa voimaan ja kumotussa laissa tarkoitetut koulutuksen järjestäjät saavat jatkaa toimintaansa tässä laissa tarkoitettuina koulutuksen järjestäjinä.

Kumotun lain nojalla annettu päätös, jossa kunnalle on myönnetty oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, jää tämän lain voimaan tullessa voimaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ilman 5 §:ssä tarkoitettua hakemusta muuttaa 1 momentissa tarkoitetun järjestämisluvan ja 2 momentissa tarkoitetun päätöksen koskemaan 3 §:n mukaista oppimäärää.

25 §

Opetussuunnitelman perusteita ja opetussuunnitelmia koskeva siirtymäsäännös

Kumotun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten mukaan laadittua opetussuunnitelmaa noudatetaan, kunnes Opetushallitus päättää 3 §:n 1 momentin mukaisten opetussuunnitelman perusteiden käyttöönotosta. Opetushallituksen tulee määrätä opetussuunnitelman perusteet niin, että niiden mukaisesti laadittavat opetussuunnitelmat otetaan käyttöön viimeistään 1 päivänä elokuuta 2028.

Tämän lain tultua voimaan ja ennen kuin tämän lain mukaiset opetussuunnitelman perusteet ja niiden mukaan laaditut opetussuunnitelmat otetaan käyttöön, koulutuksen järjestäjä ottaa oppilaan suorittamaan taiteen perusopetuksen oppimäärää kumotun lain mukaisten opetussuunnitelman perusteiden mukaan laadittujen opetussuunnitelmien mukaisesti.

26 §

Opetuksen ja koulutuksen valtakunnalliseen tietovarantoon tallennettavan koulutuksen laajuutta koskeva siirtymäsäännös

Kumotun lain 7 a §:ää sovelletaan edelleen tallennettaessa kumotun lain perusteella annettujen opetussuunnitelman perusteiden mukaisia oppimääriä koskevia tietoja valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 2 luvussa tarkoitettuun tietovarantoon.

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 10 kohta sekä 20 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti laissa 1410/2014, 2 §:n 1 momentti laissa 1126/2022, 2 §:n 2 momentin 10 kohta laissa 1486/2016 ja 20 § osaksi laissa 1486/2016, sekä *lisätään* 44 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 957/2017, uusi 4 momentti, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään myös peruskoululain muuttamisesta annetun lain (707/1992), lukiolain muuttamisesta annetun lain (708/1992), kumotun musiikkioppilaitoksista annetun lain (516/1995), kumotun lukiolain (629/1998), perusopetuslain (628/1998), kumotun taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) ja kumotun kirjastolain (904/1998) toiminnan mukaisten perustamishankkeiden valtionavustusten ja -osuuksien maksamisesta, käytön valvonnasta ja palauttamisesta.

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Valtionosuuden myöntämisestä perusopetuslaissa tarkoitetun esi- ja perusopetuksen, varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun varhaiskasvatuksen, taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen, yleisistä kirjastoista annetussa laissa (1492/2016) tarkoitettujen yleisten kirjastojen ja kuntien kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (166/2019) tarkoitetun kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021).

Tässä laissa säädetään kuitenkin rahoituksesta:

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun opetustuntikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen;

20 §

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty taiteen perusopetuksesta annetun lain 9 §:n nojalla oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle

valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua opetusta varten vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

44 §

Valtionavustukset

Kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle, säätiölle tai valtion oppilaitokselle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon osoitetun määrärahan rajoissa taiteen perusopetuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun vastuutehtävän hoitamiseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

3.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 e §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 944/2022, seuraavasti:

9 e §

Taiteen perusopetusta koskevat tiedot

Taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tietovarantoon tallennetaan seuraavat tiedot koulutuksessa olevista oppilaista, jos koulutuksen järjestäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista samaan koulutukseen osallistuville oppilaille ja oppilas suostuu tietojen tallentamiseen:

- 1) koulutuksen nimi ja laajuus;
- 2) koulutuksen alkamisen ja päättymisen ajankohdat;
- 3) osaamisen arviointi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

4.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 535/2017, seuraavasti:

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiokoulutuksesta lukiolaissa (714/2018), ammatillisesta koulutuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) sekä taiteen perusopetuksesta taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

5.

Laki

valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain (634/1998)
1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1229/2020, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion ja rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (714/2018);
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 4) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);
- 5) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 6) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 _____.

6.

Laki

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 2 §:n 2 kohdan b alakohta ja 6 §:n 1 momentin 3 kohta,
sellaisina kuin ne ovat, 2 §:n 2 kohdan b alakohta laissa 545/2017 ja 6 §:n 1 momentin 3 kohta laissa 1231/2020, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

b) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (/) 3 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

6 §

Salassa pidettävien henkilötietojen saaminen ja säilyttäminen

Arviointikeskuksella on oikeus saada varhaiskasvatuksen järjestäjiltä ja palveluntuottajilta, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä sekä Opetushallitukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä muita kuin korkeakoulujen opiskelijoita koskevat 2 §:n 1 ja 2 kohdassa säädettyjen arviointitehtävien suorittamiseksi välttämättömät henkilötiedot, jotka liittyvät:

3) perusopetuslain 22 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä, lukiolain 37 §:ssä, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 15 §:ssä ja taiteen perusopetuksesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun oppilaan tai opiskelijan oppimisen tai osaamisen arvioinnin tuloksiin;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki

kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2019) 3 §:n 4 momentti seuraavasti:

3 §

Kunnan tehtävät

Kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu yleisistä kirjastoista annettuun lakiin (1492/2016), taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (/), museolakiin (314/2019), esittävän taiteen edistämisestä annettuun lakiin (1082/2020) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

Helsingissä 11.6.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie

2.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentti, 2 momentin johdantokappale ja 10 kohta sekä 20 §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 3 momentti laissa 1410/2014, 2 §:n 1 momentti laissa 1126/2022, 2 §:n 2 momentin 10 kohta laissa 1486/2016 ja 20 § osaksi laissa 1486/2016, sekä
lisätään 44 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 957/2017, uusi 4 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään myös peruskoululain muuttamisesta (707/1992) annetun lain, lukiolain muuttamisesta annetun lain (708/1992), musiikkioppilaitoksista annetun lain (516/1995), lukiolain (629/1998), perusopetuslain (628/1998), taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) ja kirjastolain (904/1998) toiminnan mukaisten perustamishankkeiden valtionavustusten ja -osuuksien maksamisesta, käytön valvonnasta ja palauttamisesta.

Tässä laissa säädetään myös peruskoululain muuttamisesta annetun lain (707/1992), lukiolain muuttamisesta annetun lain (708/1992), *kumotun* musiikkioppilaitoksista annetun lain (516/1995), *kumotun* lukiolain (629/1998), perusopetuslain (628/1998), *kumotun* taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) ja *kumotun* kirjastolain (904/1998) toiminnan mukaisten perustamishankkeiden valtionavustusten ja -osuuksien maksamisesta, käytön valvonnasta ja palauttamisesta.

2 §

2 §

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Soveltaminen eräissä tapauksissa

Valtionosuuden myöntämisestä perusopetuslaissa tarkoitetun esi- ja perusopetuksen, varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun varhaiskasvatuksen, taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetun asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen, yleisistä kirjastoista annetussa laissa (1492/2016) tarkoitettujen yleisten kirjastojen ja kuntien

Valtionosuuden myöntämisestä perusopetuslaissa tarkoitetun esi- ja perusopetuksen, varhaiskasvatuslaissa (540/2018) tarkoitetun varhaiskasvatuksen, taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun asukaskohtaisesti rahoitettavan taiteen perusopetuksen, yleisistä kirjastoista annetussa laissa (1492/2016) tarkoitettujen yleisten kirjastojen ja kuntien

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (166/2019) tarkoitetun kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021). Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, tässä laissa säädetään rahoituksesta:

kulttuuritoiminnasta annetussa laissa (166/2019) tarkoitetun kuntien kulttuuritoiminnan käyttökustannuksiin säädetään kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetussa laissa (618/2021). *Tässä laissa säädetään kuitenkin rahoituksesta:*

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa tarkoitettuun opetustuntikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen;

10) taiteen perusopetuksesta annetun lain 9 §:ssä tarkoitettuun opetustuntikohtaisesti rahoitettavaan taiteen perusopetukseen;

20 §

20 §

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Valtionosuus opetustuntikohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty taiteen perusopetuksesta annetun lain 11 §:n 3 momentin nojalla oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua opetusta varten vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Myönnettäessä vuosina 2017–2019 valtionosuutta kunnalle tai kuntayhtymälle 1 momentissa tarkoitettua valtionosuuden perusteesta otetaan huomioon 97,98 prosenttia.

Kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle ja säätiölle, jolle on myönnetty taiteen perusopetuksesta annetun lain 9 §:n nojalla oikeus saada valtionosuutta opetustuntien määrän mukaan, myönnetään valtionosuutta opetustuntikohtaisen taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia euromäärästä, joka saadaan, kun koulutuksen järjestäjälle valtionosuuden laskemisen perusteeksi mainittua opetusta varten vahvistettu opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

(2 momentti kumotaan)

44 §

44 §

Valtionavustukset

Valtionavustukset

Kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle, säätiölle tai valtion oppilaitokselle myönnetään valtionavustusta valtion

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*talousarvioon osoitetun määrärahan rajoissa
taiteen perusopetuksesta annetun lain 8 §:ssä
tarkoitettun vastuutehtävän hoitamiseen.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

valtakunnallisista opinto-, koulutus- ja tutkintorekistereistä annetun lain 9 e §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain (884/2017) 9 e §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 944/2022, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 e §

9 e §

Taiteen perusopetusta koskevat tiedot

Taiteen perusopetusta koskevat tiedot

Taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tietovarantoon tallennetaan seuraavat tiedot *mainitun lain 7 a §:ssä tarkoitetulla tavalla opintopisteinä määritellyssä* koulutuksessa olevista oppilaista, jos koulutuksen järjestäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista samaan koulutukseen osallistuville oppilaille ja oppilas suostuu tietojen tallentamiseen:

- 1) koulutuksen nimi ja laajuus;
- 2) koulutuksen alkamisen ja päättymisen ajankohdat;
- 3) osaamisen arviointi.

Taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitetun koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että tietovarantoon tallennetaan seuraavat tiedot koulutuksessa olevista oppilaista, jos koulutuksen järjestäjä on päättänyt tarjota tietovarantoon tallentamista samaan koulutukseen osallistuville oppilaille ja oppilas suostuu tietojen tallentamiseen:

- 1) koulutuksen nimi ja laajuus;
- 2) koulutuksen alkamisen ja päättymisen ajankohdat;
- 3) osaamisen arviointi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 535/2017, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Muut tehtävät ja yhteistyö

Muut tehtävät ja yhteistyö

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiokoulutuksesta lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) sekä taiteen perusopetuksesta taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Vapaan sivistystyön oppilaitosten järjestämästä perusopetuksesta säädetään perusopetuslaissa (628/1998), lukiokoulutuksesta lukiolaissa (714/2018), ammatillisesta koulutuksesta ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) sekä taiteen perusopetuksesta taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain (634/1998)
1 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1229/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion ja rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (714/2018);
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 4) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);
- 5) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 6) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998).

Tätä lakia sovelletaan valtion ja rekisteröidyn yhteisön tai säätiön järjestämään koulutukseen, josta säädetään:

- 1) perusopetuslaissa (628/1998);
- 2) lukiolaissa (714/2018);
- 3) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017);
- 4) tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020);
- 5) vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998);
- 6) taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013) 2 §:n 1 momentin 2 kohdan b alakohta sekä 6 §:n 1 momentin 3 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1231/2020 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Tehtävät

Tehtävät

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

Arviointikeskuksen tehtävänä on:

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

2) tehdä 5 §:ssä tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti:

b) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (633/1998) 5 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

b) ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 15 §:ssä tarkoitettujen tutkinnon perusteiden sekä taiteen perusopetuksesta annetun lain (/) 3 §:ssä tarkoitettujen opetussuunnitelman perusteiden tavoitteiden saavuttamista koskevia oppimistulosten arviointeja;

6 §

6 §

Salassa pidettävien henkilötietojen saaminen ja säilyttäminen

Salassa pidettävien henkilötietojen saaminen ja säilyttäminen

Arviointikeskuksella on oikeus saada varhaiskasvatuksen järjestäjiltä ja palvelujentuottajilta, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä sekä Opetushallitukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä muita kuin korkeakoulujen opiskelijoita koskevat 2 §:n 1 ja 2 kohdassa säädettyjen arviointitehtävien suorittamiseksi välttämättömät henkilötiedot, jotka liittyvät:

Arviointikeskuksella on oikeus saada varhaiskasvatuksen järjestäjiltä ja palvelujentuottajilta, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiltä sekä Opetushallitukselta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä muita kuin korkeakoulujen opiskelijoita koskevat 2 §:n 1 ja 2 kohdassa säädettyjen arviointitehtävien suorittamiseksi välttämättömät henkilötiedot, jotka liittyvät:

3) perusopetuslain 22 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä, lukiolain 37 §:ssä, tutkintokoulutukseen valmentavasta

3) perusopetuslain 22 §:ssä, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 53 §:ssä, lukiolain 37 §:ssä, tutkintokoulutukseen valmentavasta

Voimassa oleva laki

koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 15 §:ssä ja taiteen perusopetuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetun oppilaan tai opiskelijan oppimisen tai osaamisen arvioinnin tuloksiin;

Ehdotus

koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 15 §:ssä ja taiteen perusopetuksesta annetun lain 15 §:ssä tarkoitetun oppilaan tai opiskelijan oppimisen tai osaamisen arvioinnin tuloksiin;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki

kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (166/2019) 3 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Kunnan tehtävät

Kunnan tehtävät

Kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu yleisistä kirjastoista annettuun lakiin (1492/2016), taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (633/1998), museolakiin (729/1992), teatteri- ja orkesterilakiin (730/1992) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998).

Kunnan tulee kulttuuritoimintaa järjestäessään ottaa huomioon toiminta, joka perustuu yleisistä kirjastoista annettuun lakiin (1492/2016), taiteen perusopetuksesta annettuun lakiin (/), museolakiin (314/2019), esittävän taiteen edistämisestä annettuun lakiin (1082/2020) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

taiteen perusopetuksesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään taiteen perusopetuksesta annetun lain (/) 3 §:n 3 momentin, 5 §:n 3 momentin ja 8 §:n 4 momentin nojalla seuraavasti:

1 §

Koulutuksen järjestämisluvan hakeminen

Taiteen perusopetuksesta annetun lain (/) 5 §:ssä tarkoitettua koulutuksen järjestämislupaa on haettava viimeistään vuosi ennen koulutuksen suunniteltua aloittamisajankohtaa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ottaa käsiteltäväksi myös tätä myöhemmin toimitetun hakemuksen. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää järjestämisluvan hakemiseen liittyvistä lomakkeista.

2 §

Järjestämislupahakemukseen liitettävät selvitykset ja asiakirjat

Järjestämislupahakemuksessa on selvitettävä perusteluineen:

1) taiteen perusopetuksesta annetun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettu tarve koulutuksen järjestämiselle;

2) taiteenala tai taiteenalat, joilla koulutusta aiotaan järjestää;

3) koulutuksen suunniteltu aloittamisajankohta;

4) kunnat, joissa koulutusta on tarkoitus järjestää;

5) oppilaitos, jossa koulutusta on tarkoitus järjestää;

6) vuosi, jona oppilaitoksen toiminta on alkanut;

7) opetuskieli tai opetuskielet;

8) tieto taiteen perusopetuksen nykyisestä oppilasmäärästä sekä arvioidusta oppilasmäärän kehityksestä;

9) arvio muun taiteen ja kulttuurin opetuksen sekä muun taide- ja kulttuuritoiminnan oppilas- ja osallistujamääristä; sekä

10) laskennallisen opetustuntikohtaisen valtiosuuden perusteeksi haettavien opetustuntien määrä.

Hakemukseen on lisäksi liitettävä ainakin:

1) selvitys koulutuksen järjestäjän omistajista ja hallinnon organisoinnista;

2) rekisteröidyn yksityisen yhteisön tai säätiön säännöt tai yhtiöjärjestys sekä ote yhdistys-, säätiö- tai kaupparekisteristä;

3) viimeisin vahvistettu tilinpäätös ja tilintarkastajan lausunto sekä kuluvan vuoden talousarvio;

4) kuvaus kelpoisuusehdot täyttävästä rehtorista ja opetushenkilöstöstä;

5) selvitys opetuksessa käytettävistä tiloista ja oppimisympäristöistä sekä kalustosta ja opetusvälineistä;

6) selvitys taiteen perusopetusta koskevan toiminnan vakiintuneisuudesta ja mahdollisesta aiemmasta taiteen perusopetusta koskevasta toiminnasta;

7) opetussuunnitelma tai opetussuunnitelmat, jota koulutuksessa on tarkoitus noudattaa;

8) suunnitelma siitä, miten mahdollinen valtiosuusrahoitus vaikuttaisi koulutuksen järjestämisluvan mukaista opetusta toteuttavan oppilaitoksen toimintaan;

9) suunnitelma yhteistyöstä taiteen perusopetuksesta annetun lain 7 §:ssä tarkoitettujen tahojen kanssa; sekä

10) suunnitelma taiteen perusopetuksesta annetun lain 20 §:ssä tarkoitettua koulutuksen arvioinnista.

Jos hakemus koskee muutosta voimassa olevaan koulutuksen järjestämislupaan, hakemuksessa selvitetään perusteluineen 1 momentissa tarkoitettut asiat siltä osin, kuin ne liittyvät haettavaan muutokseen.

Hakemukseen, joka koskee kunnan oikeutta saada opetustuntikohtaista valtionosuutta, on liitettävä tämän pykälän mukaiset selvitykset ja asiakirjat lukuun ottamatta 2 momentin 2 kohdan mukaisia asiakirjoja.

3 §

Vastuutehtävän sisältö

Vastuutehtävä voi sisältää:

1) velvoitteen kehittää taiteen perusopetuksen pedagogiikkaan ja oppimisympäristöihin liittyviä malleja ja hyviä käytänteitä sekä niiden levittämistä ja toimeenpanoa;

2) velvoitteen kehittää taiteen perusopetuksen tunnettuutta ja viestintää;

3) velvoitteen tukea oppimista sekä opetushenkilöstön osaamisen kehittämistä oppilaitoksissa;

4) velvoitteen kehittää kansalliskielillä annettavan opetuksen saavutettavuuteen liittyviä malleja ja hyviä käytänteitä;

5) velvoitteen kehittää taiteen perusopetuksen johtamista, kestävästä hyvinvointia edistävän toimintakulttuurin kehittämistä sekä yhteistyötä.

Vastuutehtävä voi olla alueellinen tai valtakunnallinen. Vastuutehtävä voidaan antaa joko määräajaksi tai toistaiseksi.

4 §

Vastuutehtävän hakeminen

Vastuutehtävää koskevaan hakemukseen on liitettävä ainakin:

1) selvitys vastuutehtävän tarpeesta sekä suunnitelma, aikataulu ja talousarvio vastuutehtävän toteuttamiseksi;

2) selvitys hakijan aiemmasta toiminnasta liittyen taiteen perusopetukseen;

3) suunnitelma vastuutehtävän kohdentumisesta taiteenaloittain ja alueittain;

4) selvitys hakijatahon omistajista ja hallinnon organisoinnista;

5) tarvittaessa rekisteröidyn yksityisen yhteisön tai säätiön säännöt tai yhtiöjärjestys sekä ote yhdistys-, säätiö- tai kaupparekisteristä;

6) tarvittaessa viimeisin vahvistettu tilinpäätös ja tilintarkastajan lausunto sekä kuluvan vuoden talousarvio.

5 §

Opintojen mitoitus

Taiteen perusopetuksen oppimäärään kuuluvat opinnot pisteytetään niiden keston mukaan. Opetusta annetaan 16 opetustuntia yhtä opintopistettä kohden. Opintoihin kuuluu lisäksi sen tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellinen ja oppilaan kannalta kohtuullinen määrä omatoimista työskentelyä.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
kumotaan opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 19 §,
muutetaan 20 § ja 24 §, sellaisena kuin niistä 24 § on asetuksessa 1150/2017, sekä
lisätään 23 §:ään uusi 4 momentti ja 27 §:ään uusi 4 momentti seuraavasti:

20 §

Taiteen perusopetuksen opettajan kelpoisuus

Taiteen perusopetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut asianomaiselle taiteenalalle soveltuvan korkeakoulututkinnon, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu vähintään 60 opintopisteen laajuiset opettajan pedagogiset opinnot. Lisäksi opetusta on kelpoinen antamaan henkilö, joka on suorittanut tämän asetuksen mukaiset aineenopettajan kelpoisuuteen vaadittavat opinnot asianomaisella taiteenalalla.

Edellä 1 momentin mukaisesta vaatimuksesta voidaan poiketa, mikäli koulutuksen järjestäjän päättämä opetustehtävä edellyttää erityisen syvällistä tai erikoistunutta käytännön ammattitaitoa asianomaiselta taiteenalalta. Tällöin henkilöllä on oltava asianomaiselle taiteenalalle soveltuva muu tutkinto sekä suoritettuna vähintään 60 opintopisteen laajuisia opettajan pedagogisia opintoja, voidaan ottaa opettajaksi ehdolla, että hän suorittaa kyseiset opinnot viimeistään viiden vuoden kuluessa palvelussuhteen alkamisesta.

23 §

Väliaikaisesti opetusta antavan henkilön kelpoisuus

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, voidaan 20 §:ssä tarkoitettua opetusta määrätä enintään kahden vuoden ajaksi antamaan henkilö, jolla on opetustehtävän edellyttämän riittävän koulutuksen lisäksi vahva käytännön ammattitaito tai asianomaisella taiteenalalla saavutettu taiteellinen ansioituneisuus. Tällainen henkilö voidaan määrätä antamaan opetusta yli vuoden ajaksi vain, jos opetustehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ei ole saatavilla tai jos siihen on muu erityinen syy.

24 §

Yliopistojen kelpoisuustodistus taiteenopetusta antavalle opettajalle

Musiikkialan sekä teatteri- ja tanssialan koulutusta järjestävä yliopisto voi todeta henkilön kelpoiseksi antamaan 13 ja 13 b §:ssä tarkoitettua musiikkialan sekä teatteri- ja tanssialan ammatillisten tutkinnon osien opetusta, jos hän menestyksellisillä julkisilla esiintymisillään tai muulla toiminnallaan taikka opinnoillaan on osoittanut saavuttaneensa tehtäviin vaadittavan pätevyyden. Tarvittaessa yliopisto voi edellyttää, että pätevyys osoitetaan erityisessä kokeessa.

27 §

Aikaisemmin hankitun kelpoisuuden säilyminen

Henkilö, joka on tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten tai tämän asetuksen mukaan kelpoinen toimimaan taiteen perusopetuksen opettajana, on kelpoinen antamaan tässä asetuksessa tarkoitettua vastaavaa taiteen perusopetusta.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Valtioneuvoston asetus

koulutuksen arvioinnista annetun asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti
muutetaan koulutuksen arvioinnista annetun asetuksen (1061/2009) 1 §:n 1 momentti,
sellaisena kuin se on asetuksessa 814/2018 seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä asetusta sovelletaan perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa (714/2018),
ammattillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017), vapaasta sivistystyöstä annetussa
laissa (632/1998) ja taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (/) tarkoitetun koulutuksen
arviointiin.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 .